

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
dr. Páva Zsolt polgármester

Pályázat

a Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft.
ügyvezető igazgatói munkakörének betöltésére

Pályázó:

Rázga Miklós

2015. április 7.

TARTALOMJEGYÉK

Bevezető	3
AZ ELSŐ NÉGY ÉV	3
<i>Az első lépések</i>	3
<i>S a következők – új színek, új formák, de a népszínház marad!</i>	4
<i>„Én azt hiszem, gyereket csak úgy lehet nevelni...”</i>	5
<i>Sírunk, nevetünk, táncolunk, zenélünk!</i>	7
<i>Művészi háromszög</i>	8
<i>Feszt fesztivál! – mindenki örömére</i>	9
<i>Jeles napok, jelentős események</i>	11
<i>Vendégeket hívunk...</i>	12
<i>... s vendégségbe megyünk!</i>	13
<i>Láthatatlanul, de nem érezhetetlenül</i>	15
<i>Akadálytalanul</i>	15
<i>Kéz a kézben</i>	16
MŰVÉSZI KONCEPCIÓ	19
<i>Összkép</i>	19
<i>A művészi koncepciót befolyásoló tényezők</i>	21
<i>A művészi koncepció és a támogatások - pénzügyi helyzet összefüggése</i>	23
<i>Műsorterv</i>	25
<i>A tagozatok összhangja</i>	28
<i>Prózai tagozat</i>	31
<i>Operatagozat</i>	40
<i>Pécsi Balett (tánctagozat)</i>	46
<i>A művészeti koncepció melléklete</i>	59
A SZÍNHÁZ MŰKÖDTETÉSE	74
<i>Az elmúlt évek gazdálkodásának áttekintése</i>	74
<i>Gazdálkodási terv és gazdasági stratégia 2016-2020</i>	84
<i>A színházépület és a színháztechnikai berendezések állapota</i>	91
<i>Kommunikációs terv és marketingstratégia</i>	96
Zárszó	106
MELLÉKLETEK	

Bevezető

2011. február 16-tól vezetem a Pécsi Nemzeti Színházat.

A jelenlegi öt éves ciklusra szóló pályázatomat, amellyel elnyertem ezt a kivételes, nagyfokú bizalomra alapozó posztot, ezzel kezdtem:

„Véleményem szerint egy városnak olyan vezetőt kívánatos megválasztania színháza élére, akinek ízlésvilágával, gondolatosságával azonosulni tud. Ezzel kölcsönös összhangban csak olyan embernek szabad a színház vezetését elvállalnia, aki a város színházát rendelkezésére bocsátó és az adózó állampolgárok képviselőjét ellátó városvezetés döntéseit képes és hajlandó elfogadni és azokat maradéktalanul tiszteletben tartani.

A művészi élet szabadsága az adott kereteken belül egymás jogainak, jogköreinek, véleményének és érzékenységének tiszteletben tartásával valósulhat meg, hiszen a színház a város kultúrájának része, nem pedig egy hermetikusan elzárt kísérleti műhely.

A Pécsi Nemzeti Színház a tradícióinál fogva is klasszikus értelemben vett népszínház. Egy van belőle, és ebben az egyben kell létrehozni az operettek, operák, balett estek, klasszikus és mai, nevetető, vagy éppen megrendítő színdarabok egyvelegét.”

Nyilvánvalóan az évek során bizonyos dolgokat máshogyan látok, és – gyakorló igazgatóként – máshogyan is csinállok, mint azt korábban terveztem, azonban ezeket a gondolataimat azóta is teljes egészében fenntartom és magamra nézve kötelezőnek érzem.

AZ ELSŐ NÉGY ÉV

Az első lépések

Az eddig eltelt időszak első, nagy változást hozó eseménye az volt, hogy a fenntartó önkormányzat megszüntette a színházat, mint költségvetési intézményt, s annak jogutódául megalapította a tulajdonába kerülő **Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság**ot. Ez azonnal magával hozta a részbeni szerkezeti átalakulást is. Az idei év elejére – részben a gazdasági társaságként való működéssel megszerzett tapasztalatoknak is köszönhetően – egy abszolút precíz,

részletes **szervezeti és működési szabályzatot** sikerült kidolgozni, amelyet az önkormányzat hatályba léptetett.

De, mielőtt ennyire előre szaladnánk az időben, még csak 2011-et írtunk, amikor átvettem a színház vezetését. Ekkor a legfontosabb eldöntendő kérdés az volt: hogyan tovább? Milyen legyen a pontos évadterv? Alkalmas lesz-e nézőszám emelésére, ha gyermek- és ifjúsági előadásokat tűzök műsorra? Melyik színházi műfaj kelti fel azon potenciális nézők érdeklődését, akik ez idáig nem, vagy csak ritkán látták belülről is az épületet? És természetesen a legfontosabb szempont: mindenki, aki Pécsett jár színházba, megtalálja az érdeklődésének megfelelő művet!

A maradék néhány hónapban, a 2010-2011-es évad végéig, hogy úgy mondjam, rendeztem a sorokat. Eldöntöttem, hogy a távozó munkatársakat – a színház teljes vezetősége – kikkel pótolom, hogy szinte teljes egészében a saját művésztársulatra építve milyen előadások adják majd a következő évad műsorát, s úgy kellett választanom, hogy ezekkel kell az egész repertoárt kialakítani, hiszen különböző okok miatt a korábbiakból alig maradt valami.

S a következők – új színek, új formák, de a népszínház marad!

Az általam vezetett első teljes évad – egy-két kivételtől eltekintve – főként klasszikus szerzők műveiből tevődött össze:

- a gyermekeknek-családoknak: **Fazekas Mihály: Lúdas Matyija,**
- a legkisebbeknek: **Lázár Ervin: A kétarcú boszorkány** című műve,
- tinédzser kortól fölfelé a városunkban egykor élt nagyszerű szerzőtől, **Weöres Sándortól A kétféjú fenevad,**
- ifjúsági előadásként (tananyaghoz kapcsolódóan) és természetesen mindenki másnak is **Kosztolányi: Édes Annája,**
- a világhírű színpadi szerző **Molnár Ferenc** mindig, mindenhol tömegeket vonzó művei közül **A doktor úr** című komédia az önfeledt kikapcsolódásra vágyóknak,
- a szintén halhatatlan zeneszerző **Kálmán Imre** világszám, s ma már a színházi műfajon belül hungaricumnak számító operettje, a **Csárdáskirálynő** bárkinek, aki szívesen száll a zene szárnyán,

- operai „nyitányként” **Verdi** fülbemászó vígoperája, a **Falstaff**,
- a balett-tagozat két klasszikust idézett meg egyetlen előadásban: **Liszt Ferenc** zeneszerzőt, és a Pécsi Balett alapítóját, **Eck Imrét** a **Lisztmánia!** című „klasszikusan” kortárs táncelőadással,
- a balett-tagozat másik bemutatója **Verdi: Otellóját** dolgozta fel szintén kortárs előadásban,
- az oktatási tananyaghoz kapcsolódó iskolai programunk volt ebben az évadban a **Hamlet Story**, amire nem nézőket várunk, hanem mi vittük el a műsort az iskolákba,
- főként a fiatal felnőtt korosztály részére készítettük el, és mutattuk be a **pont com** című előadást, mely mind témájában, mind formanyelvében abszolút mai, kortárs dráma volt,
- szintén felnőtt nézőinknek szántuk **Ingmar Bergman: Jelenetek egy házasságból** című művét,
- és nem utolsó sorban, de a felsorolás utolsójaként említve: ebben az évadban mutattuk be az azóta folyamatosan játszott **Dés-Geszti-Békés: A dzsungel könyve** című produkciót.

**„Én azt hiszem, gyereket csak úgy lehet nevelni,
ha az ember megtiszteli azzal, hogy komolyan veszi.”**
(*Szabó Magda*)

A 2011-es év végén jóleső érzéssel állapíthattam meg, helytálló volt az elgondolásom, miszerint a nézőszám emelkedésének egyik kulcsa a gyermek- és ifjúsági előadások műsorra tűzése lesz! Ebben az évben – a megelőzőhöz képest – több mint **15 ezer fővel** emelkedett a színház fizető nézőinek száma.

Tapasztalati úton – a színház jegyirodájának munkatársaitól – az is kiderült, hogy a szülők, amikor gyermekeik részére vásárolnak jegyet, maguknak is vesznek ugyanarra az előadásra, tehát nem csak „elküldik” a család apraját színházba, hanem ők is velük mennek – hiszen ezek az előadások az egész család számára érdekesek –, s e mellett, átböngészik a havi műsort, s saját maguk részére is kérnek jegyet a felnőtt előadásokra. Vagyis: a gyermek és ifjúsági előadások – ha

jól megválasztottak – a színház gazdasági működése szempontjából többszörösen is megtérülnek.

Az igazgatásom további éveiben bemutatott előadásokat, a nézőszám, a jegybevétel, a jegybevétel után megszerezhető „tao” támogatás évenkénti mutatóit külön mellékletben, illetve a pályázati anyag gazdasági stratégiát tartalmazó fejezetében részletesen is ismertetem.

Összefoglalva azonban itt is meg kell említenem, hogy a vezetésen eddig eltelt ideje alatt **a legmagasabb éves nézőszám több mint 90 %-kal haladta meg a 2010-es évet**, ami így, pusztán számokkal kifejezve akár egy száraz tény is lehetne, de valójában annál sokkal több.

Több dolgot is jelent: sikerült a Pécsi Nemzeti Színház nagyon jó és feltétlenül szükséges értelemben vett **népszínházi jellegét** megőrizni és megújítani; megtalálni a darabokat, amelyek színpadra állításával azokat az embereket is megszólítottuk, akiknek eddig nem jelentett programot a színházba járás; nagyobb és különös figyelmet fordítani a gyermekekre, fiatalokra, mert bár hovatovább közhelyszámba megy a „színházba járó közönség kinevelése”, de ez kikerülhetetlen és elmulaszthatatlan feladat abban az esetben, ha valóban hosszú távra tervezünk, és azt szeretnénk, hogy tíz-húsz-harminc év múlva sem kongó falak között menjenek az előadások. Az idő múlik, a gyermekek nőnek. Aki 2011-ben, öt-hat-hét évesen megnézte **A kétarcú boszorkányt**, a **Hófehérke és a hét törpe** balett előadást vagy a Mesés Opera sorozatból **A varázsfuvolát**, a következő évadban már a **János vitéznek** tapsolt, idén pedig már ott lehetett a **Pomádé király új ruháján**, s a következő évadban – remélhetőleg – a **Holdbeli csónakosról** sem marad le.

Tisztában kell lenni azzal, hogy a „*gyermekeknek mindent el lehet adni, csak színes-szagos legyen*”, nem jó elmélet még akkor sem, ha egyébként működik. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy ne csak jót kacagjon-izguljon egy kicsi az előadás alatt, hanem – ha nem is azonnal – de a későbbiekben mindenképpen ráébredjen az előadás mondanivalójára, lényegére. Erre nagyon jók a családi előadások, ahol szülők-nagyszülők kíséretében láthatják a gyermekek a műveket – hiszen ezek a felnőttek számára is élményt jelentenek –, s ez később – vagy ad absurdum ott helyben – beszédtema lesz közöttük, közösen értelmezhetik, értékelhetik, megvitathatják a látottakat. Igen, a gyermekeket könnyű befolyásolni, „*elcsábítani*” egy jól sikerült műsorról, de az nem lehet közömbös, hogy mivel, milyen irányba. Itt is fontos szerepet kap a színház *nevelő* jellege.

Kiemelten méltó az említésre a Gulyás Dénes operatagozat-vezető kezdeményezésével életre hívott „**Pécsi Operáért**” **Alapítvánnyal** való együttműködés. Elkötelezett munka a színházi nevelésben az opera területén. Felkaroltuk, minden szükséges módon segítjük az Alapítványt abbéli vállalásában, hogy az opera csodálatos világát, a komolyzene élményét megismertesse, megszerettesse a gyermekekkel, fiatalokkal. A „**Mesés Opera**” sorozat idáig 17 alkalommal avatta be közönségét a műfajba, s egyszersmind segítette a frissen végzett, pályakezdő zenészeket és operaénekeseket – vagyis a közeljövő operaműfaji művészeit – a műhelymunka megtapasztalásához, a színpad által nyújtott, semmihez nem hasonlítható felemelő öröméhez.

Az Alapítvánnyal közösen évadonként két – kisebb infrastruktúrát igénylő – operaelőadást is létrehozunk, amiket aztán később az Alapítvány a régió különböző településeire „utaztat”, lehetőséget adva így mindenki számára, aki ugyan érdeklődik a műfaj iránt, de lehetősége kevés, hogy önerőből hódoljon szenvedélyének.

Ezekben az „utazó” operákban – számos gyermek és fiatal néző mellett – más fiatalok is érdekeltek: a szimfonikus zenekar a **Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola** diákjaiból áll, közreműködésük erősíti a színház és az iskola sokrétű, hagyományos kapcsolatát.

Sírunk, nevetünk, táncolunk, zenélünk!

A műfaji paletta színesítése is közrejátszott abban, hogy szinte dupla annyian kíváncsiak a színház előadásaira, mint korábban. Nyilvánvalóan számított az is, hogy egy-egy darabot egészen különleges, új formai módon mutattunk be, s ez felkeltette azok érdeklődését is, akik már korábban láthatták az adott drámát, de új megvilágításban, másfajta elgondolású, másik konklúzió irányába elmozduló rendezésben új mondanivalót találtak benne.

A színdarabok megválasztásakor – a bővítés, az újítás, a színesítés mellett – mindenképpen gondolni kellett – s ezután is a feladataim közé tartozik majd – a hagyományok megtartására is. Értem ez alatt részben azt, hogy – bár néha kapok „*lesajnáló*” megjegyzést: „*ja, ti ott a zenés előadásokkal éritek el a sikereket...*” – nem lehet figyelmen kívül hagyni sokak igényét a kifejezetten szórakoztató műfajra, amit régóta megtalálnak színházunkban. Eddig is, eztán is bemutatunk operettet, zenés színházat és bohózatot, azaz táncos-zenés és nevetőset is.

Utaltam már rá, hogy a városban, a megyében, s a régióban a Pécsi Nemzeti Színház a legfőbb lehetőség a színházba járásra. Tehát mindenki ízlésének meg kell feleljen a repertoár. Igen, azokénak is, akik nevetve szeretnének megfeledkezni mindenről pár órára, dúdolni szeretnének még napokig egy kellemes dallamot, s egyébként semmilyen mélyebb értelmet nem keresnek egy előadásban. Mert hová mehetnének máshová? Ezen kívül – nem elhanyagolható szempont – mindegy, mi készíti a nézőt, hogy bejöjjön! Legyen bent, nézzen előadást, tesszen neki, amit látott, váljon kíváncsivá, beszélgessen székszomszédjával vagy ismerősével a szünetben, s mire véget ér az előadás, kifelé menet – vagy másnap, a következő héten – jusson eszébe utánajárni, mi megy még a színházban! Különben esélye sincsen arra, hogy valaha megismerje Aiszkülosz, Csehov, Ibsen, Brecht vagy Madách, Füst Milán, Örkény, Weöres műveit! Ez is egyfajta színházi nevelés. Folyamatos „építkezés”, amit egyetlen esetben sem lehet a padlással vagy a tetővel elkezdni. Mindig lesznek felnőttek is, akiknek a színház újdonságot jelent a kultúra, művelődés területén, s véleményem szerint ezt is alapozni kell, akár csak egy házat...

Művészi háromszög

Remekül „használható” lehetőség a Pécsi Nemzeti Színház **háromtagozatú** volta.

Önmagában is jelentőséggel bír az opera- és balett tagozat – munkásságukkal színvonalas előadások születnek minden évadban. Ezekről az önálló produkciónak a tagozatok működését ismertető fejezetekben bővebben szólok, most csak a tagozatok közös alkotásaiból emelek ki néhányat.

Az egyik emblematikus példa erre *Szophoklész: Antigóné* című tragédiájának bemutatása. Fő gondolatom ezzel kapcsolatban az volt, hogy az iskolai tananyaghoz kapcsolódóan ezt az előadást a diákoknak mindenképpen látniuk kell. S – ha már ifjúság, s bármilyen gyönyörű is Mészöly Dezső fordítása, egyben nehéz is – a következő elképzelése már magától adódott: találjunk módot arra, hogy minél könnyebben befogadható legyen a drámairodalom eme alapműve. Természetesen még véletlenül sem úgy, hogy változtatunk az eredeti fordítás szövegén! Inkább adjunk pluszt a műhöz!

Ki kell térnem arra a sajnálatos, s különösen a fiataloknál észrevehető tényre: folyamatosan romlik, csökken a szókincsünk. Hovatovább már Jókai, Gárdonyi mesélő szép szövege is érhetetlen! Ezeket szégyenteljes módon, átírással próbálták

nemrég megújítani. Szerencsére kudarccal. A színház, sőt, Színház formanyelve soha nem törekedhet olyan újításra – amely ama magasztos cél érdekében, mint egyszerűbb értelmezés – elvesz a mű nagyszerűségéből! Nem lejjebb vinni kell a kultúra színvonalának „lécét”, hanem legalábbis szinten tartani, de még inkább felemelni, s segítő kezet nyújtani abban, hogy ez a „léc” mindenki számára „megugorható” befogadható, érhető legyen.

Ezen okok miatt – mint az előadás rendezője is – azt gondoltam, adjunk *audiális* és *vizuális* elemeket is a meglévő műhöz. Felkérésemre **Faragó Béla zeneszerző** kortárs operai betéteket írt az előadásba, melyet színházunk **operatagozatának** énekkara, valamint Gulyás Dénes – a színház operatagozatának vezetője –, Bognár Szabolcs, Györfi István és Vermes Tímea énekművészek interpretáltak. A látványt, ami hivatott volt a tragédia cselekménye előzményének átlátható, egyszerű és szép bemutatására **Cakó Ferenc homok-animációja** szolgáltatta vetítéssel kiegészítve a díszletet.

Szerették az előadást. A fiatalok is. Nagyot léptünk előre ezzel a produkcióval. A „kötelező olvasmány-jajne!” megközelítésből átemeltük a művet az érdekes, kedvelt előadás státusába úgy, hogy értéke mit sem csökkent, mondanivalója tiszta, világos volt, nyelvezete könnyen befogadhatóvá vált. Köszönhetően a prózai és operatagozat közös alkotómunkájának is.

Másik kiemelkedő példája a tagozati közös alkotásnak **A dzsungel könyve** című előadás bemutatása és az iránta való szünni nem akaró érdeklődés. A 2012. januári premier óta folyamatosan műsoron tartjuk, és egészen bizonyos vagyok abban, hogy ehhez a sikerhez nem csupán maga a választott darab, de a színház **balett tagozatának**, a Pécsi Balettnek, valamint vezetőjének, az előadás koreográfusának, Vincze Baláznak is nagyon sok köze. Alkotásuk olyan magas színvonalú, hogy önálló műként is megállná a helyét, a előadáshoz pedig hatalmas élményt, csodás látványt ad

Az opera- és a balett tagozat eltelt éveiről és a tervezett jövőjéről külön fejezetben számolok be.

Feszt fesztivál! – mindenki öröme

Igazgatásom eddig eltelt négy esztendejében kiemelten fontosnak tartottam a gyermek és ifjúsági előadások bemutatását. A választás nem könnyű feladatánál szem előtt tartottam – ahogyan azt már a fentiekben is írtam –, hogy a létrejövő produkció az egész család számára élményt jelentsen, s ne csak mint egy „gyermekmegőrző” funkcionáljon a színház ezen műsorok idejére. Tiszta

lelkiismerettel állíthatom, minden kiválasztott darabból nagysikerű produkció jött létre, gyermek-felnőtt, s az egész színház örömére.

Ezt továbbgondolva – s nem utolsósorban saját közönségünk kedvében járva, hiszen „*evés közben jön meg az étvágy*” –, s időben csatlakozva az amúgy is javarészt színházunkban megrendezésre kerülő Pécsi Országos Színházi Találkozó időpontjához, az évad vége és a POSZT megkezdése előtti rövid egy hétre időzítve először **2013-ban** megrendeztük az első **Pécsi Családi Színházi Fesztivált**. Akkor még csak reméltem, most már, hogy javában tart a harmadik szervezése, biztosan tudom, jó elgondolás, nagy érdeklődésre számot tartó programot hozott létre intézményünk.

Országszerte, valamennyi színház felismerte, így, ezekkel a teljes családnak szóló előadásokkal lehet a legkönnyebben teljesíteni azt a mindenkori, magától értetődő feladatot, hogy nem elég csak a jelen nézőit szolgálni, ideje korán gondoskodni kell arról is, hogy holnapután is megteljen majd a nézőtér. S valami ennél még fontosabbat is szolgálnia kell a kultúra templomának: vissza kell hozni, meg kell erősíteni azt a legfontosabb tételt, hogy az egész társadalom alappillére a család. S nem csak tartalom nélküli jelmondat formájában! Értelmet kell adni ennek a tézisnek a kultúra, művelődés területén is. Szolgálni kell alkalommal, amikor a család nem csak a napi rutin idején van együtt, hanem akkor is, amikor élményeket szereznek. Tehát: Pécsi Családi Színházi Fesztivál.

Nem kívántuk nagy „körítéssel” megrendezni. Nem kellene válogatók, nincs szükség zsűrire, nincsenek díjak, legjobb ezek és azok. Csilláron is lógó közönség kell, telt ház, tapsvihar, sikoltozó-bekiabáló gyermekek, meghatott szülők-nagyszülők, csillogó szemek, kipirult arcok. S ezt mind meglettük a fesztivál közönségében. Megadtuk nekik azt, amit vagy egyáltalán nem kaptak volna meg, vagy csak kevesen – elsősorban az anyagi lehetőségek miatt, mert nem könnyen kivitelezhető feladat akárcsak egy háromtagú család számára sem egy másik város másik színházában előadást finanszírozni –, vagy igen hosszú idő után, amikorra egy adott darab nálunk is színpadra kerül majd – ha kerül. Nem kevésbé lényeges, hogy sok-sok színház részére, határon túl is, bemutatót teremtettünk egy-egy előadásuk erejéig.

Összegezhetjük ezt így: mindenki megkapta, amire szüksége van. A színész és alkotó a sikert, a néző a jó előadást, mi, a Pécsi Nemzeti Színház pedig képet arról, hol, merre jár a gyermekeknek, családoknak szóló színjátás, mi a legvonzóbb, mi időszerű, mi korszerű, vagyis: a tanulságot vonhatjuk le, és útmutatást a jövő irányára vonatkozóan.

A 2007-ben elindított **Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó** azzal a hiánypótló céllal jött létre, hogy a régióban a táncművészetet is képviselje professzionális

táncfesztivál. Ezt a nagyon sikeres programot azóta is – így az eltelt négy évben is – megrendezzük.

A TáncTalálkozó – lehetőség szerint – neves külföldi társulatok mellett a hazai táncélet meghatározó szereplőit vonultatja fel, továbbá lehetőséget biztosít a helyi tánciskolák és táncegyüttesek bemutatkozására. A fő irányvonal a modern balett, a kortárs tánc, de a programban helyet kap a néptánc és számos más műfaj. Fontosnak tartjuk, hogy minden generáció számára tudjunk színvonalas programot kínálni, továbbá kizárólag olyan táncelőadásokat hívjunk meg, melyek Pécsen és a régióban még nem voltak láthatók. Külföldi előadások esetén próbálunk magyarországi bemutatóra törekedni és a hazai társulatok produkciói közül is a legfrissebbeket választjuk. A találkozó szakmai konferenciáit a Magyar Táncművészek Szövetségével közösen szervezzük.

A fesztiválok között meg kell említenem a POSzT-ot, amit ugyan nem a színházunk szervez, azonban szerves közreműködője vagyunk a programnak. A versenyben részt vevő előadásokhoz mi biztosítjuk a teljes háttérrel, s ez komoly logisztikai feladatot jelent.

Jeles napok, jelentős események

Oly sok lehetőség adódik, amikor szeretnénk kapcsolatot alakítani, fenntartani, erősíteni közönségünkkel a színházi előadáson túl is. Személy szerint is fontosnak érzem ezt. S igen, van egy „hátsó”, de nem titkolt szándékom is ezzel: az élmény, a jó szórakozás mellett újabb és újabb nézők megnyerése, a régiek kötődésének szilárdítása még több jó, színvonalas programmal – nem elhanyagolhatóan jegy és térítés nélkül.

A teljesség igénye nélkül:

- **gyermeknap a Színház téren** – előadások, fényképezkedés jelmezben, könyvvásár, macivarrás, állatsimogató, mesesátor, kézműves foglalkozás, látogatás a kulisszák mögé;
- **Költészet napja** – a színház épülete előtt a legnevesebb magyar színművészek által előadott versösszeállítás felvételről, kihangosítva; a rendezvényen a verskedvelő civilek is elszavalhatták kedvenc költeményüket; *János vitéz-versmondó verseny*, ami után a győztesek a színházban, a színpadon is előadhatták a teljes elbeszélő költeményt;
- **Meseíró pályázat** – számos írásmű zsűrizését követően a legjobbnak ítélt darabot – Galuska László Pál: *A sivatag hercege* – bemutattuk, majd a

későbbiekben egy másik, akkor nem jutalmazott művet – Tóth Kriszta: Évek vándora – is színpadra állítottunk;

- **Advent** – Nagycsaládos Egyesület tagjai számára színházjegy gyűjtési-adományozási program;
- **Nyílt nap** – évről évre lankadatlan érdeklődéssel tartjuk, nézőink nem csak a kész előadásra, de annak létrejöttére, az alkotó folyamatra is nagyon kíváncsiak;
- **Nézőgép-díj, Színészgép-díj** – bensőséges, vidám alkalom minden évad végén, amikor díjazzuk színházunk „*legszorgalmasabb*” nézőjét és színészét – szereti a közönség, és szeretjük mi is;

Vendégeket hívunk...

Sikeres előadások, hosszú szériák, sok néző... mi lehet ennél örömtelibb, felemelőbb társulatnak, igazgatónak egyaránt? Hát persze, hogy ha vendégségbe hívják! Ha máshol, távol az „otthontól” is kíváncsiak ránk! Így van ez akkor is, ha mi látunk vendégül más társulatot egy-egy remek előadásukkal, s akkor is, ha ugyanez történik velünk.

A különböző fesztiválunkra meghívott társulatokat és előadásokat majd külön mellékletben sorolom föl, itt azokat említem meg, akik egy márciusi vagy novemberi napon léptek fel nálunk nem másért, mint hogy teljesítményük híre hozzánk is eljutott, s feltett szándékom volt megismertetni azt a pécsi közönséggel.

Vendégeink voltak:

- **Operagála** – jótékonysági rendezvény – *Rost Andrea, Gulyás Dénes*
Kovács János karmester
- **Csókol Anyád!** – tragikomédia – *Vári Éva, Nagy Ervin*
- **Házasságon innen és túl** – *Rátóti Zoltán* önálló estje
- **A bogyósgyümölcskertész fia** – *Rátóti Zoltán* önálló estje
- **Borral, zenével** – a *Vivat Bacchus a cappella* együttes előadása
- **Csak a szerelem** – a *Misina Táncegyüttes* előadása
- **Szégyen** – színmű, a *Proton Színház* előadása
- **Piroska, a farkas** – a *L’art pour l’art* társulat előadása
- **Házasság Gogol után** - az *Aradi Teatrul Clasic Ioan Slavici* előadása
- **Az ötödik Sally** – *Szalai Kriszta* társulatának előadása
- **Tanac Táncegyüttes** – jubileumi előadás
- **A Grönholm-módszer** – a Manna Kulturális Egyesület előadása
- **The Complete Works of Willam Shakespeare**

a *Madhouse Theatre Company* **angol nyelvű** előadása

- **Az Óperenciás tengeren** – Ady-est, *Medve Társulat*
- **A pillangók szabadok** – a *Thália Színház* előadása
- **A Frankenstein-terv** – a *Proton Színház* előadása
- **A király beszéde** – a *Csiky Gergely Színház* előadása
- **Nastasia kisasszony** - az *Aradi Teatrul Clasic Ioan Slavici* előadása
- **Diverzity** – a *Tranz Danz Együttes* táncelőadása
- **Musik, Musikk, Musique** – a *Katona József Színház* előadása
- **Utolsó** – a *Proton Színház* előadása
- **Woyzeck** – a *Börtönszínház* és az *Üres Tér Társulat* előadása

... s vendégségbe megyünk!

Büszkén dagad a kebel, színész-táncos-énekes, alkotó s igazgató egyaránt kihúzott derékkal jár-kelel, amikor a jól végzett munka elismeréseként fesztiválra, programsorozatra vagy csak „sima” vendéglőadásra hívják társulatunkat.

Itt jártunk:

- **Nemzeti Táncszínház – MüPa – balett előadásokkal**
Giselle, Otello, Hófehérke és a hét törpe, Lisztmánia-Bolero, Bonyodalmas balkáni lakodalmas, Banális viszonyok-édes finomságok, H-arcok, Hullámzó talaj, Carmen
- **Erkel Színház**
A jó és a rossz kertjéből – balett
Hullámzó talaj – balett
Beszélg hozzám – balett
Szerelmi bájital – opera – a Primavera '14 programban
Don Giovanni – opera – a Primavera '15 programban (2015. április 26.)
- **Veszprémi Petőfi Színház**
Jelenetek egy házasságból
Hófehérke és a hét törpe – balett
- **Csiky Gergely Színház – Kaposvár**
39 lépcsőfok

- **Arad - Teatrul Clasic Ioan Slavici**
Giselle – balett
Édes Anna
Tartuffe
Ágacska

- **Lendva – Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet**
Giselle
A doktor úr

- **Kassa – Divadlo Thália Színház**
Bányavakság

- **Thália Színház – Vidéki Színházak Fesztiválja**
Jelenetek egy házasságból
Picasso kalandjai
Bolha a fülbe

- **Thália Színház – Humorfesztivál**
39 lépcsőfok

- **Városmajori Szabadtéri Színpad**
39 lépcsőfok – a Városmajori Színházi Szemle programjában

- **Pécsi Országos Színházi Fesztivál**
Picasso kalandjai
Bányavakság

A fesztiválokon, színházi szemlén való részvételünk a közönség tetszésének elnyerésén túl egyéb gyümölcsöt is hozott színházunknak: A Vidéki Színházak Fesztiválján 2013-ban a **Picasso kalandjai** című előadásunk megkapta a **zsűri különdíját**, 2014-ben a **Bolha a fülbe** című előadás főszereplője, **Köles Ferenc** részesült ugyanebben az elismerésben, s ugyancsak 2014-ben a Városmajori Színházi Szemlén a **39 lépcsőfok** című produkcióval elhoztuk a **legjobb előadásért** járó közönség-zsűri díjat. A Thália Színházban az idei évben megtartott Humorfesztiválon ugyancsak a **39 lépcsőfok** című előadásunkat jutalmazták, mégpedig a **legjobb nagyszínpadi előadás** díjával.

Láthatatlanul, de nem érezhetetlenül

Nagyon fontos, nélkülözhetetlen tagjai társulatunknak a háttérben dolgozó műszaki gárda. Fáradhatatlan, odaadó munkájuk nélkül nem jön létre előadás, nem lesz este hétkor sötét a nézőtéren, nem megy föl a függöny, és siker sem lesz. Külön hálával tartozom az eltelt négy évért a Pécsi Nemzeti Színház valamennyi nem művész dolgozójának! Kezdve a kapun való belépéstől, ahol a portásaink tevékenykednek legfőképpen, a zsinórpadrólán izzadó díszítőig, s a közöttük lévő emeleten, helyiségekben fáradozó összes alkalmazottnak. Az ő minden mozdulatuk, minden percük arról szól, hogy a legvégső pillanat, az előadás, az a két-három óra, amit a néző érzékel a színházból, kifogástalan, magas színvonalú esemény lehessen. Ők szolgálnak és szolgálnak ki minden művészt a teljesítmény érdekében, s az ő nevük legföljebb csak a színház honlapján szerepel. Pedig nélkülük semmi sincsen! Tudom, hogy velük kapcsolatban sok még a tennivalóm. Tudom, nem mindegy, milyen körülmények között, milyen javadalmazás mellett kell feladatukat végezniük, s azt is tudom, pillanatnyi lelki, fizikai állapotuk milyen nagyon befolyásolja a művészek munkáját, végeredményben a végcél, a napi előadást, ami a SZÍNHÁZ lényege.

Az idei évadban sikerült jövedelmüket némiképp – bár összességében mindennel együtt, amit ez számszerűen jelent, nem kis pénzügyi teljesítmény a színház gazdálkodásában – megemelni. S minden örömmel azon vagyok, hogy ez csak a kezdetét jelentse egy folyamatnak.

Akadálytalanul

Szerencsére manapság már nem csak arra gondolunk az „*akadály*” kifejezés hallatán, hogy az úton keresztbe állt előttünk egy autó... Nem csak teljes fizikai állapotban élők számára leküzdhetetlen helyzetek jelentik ezt. Akadály embertársainknak az is, ha nem, vagy nem jól látnak, hallanak, mozognak. Ennél fogva nekik nehezített, rosszabb esetben lehetetlen a színházi élményhez jutás. Elhanyagolhatatlan, fontos feladatnak tartom olyan előadások megtartását, amik százszázalékos érteken közvetítik a művet nekik is. Eddig is számtalan esetben hívtunk jelnyelvi tolmácsot, narráltuk előadásainkat. Ezen alkalmak számát, amennyiben több ilyenre van szükség, mindenképpen emelni szeretném.

Az előadások érzékelhetővé tételén túl egyéb gátakat is meg kellett szüntetnünk, s ebből a feladatból maradt az elkövetkező évekre is. Idáig sikerült megoldani, hogy a kerekesszékekkel közlekedők külön útvonalon bejussanak a nagyszínpad nézőterére. Részükre a páholyok a legalkalmasabbak a könnyű

közlekedésre és elhelyezkedésre. S természetesen mellékhelyiséget is kialakítottunk részükre.

A vakok és gyengénlátók számára az előadás narrálása mellett kezdés előtt alkalmat adunk arra, hogy a színpadon megismerkedjenek a díszlettel, a játéktérrel – ebben közreműködik az előadás egyik színésze is – segítve ezzel őket a pontos megértésben, és annak elképzelésében „látásában”, hogy hol történik a cselekmény.

Tervem, hogy ebben és a következő évben a Nagyszínházat és a Kamraszínházat is teljes mértékben alkalmassá tesszük a kerekesszékekkel való közlekedésre, valamint az is, hogy tovább fejlesszük a hallássérültek, mint színházi nézők lehetőségeit intézményünkben.

A hallás- és látássérültek részére megtartott akadálymentes előadásokban együttműködünk a **90 decibel Project** elnevezésű civil szervezettel. A szervezet 2010-ben jött létre azzal a céllal, hogy a kulturális intézményeket – elsősorban színházakat és múzeumokat – látogathatóvá tegyék sérült embertársaink számára is, biztosítva ezzel egyenlő jogukat. Büszke vagyok arra, hogy a Pécsi Nemzeti Színház egyike az ehhez a projecthez csatlakozott összesen 11 magyarországi színháznak.

Akadálymentesített előadásaink:

<u>látássérülteknek:</u>	<u>látás- és hallássérülteknek</u> <u>egyszerre:</u>	<u>hallássérülteknek:</u>
A dzsungel könyve		A dzsungel könyve
A padlás		Hajmeresztő
Antigoné	Pán Péter	A doktor úr
Bolha a fülbe		A padlás
Don Giovanni – opera		Indul a bakterház
Csíksomlyói passió		Picasso kalandjai
		Mágnás Miska
		Bolha a fülbe
		Én és a kisöcsém

Kéz a kézben

Mint téli hidegben didergő ujjakon a kesztyű, perzselő nyári napon a szalmakalap – „költői” túlzással élve ugyan... – olyan nélkülözhetetlen szüksége van a Pécsi Nemzeti Színháznak együttműködő partnerekre, alkotótársakra.

S hogy miért?

Először is a kézenfekvő, racionális okok: tartunk operaelőadást, operettet és más zenés előadást. Természetesen szinte kizárólag zenekar részvételével. De a színháznak nincsenek zeneművész társulati tagjai. Így nélkülözhetetlen a közös munka a **Pannon Filharmonikusokkal** operáknál, illetve a **Pécsi Szimfoniattal**, ami valójában a Filharmonikusok kisebb létszámú változata, s akik egyéb zenés produkcióinkban lépnek fel. Az ésszerű ok miatt magától értetődően a két zenekarral való közös alkotás másik lényege az általuk nyújtott magas színvonalú művészi teljesítmény.

A művészi meg gondolás mellett ugyancsak tartalmaz logikus elemeket a **Pécsi Nyári Színházzal** régóta folytatott eredményes kooperálás. Tudvalevő: nyári színház szigorú keretek között működhet. Ami az időjárást és az időtartamot illeti. Egy-egy színpadra állított darabnak nincsen hosszú kifutási ideje, ötször-hatszor gyűlhet össze a nagydíj, hogy megtekintse, s máris kopog az őszi eső. A produkció létrehozása azonban ugyanannyi anyagi ráfordítást igényel, mintha kőszínházban mutatnák be, és játszanák el ötvenszer... Ezért **Vidákovics Szilávné**, a Nyári Színház vezetőjével – aki egyébként színházunk társulati tagja – évről-évre rendszeresen egyeztetjük a darabválasztást, különös figyelemmel arra, hogy az őszi beálltával és a színházi évad kezdetével az előadás nálunk folytatja pályafutását, s a létrehozás anyagi terhet is közösen viseljük. Ez jó mindenkinek: a Nyári Színház biztos lehet abban, hogy jó minőségben készül díszlet és jelmez (nem kell elhajítani néhány alkalom után); a színészek sem pár pillanatra tanulnak meg hosszú szövegeket, fektetnek sok és nehéz munkát a próbafolyamatba; a Pécsi Nemzeti Színház „féláron” jut egy számára is megfelelő, kész előadáshoz; a nézők pedig, ha nyáron le is maradtak, még sokáig lelhetik kedvüket a produkcióban.

A **JESZ** (ma Pécsi Tudományegyetem, korábbi nevén Janus Egyetem) színjátszó társulatával is gyakran dolgozunk együtt. Tagjaik rendszeresen szerepelnek a színház előadásaiban, pl.: a *Picasso kalandjai*, *A kőszívű ember fiai*, valamint a *Pán Péter* című produkciókban.

Körülbelül ugyanazokat a szempontokat sorolhatom fel a **Csiky Gergely Színházzal** való közös munkával kapcsolatban, mint fentebb: ésszerűség, azonos művészi gondolatok.

Osztottunk a költségen, megosztottuk a szerepeket, ugyanazokat a díszleteket használtuk, nem volt szükség két alkotógárdára, viszont született egy remek előadás, **Székely Csaba: Bányavakság** című tragikomédiája, aminek mindkét város, Kaposvár és Pécs közönsége egyaránt örülhetett.

Az előadást a POSZT 2014-es versenyprogramjába is beválogatták.

Korábban már említettem, de ebben a fejezetben feltétlenül ismételnem kell magamat, ha nem is olyan részletességgel, mint ahogyan azt a pályázatom egyéb fejezetei tartalmazzák, s írnom kell a „**Pécsi Operáért**” Alapítványról. Fontos kiegészítője, partnere, alapozója annak a munkának, amit színházunk operatagozata végez. S nem csak beavató előadásai miatt, hanem a fiatal, pályakezdő zene- és énekművészek felkarolása miatt is.

Ugyancsak fontos a színház és a **Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola** együttműködése. Feladatomban érzem, hogy a művészeti tanulmányokat folytató diákok már egészen korán lehetőséget kapjanak a művészlét tényleges megismerésére, „beleszagolhassanak” a színház világába, kipróbálhassák magukat egy-egy előadásban. Régi, megszüntethetetlen hagyomány ez a két intézmény között. A növendékek jelenleg is több előadásunkban szerepelnek: *A kripli, Szentivánéji álon, Évek vándora*.

2014-ben felújítottuk, és játszóhellyé alakítottuk az Eck Imre Termet. Az ide évadnyitó társulati ülését ebben a balett-teremben tartottuk meg. Ezen ünnepélyes alkalom során együttműködési keretszerződést kötöttünk a **Pécsi Tudományegyetem „Táncoló Egyetem”** projektjére vonatkozóan.

Évek óta rendszeresen, kitartó figyelmet fordítunk a nagycsaládokra, minden rendelkezésünkre álló módon segítjük őket. Fontos kapcsolata s egyben ez színházunknak, s egyben kötelezettsége is, hogy lehetővé tegye a művelődést, a kultúrához való hozzáférést azok számára, akik önerőből ezt nem képesek elérni. A 2013. évben nyújtott támogatásunkért elnyertük '**A Nagycsaládosok Országos Egyesületének Aranybölcsös támogatója**' címet. Segítségünkkel olyan családok, gyermekek kaptak esélyt arra, hogy színházi élményben legyen részük, akiknek másképp nem lett volna lehetőségük erre.

Utoljára hagytam a felsorolásban a **közönségünkkel való kapcsolatunkat**. Feltehetik a kérdés: a közönség megnézi az előadást, ezért van a színház, ez lenne a „kapcsolat”, amiről külön kell írni? Természetesen nem. Hiszen az egész pályamű erről szól: mit, hogyan tesztek, teszünk azért, hogy a Pécsi Nemzeti Színház a legmegfelelőbbben tudja szolgálni közönsége igényeit. Amit ezen túlmenően is nagyon fontosnak érzek, az a következő: az eltelt négy évben a színházépületnek bizonyos részeit – a működési költségünkéből kigazdálkodva, s némi célzott külön támogatással – felújítottuk. Voltak elodázhatatlanul sürgős renoválások, és voltak olyanok, amelyek a közönségforgalmi részeket érintették. Az előcsarnok, ami régóta pusztult, foszladozott és mállott, az egyáltalán nem mellékes mellékhelyiségek, ahová a néző időnként kénytelen betérni. Ezeket erőnkhez mérten mind maximálisan felújítottuk. Mert fontos, hogy a néző fizikailag is jól érezze magát, amikor nálunk van.

Szeretném, ha a város társadalmi életében beszédtemává válnának előadásaink. Kávét, pohár bort, ebéd vagy vacsora közben terítékre kerülne egy-egy bemutató, a színházban szerzett élmény. Vagy akár az is – amire a premier-bérletes nézőinknek lehetőséget adunk –, hogy milyen volt a frissen bemutatott színdarab után a művészek köszöntése, koccintás és beszélgetés velük a nézőtéri büfében. Igen, marketingnek is fel lehet ezt fogni – de egy kedves gesztusként is, amit a néző a *színházon* túl kaphat a színházban. Amivel még inkább kifejezhetjük, hogy fontos nekünk, számítunk rá, bízva abban, hogy ő is számít ránk – legközelebb is.

MŰVÉSZI KONCEPCIÓ

Összkep

Elsődleges cél, hogy a Pécsi Nemzeti Színház több mint egy évszázad alatt kialakult jelenlegi arculatát megőrizzük, és a XXI. század igényei és elvárásai szerint továbbfejlesszük. Mindenképpen fontos, hogy a széles spektrumú művészeti megjelenés – próza, zenés színház, opera, balett és modern-kortárs tánc – a jövőben is a nézők szórakozását, művelődését, kultúra iránti igényét szolgálja „*nem középiskolás fokon*”.

Az utóbbi évtizedek színházi elitje lesajnálóan, csöppet sem pozitív előjellel illette a népszínházat, mint színházi műfajt – abból a sajátos berendezkedésű helyről, ahol nem lehet úgy kavicsot elhajítani, hogy ne egy színház falán koppanjon, ahol bőséges választék áll a nagyérdemű rendelkezésére, bármilyen előadást is kívánjon megnézni a hét bármelyik napján.

Ezzel szemben hogyan működnek a vidék színházai? Különösen hogyan működhet a Baranya megye megyeszékhelyén lévő Pécsi Nemzeti Színház, amelynek tulajdonképpen az ország dél-nyugati régióját is feladata kiszolgálni? Hogyan lehet több százezer ember részére megadni minden lehetőséget, amit színház adni képes a közönségének? Természetesen és kizárólag, úgy, hogy a színház népszínházként működik, otthont adva az előadó-művészet valamennyi ágának: prózának, zenés-színháznak, operának, táncnak, legyen az klasszikus balett vagy kortárs mozgásszínház. Mert tévedés azt gondolni, hogy népszínház csak bulvár, kommersz, konfekció lehet! Nagy feladat, nehéz, felelősségteljes, kitartást és kreativitást igénylő munka.

Ez egyben a Pécsi Nemzeti Színház ars poeticája is: fogékonnyá tenni az igazi értékre; nevelni-szoktatni régi-új kulturális időtöltésre; szórakoztatni, nevetetni, ha arra van szükség; elgondolkodtatni, továbbképzésre bírni; szavak nélkül is kifejezésre juttatni, megértetni; szolgálni mindenkit, azokat is, akik még nem tudják, hogy igényük van rá; vagyis igazi, mai, színvonalas NEMZETI SZÍNHÁZAT csinálni!

Megyeszékhelyen lévő – ezáltal nagy régió egyetlen ilyen kulturális intézményét jelentő – színházunk műsorpolitikáját a teljes potenciális nézőközönség igényei szerint kell felépítenünk, és ezen igényeknek megfelelően kell az évadok műsorát összeállítanunk.

Törekvésünk, hogy mindenki – mondhatni „0-99-ig” – megtalálja a számára legmegfelelőbb előadást, aminek a kedvéért ellátogat hozzánk.

Célunk egy családbarát, színes, népszínházi műsorterv összeállítása volt és lesz is, amelynek sikerét visszaigazolja, hogy az előző négy évben csaknem megdupláztuk nézettségünket.

Egy népszínháznak, különösképpen egy nemzeti minősítésű színháznak külön gondot kell fordítania az ifjúság színházra nevelésének gyakorlatára. Azt hiszem, hogy a művészi koncepció fejtegetésekor ennél a pontnál kell a legkevésbé magyarázni, hogy mit is képzelünk el, hiszen az elmúlt évek gyakorlata, a gyermek- és ifjúsági előadásaink, valamint a családi előadásaink mennyisége, és annak látogatottságban kifejezhető sikere a legmarkánsabban visszaigazolták törekvéseinket. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a Családi Színházi Fesztiválunk sikere, amely szinte színházunk védjegyévé is vált.

A közönségnevelés magától értetődő a Pécsi Nemzeti Színház számára, melyet a lehető legkorábbi életkorban ajánlott elkezdni. Kiemelkedő művészeti értékű színházat mutatni a holnap felnőtt közönségének - ez a valódi közönségnevelés.

Hangsúlyt fektetünk a kimunkáltabb, mívesebb díszletekre, amelyeket saját műhelyházunkban készítünk.

Az eredményes műhelymunkához – bármelyik műfajban is – nélkülözhetetlenek a pályakezdő művészek kinevelése, új alkotók foglalkoztatása – már csak azért is, hogy legyen, aki továbbviszi a hely szellemiségét.

Egyik legfontosabb feladatunk, hogy a lehetetlenül alacsony létszámmal alkotó tagozatokat – főként a prózai- és az operarészleget – bővítsük olyan mértékben, hogy a rendezők ne álljanak kivitelezhetetlen feladat előtt akkor, amikor egy-egy előadáshoz karaktereket, hangfekvéseket, vagy létszámot is színpadra kell állítaniuk. Az épületben három játszóhely található, és igazából az lenne az ideális, ha a társulati tagok száma lehetőséget adna az elmélyült műhelymunkára, és az előadások két vagy három helyen egy időben történő műsorra tűzésére.

Ahogy azt már említettem, céljaink eléréséhez szükségünk van: színészekre, énekesekre, táncosokra, rendezőkre, koreográfusokra, tervezőkre. Ők a – divatos, de kicsit sem humánus – kifejezéssel: a humán erő. Ehhez azonban anyagi erő is kell! Hogy legyen miből folytatni, amit eleink elkezdtek, és amit a színháznak az elmúlt évadokban is sikerült létrehoznia: értékteremtést, az érték átadását, magas színvonalú, igényes kultúrával való időtöltés lehetőségét, és a művészetre fogékonyra nevelést.

A Pécsi Nemzeti Színház háromtagozatú színház, amelynek egységes arculatot, művészi koncepciót kell mutatnia úgy, hogy a tagozatok önállóságukat is megőrizték.

A három tagozatvezető saját munkáját, művészi koncepcióját, elképzeléseit a későbbiekben részletezi, de előtte hadd ejtsek néhány szót, a művészi koncepciót befolyásoló tényezőkről.

A művészi koncepciót befolyásoló tényezők

Egy színház művészi koncepciójának megalkotását számtalan tényező befolyásolja: függ a vezetés, azon belül a tagozatvezetők alapvető ízlésétől, a színház körülvéő közegtől, a társulat összetételétől, külső és belső körülményektől, és számtalan apró momentumtól, amelyeken természetesen változtatni is lehet, sőt néha kell is. Ez az egyik legizgalmasabb része a színházvezetésnek.

Külső tényezők között elsődlegesen az általunk elképzelt közönség művészet iránti befogadóképességét említeném, de a lakosság számát, annak kulturális összetételét és anyagi helyzetét is ide sorolom.

Külső körülmény az is, hogy színházunknak nincs önálló zenekara, amely szintén függőségi viszonyt alakít ki, hiszen az operett- és az opera előadásainkat Európa jelentős koncerttermeiben is jól csengő nevű Pannon Filharmonikusok kísérik, s mivel a zenekar itthon és külföldön is rendkívül keresett, ebből következően egyeztetésük, így a közreműködésükkel létrejött produkcióink műsorra tűzése sok esetben nehézséget okoz.

Az egyik, talán legmeghatározóbb befolyásoló tényező az állammal és az önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződésünk, mely döntően befolyásolja művészi koncepciónk kialakítását. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy ezeket a szerződéseket én írtam alá, és a szerződések előkészítésében aktív szerepet vállaltam, így azokkal azonosulni is tudok.

A pályázati kiírás – egyben a Pécsi Nemzeti Színházra érvényes közszolgáltatási szerződés – kötelező előírásként tartalmazza a műsortervvel kapcsolatban az alábbiakat:

- a klasszikus nemzeti repertoár egyes darabjainak rendszeres, korszerű formanyelven történő bemutatását, és folyamatos színen tartását,
- a kortárs drámairodalom fejlesztését, elősegítve ezzel kortárs magyar drámák létrehozását és színpadi bemutatását, évadonként legalább egyszeri ősbemutatóval,
- évadonként legalább kettő, különböző korosztálynak szóló s az irányadó oktatási koncepció céljaihoz illeszkedő tartalmú gyermek- és ifjúsági előadás bemutatását,
- évadonként összesen három opera- és balett-előadás bemutatását.

Tehát ezeket a szempontokat az öt évre vonatkozó műsorterv összeállításánál mindenképpen figyelembe kell vennem. Ez tulajdonképpen semmilyen meglepetést vagy nehézséget nem okozhat, s nem is okoz, hiszen az eltelt négy esztendő alatt –

követelmény nélkül is – ilyen előadások alkották az évados műsorterv fő vonulatát, azaz a gerincét. S ez, mint nemzeti és népszínháznak, a Pécsi Nemzeti Színháznak előírás nélkül, s személy szerint nekem is a fő kötelezettségem: teret nyitni a klasszikus és kortárs magyar drámairodalom kiemelkedő műveinek, mert ezek nem csak társadalmunk, a velünk azonos közegben élő, létező személyek, vagyis Magyarország, a magyar nép problémáit, különbözőségeit, ellentéteit, aktuális létkérdéseit, helyünket a világban mutatják be és dolgozzák föl, hanem emlékeztetnek eleink tetteire is. Ezzel szoros összefüggésben végzendő teendő a gyermek és ifjúsági korosztály „munícióval” való ellátása, amit szintén kiemelt módon és minőségben kezelünk, hiszen – ahogyan azt az előző részekben kifejtettem Szabó Magda gondolatával azonosulva – *én azt hiszem, gyereket csak úgy lehet nevelni, ha az ember megtiszteli azzal, hogy komolyan veszi.* Az ugyancsak előírás szerinti összesen három opera és táncbemutató – ezt a számot önként is mindig „túlteljesítettük” – pedig két jelentős „tényező” miatt nem ütközhet semmilyen akadályba: 1. az operatagozat vezetője Gulyás Dénes. Őt minden bizonnyal nem kell különösebben bemutatni senkinek. Operaénekesként világszerte ismert és elismert művész, akinek szíve közepe az operajátszás és a fiatal opera- és zeneművészek nevelése, pályájuk beindítása; 2. színházunk tánctagozata a Pécsi Balett. Fogalom és márkanév is egyben.

A művészi munka lehetőségeit és milyenségét befolyásoló belső tényezők a pénzügyi helyzet, a műszaki állapot és a működési struktúra.

Hogy kerül a csizma az asztalra, vagyis mit keresnek gazdasági és műszaki témák a művészi koncepció fejezetben? Ezek első látásra nem ide tartoznak, de mégis. Fontosnak tartom egyes elemeit itt részletezni, hiszen sokszor egy rosszul működő struktúra vagy rosszul megtervezett stratégia akadályozhatja a művészi koncepció megvalósulását.

Az elmúlt négy év tapasztalatai alapján idén februárra alakítottuk ki a már korábban említett szervezeti és működési szabályzatunkat, amely meghatározza működési struktúránkat.

Színházunk legfőbb irányítási egysége a Művészeti Tanács és a Koordinációs Tanács.

A Művészeti Tanács tagjai: az opera tagozat vezetője és a Pécsi Balett (tánctagozat) vezetője, valamint a prózai tagozat – egyben a színház – vezetője.

A Koordinációs Tanács tagjai: a gazdasági vezető, a műszaki és üzemeltetési vezető és a produkciós vezető, aki egyben a tanács irányítója is. A Koordinációs Tanács segíti elő és teremti meg a művészi koncepció megvalósulásának műszaki és gazdasági feltételeit. Fontos, hogy tagjai ne csak a művészi koncepció pénzügyi és műszaki lebonyolítói legyenek, hanem azt magukévá tevő, kreatív ötletekkel segítő alkotótársak, akik az adott műsorterv kialakításának aktív résztvevői is, és a

kialakítás alatt lévő műsortervet megvalósíthatóság szempontjából is véleményezzék.

Megítélésem szerint a színház működtetését, üzemeltetését nem lehet külön választani a művészeti tevékenységtől, hiszen racionális működtetés nélkül nem lehet jó művészi koncepciót megvalósítani.

Előző igazgatói pályázatomban a színház működtetésére tettem konkrét javaslatokat, míg művészi vonatkozásban olyan víziókat rajzoltam fel, hogy milyen egy jó népszínház, milyen művészi koncepciót képzelek el, és miként lehet ezt a két területet harmóniába hozni.

A Pécsi Nemzeti Színház működési mutatói a kinevezésem előtti években minden tekintetben csökkenő tendenciát mutattak, melyeket sikerült megfordítanunk. Az első, általam irányított évadtól kezdve növeltük az előadásszámunkat, a nézőszámunkat, a jegybevételünket és a kihasználtságunkat, így az előző vezetés utolsó évéhez képest 86%-os fizető nézőszám emelkedést értünk el. Fizető nézőszámunk – tájelőadásokkal együtt – 64 000-ről 120 000 fölé, az előadásszámunk 247-ről 426-ra, a jegybevételünk 126.795.000,- Ft-ról 191.890.000,- Ft-ra, a kihasználtságunk 67,3 %-ról 91,5 %-ra emelkedett.

A fenti eredményeket úgy értük el, hogy a pályázatomban leírt művészi koncepció nem módosítottunk, és megőriztük a színház több évtized alatt kialakult háromtagozatos népszínházi hagyományait.

A művészi koncepció és a támogatások - pénzügyi helyzet összefüggése

A gazdasági lehetőségek jelentősen befolyásolják a művészi koncepciót, de ez fordítva is igaz, hiszen egy jól megvalósult művészi koncepciójelentős befolyással bír a gazdasági környezetre.

A sikeres művészi koncepció nem csak a jegybevételre és az azzal arányos „tao” bevételre van hatással, hanem a támogatásokra is, különösen az állami támogatás mértékére.

A Pécsi Nemzeti Színház mutatói - tájelőadások nélkül - az elmúlt évadokban:

Év	előadás-szám	fizető nézőszám	bérletes néző	kihasználtság	bevételek (bruttó)
2010	247	63. 656	18. 698	67, 27%	126. 795. 000
2011/2012	370	93. 425	29. 887	83, 42%	164. 283. 000
2012/2013	421	114. 296	36. 779	86, 94%	177. 895. 000
2013/2014	426	116. 374	39. 318	91, 49%	191. 893. 000

Az idei évad időarányosan összevetve az előző évaddal (2015. március 20-ig)

Év	fizető nézőszám	bérletes néző	kihasználtság	bevétel
Tavaly	76. 841	24. 661	91. 50%	126. 646. 000
Idén	78. 852	26. 508	91. 78%	141. 793. 000

A fenti mutatókból látható, hogy évről évre előre léptünk, és az adatokból is kiderül, hogy a pécsiek elfogadták az új vezetés művészi koncepcióját.

Az előadó-művészeti törvény módosításával az állami támogatások elosztásának módja is változott. Régebben az előző naptári év önkormányzati támogatása és az azt megelőző naptári év művészeti mutatói határozták meg állami támogatás mértékét, míg 2011-től az évadbeszámolóban szereplő művészi teljesítménymutatók.

A módosított törvény szellemisége rámutat, hogy nem csak a támogatások mértéke határozza meg, hogy meddig „nyújtzkodhatunk”, hanem a művészi koncepció és annak sikeres végrehajtása is befolyásolja a támogatás mértékét.

Büszkén kijelenthetjük, hogy a Pécsi Nemzeti Színház az elmúlt években „előre menekült”, amelynek eredményeképpen az állami támogatásunk 300 millió forintról – évről évre növekvően – 440 millió forintra emelkedett, amelyhez plusz forrásként – színházunk szakmai teljesítményének elismeréseként – idén januárban 60 millió forint kiegészítő támogatást kaptunk.

A támogatási rendszeren felül (önkormányzati és állami támogatás) a színházak költségvetésének egyre nagyobb hányadát teszi ki a saját bevétel. Ennek legfőbb összetevője a jegybevétel, valamint a cégek által nyújtott, a nettó jegybevétel 80%-os mértékéig igénybe vehető „tao” támogatás. Ez a mi színházunk esetében 2010-ben 180 millió forint volt, amely a teljes költségvetés kb. 20 %-át tette ki, 2014-ben ez a bevétel 310 millió forintra emelkedett, amely már a teljes költségvetésünk csaknem egyharmadát tette ki.

Nem kell túlságosan magyarázni, hogy egy adott színház művészi koncepciója, műsorterve milyen befolyással van a jegyeladásra.

A Pécsi Nemzeti Színház jegyeladása a többi vidéki színház átlagához képest lényegesen nagyobb mértékben „piacfüggő”, hiszen a nézőszámunk egyharmada bérletes néző, míg kétharmada az aktuális előadásokra vált szülő jegyet. Az elmúlt években ez a tendencia nem változott, hiszen a bérletes nézőszám kb. 85%-os emelkedésével arányosan nőtt a jegyeladásunk is, azaz az arány változatlan maradt. Ez összességében azt jelenti, hogy egy produkció létrehozása nem jelent biztos előadásszámot, az előadásszám és annak kihasználtsága sokban függ az előadás műfajától és annak minőségétől. Ez egyfelől serkentőleg hat a minőségi színjátszásra, de természetesen elgondolkodtatásra készít bennünket a darabválasztáskor is.

Egy magát komolyan vevő színház – amelyik hisz a színjátszás erejében, a katarzisban és legfőképp abban, hogy ezek hatással lehetnek a társadalmi viszonyokra, kapcsolatokra – nem hódolhat be az aktuális divathullámnak. Éppen ellenkezőleg: hatást próbál gyakorolni a közízlésre úgy, hogy közben megőrzi játékosságát, népszerűségét és a feléje irányuló érdeklődést és kíváncsiságot. Meggyőződésem, hogy létezik helyes arány. Jó arányérzékkel az igényességre nevelést is el lehet érni.

Ha végigtekintünk színházunk elmúlt négy évadának bemutatóin – lásd a művészi koncepció mellékletében –, bátran kijelenthetjük, hogy a 85%-os nézettségemelkedést nem a műsorterv „bulvárosításával” értük el, és ezt a tendenciát a következő évadok során is meg kívánom tartani.

Műsorterv

Arról, hogy milyen fajta, milyen jellegű színházat képzelek el, már beszéltem. Egyszóval népszínházat.

Minden elképzelés annyit ér, amennyi megvalósul belőle. A megvalósulás mércéi pedig az előadások. Ebbe tartozik bele az is, hogy milyen vendégelőadásokat hívunk, vagy milyen fesztiválokat rendezünk meg. Ezekkel kiegészíteni lehet, de pótolni nem a művészi koncepciót, amelynek gerincét a saját bemutatóink, az évről évre változó műsorterv adja.

A korábbiakban már ecseteltem a vezetésem első évadát, és ha ezt összevetjük a későbbi évadok műsorával, (lásd a művészeti koncepció melléklete) akkor kirajzolódik az elmúlt évek műsorszerkesztési koncepciója:

Nagyszínház

1 Operett – évadonként váltva egymást a nagyoperett és a „kisoperett”, vagy daljáték.

1 Opera

1 Balett

2 Próza

1 Zenés, családi előadás

Kamaraszínház

A Kamaraszínházunk műsorterve kevésbé kötött.

1 Balett

1 Kamaraopera

2 - 3 Próza

1 - 2 Gyerekdarab

A tagozatok munkájának összehangolásával évről évre olyan évadonkénti műsortervet állítunk össze, amely tervezhető bérletkonstrukciókat eredményez. Klasszikus 6 előadásos nagyszínházi bérletet, a változó előadásszámú kamarabérlet mellett 3 előadást tartalmazó gyermek bérletet, 6 előadásos diákbérletet, valamint különböző kombinált bérleteket.

A következő évad műsorterve is ehhez a koncepcióhoz illeszkedik, és a következő évadok tervezését is ebben a szellemben szeretném folytatni magam előtt tartva azt a víziót, hogy a Pécsi Nemzeti Színház egy igazi polgári népszínház maradjon, a közönség rezdüléseit érezve fokozatosan alakítsa a közízlést a minél művészebb előadások befogadására.

A következő, 2015-2016-os évad műsorterve a bemutatók sorrendjében:

- Az első bemutatónkhoz – ha használnánk ilyen stílusút színházban – a legjobb ajánlószöveg az lenne, „0-99 éves korig”. Mi inkább így jelöljük: ajánljuk mindenkinek, aki utazni szeretne térben és időben, aki a maga gazdagságában, teljes pompájában, minden színével és történetiségével együtt szeretné megismerni **Weöres Sándor Holdbeli csónakos** című remekművét. Az előadást **Almási-Tóth András** rendezi, akinek ez lesz pécsi debütálása, s elgondolásunk szerint alkotói felfogásával egészen új stílust hoz színházunkba.
- Egy újabb **Kálmán Imre** operett, a **Marica grófnő**, egy igazi hungaricum, ami visszaröpíti a nézőt évszázadnyi távolságba úgy, hogy közben a történet, az érzések, a jellemek a mai korra is abszolút jellemzőek. S az egész város dúdolja majd: *szép város Kolozsvár...!* A művet **Méhes László** állítja színpadra, akinél kevés megbízhatóbb, magabiztosabb művészt találunk erre a feladatra. Szintén korhatár nélküli besorolást adhatunk a leendő előadásnak.
- **Csajkovszkij: Hattyúk tava** című balettjét Bozsik Yvette kortárs koreográfiájában láthatja majd a közönség. Ez igazi tánc-csemegének ígérkezik. Minden tánc és Csajkovszkij szerelmesnek!
- **Peter Shaffer: Amadeus** című darabját – egy újabb zenés előadást – ugyancsak **Méhes László** rendezi. Mozart és Salieri harcát, versengését követheti a nagyérdemű operai betétekkel, hiszen a dráma két zeneszerzőről szól. Kiváló lehetőség színházunk prózai és operatagozatának együttműködésére! Tinédzser kortól fölfelé bárkinek ajánlható.

- **Tennessee Williams** egyik darabját, **A vágy villamosát** is bemutatjuk a következő évadban. **Az előadást én rendezem.** Igazi újdonságot jelent majd **Hamvai Kornél** most készülő fordítása, ami frissíti, aktualizálja a korábbi, közel fél évszázados magyar szöveget. A történet mondanivalója a mára is ugyanúgy érvényes, mint a hetven évvel ezelőtti korra, amikor íródott. Blanche-ok, Stanleyk és Stellák közöttünk is élnek, ma is. Középiskolás kortól fölfelé mindenki számára sokat jelentő élményt nyújthat.

- **Mascagni: Parasztsücsület** című operáját tűzzük műsorra 2016 tavaszán. Egy kis csavarral! A szokásos második részt, a Bajazzókat mi elhagyjuk. Helyette egy új, de témájában a Parasztsücsülethez illeszkedő **új opera** megírására kértünk két neves szerzőt: a történetet, azaz egy drámát, s abból a **librettót Háy János** készíti el, s erre szerzi a **zenét Faragó Béla**. Már most feljegyezhetik az operarajongók a dátumot: 2016. február 19. Parasztsücsület és egy új opera ősbemutatója Pécsen! Mint mindig, most is a **Pannon Filharmonikusok** közreműködésével készül a produkció, s a **rendező Nagy Viktor** lesz.

- Önzetlenség, barátság, szeretet. Elcsépett? Dehogy! Egyre kevesebbszer van jelen életünkben. Egyre nagyobb szükségünk van rá. Egyre korábban kell megismertetni gyermekeinket ezeknek az érzéseknek a fontosságával és nélkülözhetetlenségével. Egyre inkább kell saját magunkat és más felnőtteket emlékeztetni arra, hogy ezek nélkül az érzések nélkül az emberből a legfontosabb, az empátia, a törődés, az odaadás vész ki. **Igazi családi előadás** lesz ez is, még akkor is, ha a történet főszereplői nem emberek, hanem pingvinek. **Ulrich Hub: Nyolckor a bárkán** című műve már 2006-ban elnyerte az *Év Gyermeke- és Ifjúsági Drámája* címet Németországban és Hollandiában is. Nálunk **Koleszár Bazil Péter** rendezi majd.

- **Füst Milán**, aki főként a szabadvers megteremtőjeként számon tartott költő, drámaírásból sem alkotott kevesebbet. Legismertebb, legtöbbet játszott műve, a **Boldogtalanok** pár soros újsághírből keletkezett. Mesteri írói tehetségét ismerhetik majd meg az előadásból az érdeklődők **Funk Iván** **rendező** értelmezésében. Középiskolás kortól mindenki számára szívesen ajánljuk.

- **A Jó, a Rossz és a (Csúf) Colos** – vadnyugati táncbohózat. Jól emlékszik, akinek úgy rémlik, látta már. 2013-ban a Pécsi Nyári Színházban mutatta be a **Pécsi Balett**, s most úgy gondoltuk, megérdemli az előadás, hogy bekerüljön a kőszínházba. A **koreográfiát Vincze Balázs** jegyzi, a **rendező**

Vidákovics Szláven. Igazi felhőtlen szórakozás minden korosztálynak, táncban elmesélve.

- És még egy igazi családi előadás! **Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg** című művéhez **Beck Zoltán komponál zenét,** s ez **Vincze Balázs koreográfiájával** kel életre a színpadon. Ki ne akarna találkozni a lámpagyújtogatóval, a kígyóval vagy a rókával...? Ugye, hogy mindenki!
- **Soós Péter** rendezi majd **Szálinger Balázs: Becsvölgye** című most készülő drámáját, ami a zalai „Bonnie és Clyde” – egy fiatal lány s nála évtizedekkel idősebb szereleme, aki nem mellesleg a nevelőapja is... – valóságon alapuló történetét dolgozza fel. Bízunk a szerző többszörösen igazolt rátermettségében, s így 2015 decemberére tervezzük az ősbemutatót.
- **Jordi Galcerán: A Grönholm-módszer** című műve minden ízében a kortárs drámairodalom érdeklődésre számot tartó darabja, s minden mondatában a máról mesél. Talán az emberi jellem az egyetlen állandó tényező a történetben... A mű megtörtént eseményen alapszik, s ettől még megdöbbentőbb a néző számára. Az előadást **Horgas Ádám rendezi.** A gyermekkorból már egészen kinőtt közönségünk részére ajánljuk.
- Ebben az évben is lesz közös produkciónk a Pécsi Nyári Színházzal, s terveink szerint azt is továbbjuttatjuk a következő évadban. A választás idén **Ray Cooney: Vészhelyzetben** (Családban marad) című bohózatára esett. Nyári kikapcsolódás, ami majd a téli hidegben is jól fog esni, hiszen nem kell mindig mindent komolyan venni! A **rendezésre Böhm Györgyöt** kértem fel.

A tagozatok összhangja

A Pécsi Nemzeti Színház hagyományosan háromtagozatú teátrum. Az évadok műsortervének összeállításakor különös gondot fordítunk arra, hogy megfelelő darabválasztással és az előadások bérletekbe való beválogatásával a három tagozat művészeinek munkáját egymással szinkronba hozzuk, összehangoljuk.

OPERA
Gulyás Dénes

BALETT
Vincze Balázs

PRÓZA
Rázga Miklós

Három különböző személyiség, három különböző habitus.

Három önálló arculatú tagozat – ami a műfaji különbségekből és a különálló vezetésből is adódik –, egy közös vonással: egymást és a másik által vezetett tagozat munkáját kölcsönösen tiszteletben tartjuk.

Az én vezetésemmel mi hárman alkotjuk a Művészeti Tanácsot, amely a Pécsi Nemzeti Színház művészeti koncepcióját, műsortervét előkészíti, irányítja annak végrehajtását. Tervem, hogy ezt a feladatot a jövőben is a két tagozatvezető társammal együtt lássuk el.

Fontos feladatnak tekintem, hogy a három külön tagozat „összhangzó értelemben” dolgozzon együtt és egymás mellett, hogy a Pécsi Nemzeti Színház egységes arculatot mutasson, amely megteremtésének számtalan összetevője van.

Legfontosabb a tagozatok munkájának összehangolása. A műsorterv és a műsorrend megalkotásánál és kialakításánál külön gondot fordítunk arra, hogy a bemutatók időpontjának tervezésekor a színház műszaki hátterének kapacitását, a díszletek gyártásának ütemezhetőségét is figyelembe vegyük.

Évtizedekkel ezelőtt a tagozatok közötti átjárhatóság kevésbé volt jellemző, mint mostanság, ebből kifolyólag az éves és a havi műsorterv kidolgozásánál is szempont, hogy a Nagyszínházban és a Kamaraszínházban folyó munkák egyeztethetőek legyenek a szereposztási átfedések miatt.

Nagy lehetőségeket kínáló helyzeti előny számunkra az intézményünkben működő három tagozat, ebből eredően a különböző műfajokban alkotó művészek munkájának alkalmankénti egybekovácsolása. Az elmúlt évadokban többször éltünk ezzel, és ennek eredményeként jött létre a már korábban említett *A dzsungel könyve* című előadásunk, vagy az idén bemutatott *Csíksomlyói passió*, amelynek koreográfiáját Vincze Balázs tervezte, s amelyben a Pécsi Balett társulata is színpadra lépett. A rendező, Nagy Viktor kisebb szerepeket is rábízott a táncosokra, hiszen az előadás mozgásszínházi igénye ezt megkövetelte.

Az operatagozat által bemutatott *A színigazgatóban* – köszönhetően az eredeti „singspiel” darab átszerkesztésének, prózai és egyéb improvizációs jeleneket beillesztésének – a prózai társulat több színésze is fellépett, ami sikeres előadást eredményezett. Ide sorolhatom a korábban már szintén említett *Antigonét* is, amelyben az operatagozat művészei „segítettek be” a prózai előadásba. A határok így sokszor már elválnak, és néha nehéz megmondani, hogy melyik tagozat jegyzi az adott bemutatót.

A többtagozatú színház előnyeit nem csak előadásokon belül tudjuk érvényre juttatni, hanem például az elmúlt négy évadban újdonságként bevezetett gyermekbérlet, valamint a diákbérlet műsorának összeállításában is. Ezek tervezésénél kiaknázzuk azt a lehetőséget, hogy a prózai tagozat mellett a Pécsi

Balett és az operatagozat is – felváltva – mutat be gyermekelőadásokat. Az idei évadban például az operatagozat mutatta be a *Pomádé király új ruháját*, míg a Pécsi Balett a *Pán Péterben* szerepelt a prózai társulattal együtt. Az egyeztetéseket az elmúlt évek tapasztalatainak leszűrésével a jövőben is az összhang megtartásával kívánjuk folytatni.

Hiszek a csapatmunkában, de nem hiszek a "csapatosdiban", amikor is egy színház vezetését csapatok foglalják el. Hiszem, hogy egy csapatnak vezetőre, és nem vezetőkre van szüksége. Ez vonatkozik az egész színház vezetésére – amiért egyszemélyi felelősséggel tartozom –, de vonatkozik a tagozatok vezetésére is. Hiszem, hogy a tagozatoknak is önálló vezetőre van szükségük, akik saját maguk választhatják meg munkatársaikat, alkotótársaikat vagy azokat a személyeket, akik visszajelzéseket, azaz tanácsokat adnak a tagozat munkájához.

A tagozatvezetőket külön megkértem, hogy önállóan értékeljék az elmúlt évek munkáját és fogalmazzák meg a jövőre vonatkozó elképzeléseiket.

Prózai tagozat

A Pécsi Nemzeti Színház előadásainak gerincét évtizedek óta a prózai és azok a zenés darabok (operettek, musicalek) adják, amelyeket a prózai társulat hoz létre. Talán mára már ez egy kicsit igazságtalanul hangzik, hiszen - ahogy már említettem - a zenés darabokban jelen van a Pécsi Balett és az operatagozathoz tartozó kórus is.

Milyen volt a prózai tagozat elmúlt négy évadja? A már említett mutatók szerint sikeres, hiszen az előadásszám, ebből következően a nézőszám nagy részét a prózai tagozat adta.

Az, hogy a nézettségünk majdnem megduplázódott, és jelen voltunk több országos fesztiválon, ahol - főleg az elmúlt egy évben - díjakat is sikerült elhoznunk, nem csak az elmúlt négy esztendőnek köszönhető.

A mostani sikereket nem csak az utóbbi évek munkái alapozták meg, hanem a színház falaiba beívódott elmúlt 120 év szellemisége is. Olyan neves személyiségek voltak színházunk társulatának tagjai többek között, mint Páger Antal, Kálmán György, Bessenyei Ferenc, Máthé Erzsi, Fülöp Zsigmond, Margitai Ági, Bálint András, Halász Judit, Tomanek Nándor, Avar István, Haumann Péter, Bánffy György, Ronyecz Mária, Máthé Erzsi, Holl István, Pásztor Erzsi, Vári Éva és Kézdy György.

Elődöm, Balikó Tamás 18 éven át vezette a Pécsi Nemzeti Színházat, és egyben a prózai tagozatot is. Én magam is vele, de inkább úgy fogalmaznék, hogy hozzá szerződtem Pécsre. Ő sem akart gyökeresen felforgatni mindent. Megtartotta a tradicionális népszínházi irányt. Újfajta szemléletével, világlátásával és ízlésével olyan alkotói légkört teremtett, amelynek hatása alapján egy jó ízlésvilágú és jó színházi gondolkodású társulat irányítását vehettem át 2011-ben.

A prózai tagozatot a színház igazgatójaként azóta én vezetem. Több évtizedes hagyomány, hogy a prózai tagozat vezetője igazgatja egyben a színházat is, de nézhetjük ezt fordítva is, hogy a színház igazgatója vezeti a prózai társulatot.

Ahogy a színház egészének irányításánál, úgy egy tagozat vezetésénél is azt tartom helyesnek, hogy annak egyszemélyi felelőse legyen, és ő határozza meg az alkotófolyamatok berendezkedését. Természetesen jó, ha van kontrol. Rendezők - rendezői mag, tervezők, és természetesen a színészek, akiknek rezdüléseiből, visszajelzéseiből következtetni lehet az alkotói folyamatok milyenségére.

Előző pályázatomban azt írtam, hogy „*a különböző gondolkodású rendezők darabötleteivel és azok egymáshoz igazításával születne meg a sokszínű, szerethető műsorterv. Ennek eléréséért fontosnak tartanám, hogy egy együttműködésre és egymás munkáját tiszteletben tartani tudó rendezői mag alakuljon ki a színházon belül...*

...A felkért rendezőkkel előző évad telén közösen ülnénk le a következő évad műsortervének a megbeszélésére.”

Ezt egyfelől sikerült megvalósítani, hiszen kialakult a színház körül egy jó szakemberekből álló új rendezői mag, másfelől ma már hamis illúzióknak tűnik a rendezőkkel közösen leülni a következő évad műsortervének megbeszélésére, melynek nem hajlandósági korlátjai vannak, hanem pusztán fizikaiak. A jó rendező kincs, és a kincs kapós. A nálunk dolgozó rendezőket sem igen lehet egyazon időben egymással leültetni, hiszen az ország különböző pontjain rendeznek.

Ennek ellenére - ha nem is egy közös asztalnál - sikerült az elmúlt évadokban a színházban dolgozó rendezőkkel olyan darabokat kiválasztani, amelyek jól kioszthatóak voltak a társulatra, és illeszkedtek a koncepciónkba.

A darabok, szereposztások és a rendezők kiválasztásában legfőbb munkatársam Méhes László, aki az új vezetés első bemutatóját, a Csárdáskirálynőt rendezte. Ez az előadás döntően befolyásolta az elmúlt évek sikerét, hiszen - talán egy kicsit túlzottan is - nagy volt a kíváncsiság az új vezetés első bemutatója iránt. Méhes László 2012 óta segíti a munkámat, mint művészeti tanácsadó.

Összegezve az elmúlt négy évet, a prózai tagozat munkáját - az egész színházéval együtt - sikeresnek tartom. A tavalyi évben beavagották a Bányavakságot a POSZT versenyprogramjába, a 39 lépcsőfok című előadásunk a Városmajori Színházi Szemlén elnyerte a közönségszűri által odaítélt legjobb rendezés díját, a Vidéki Színházak Fesztiválján a Bolha a fülbe előadásunkban nyújtott alakításért Köles Ferenc a zsűri különdíját kapta, a Thália Színházban megtartott Humorfesztiválon a 39 lépcsőfok elnyerte a legjobb előadás díját, a nézettségünk is jelentősen emelkedett. Mondhatnánk, hogy siker van, mit még?

És most álljunk meg egy pillanatra. Eltelt négy év, egy újabb ciklus kezdődik, ha nem is most, de majdnem egy év múlva.

Az a mondat, amelyik úgy kezdődik, hogy őszintén mondom, az sosem tűnik őszintének, de én most mégis ezzel a szófordulattal próbálkozom.

Őszintén mondom, hogy egy pályázat megírása jótékony hatással van a gondolkozásra, már csak azért is, mert gondolkodni kényszerít. Rákényszerít a mérlegvonásra. Fölvet kérdéseket, hogy mit csináltunk(tam) jól, min kellene esetleg

változtatni. Ami ma érvényes, holnap már nem biztos, hogy az, hiszen minden változásban van. Nincs két ugyan olyan előadás, nincs két ugyan olyan évad. Ami ma sikeres és jól esik benne lubickolni, holnapra az már unalmassá és sztereotípiává válhat.

A siker a színházban veszélyes is lehet. Elkényelmesíthet, és eltakarhatja a problémákat.

Nem kertelek, kimondom. Nagyon kicsi a társulat, és nagyon leterhelt. A teherbíró képessége elképesztő, színházi világlátása kitűnő, csak kicsi a társulat. Ennek több oka van. Egyrészt pénzügyi akadályai is voltak, amelyek mostanra elhárulni látszanak, másrészt történelmileg így alakult, de erről egy kicsit később.

A siker - egy kis túlzással - a 22-es csapdájába sodort bennünket, hiszen ki ne éhezne rá. Az üres ház üres házakat vonz, a teltház pedig teltházakat. A teltházak, pedig újabb és újabb estéket, délutánokat követelnek meg a fellépő színészekről. A 65 ezerről 120 ezer fölé emelkedő nézőszámunk magával vonzotta, hogy 250-ről 400 fölé emelkedett az előadásszámunk. A sikert a minőségi munka eredményezi, de a túlterheltség már a minőség romlását idézheti elő, ami eddig még nem ért el bennünket, de a veszélye fenn áll. Úgy fogalmaznék, hogy a kicsúszás határán vagyunk. Ezt most érzékelem különösen, amikor betegségek, és az abból következő beugrások, szerepátvételek újabb és újabb próbákat igényelnek, amelyek átírták a tervezést.

A „csapdából” egyetlen kiút van, a társulat bővítése, - amelyről később tesztek említést - hogy a leterheltség és fásultság ne ölje ki a játékkedvet, hogy ne kelljen lemondani a minőségi munkáról, amely – ahogy említettem – a teltházakat vonzza.

Hiszek a színház közösségteremtő erejében, a közös játékban, amely szórakoztat. Az a színház, amelyik nem szórakoztat, nem érheti el a hatását, hiszen az unatkozó néző fogékonysága nem létezik.

Azon vagyunk, hogy a színház megmaradjon annál a talán nem lebecsülendő évszázados hagyománynál, ami szerint a színész azért lett színész, hogy játszhasson, a néző pedig azért ül be esténként a nézőtérre, mert kíváncsi a JÁTÉKRA.

A néző, ha érzi a színpadról felé irányuló szeretetet, belemegy abba a játékba, ami a színpadon folyik, a szereplőkkel azonosulni tud, magára ismer benne, és eljuthat a színház legfőbb céljához, a katarzishoz, amelyet sokféleképpen lehet elérni.

A katarzisz lehetősége éppúgy benne van az öntisztulást jelentő tragédiákban, mint a vígjátékokban, bohózatokban, amelyeknél a humor forrását a kidolgozott

helyzetkomikumok, az emberi esendőségek, vagy éppen a hazugságok leleplezései adják.

Már megfogalmaztam, hogy a népszínház sokszínűségében mindenkinek meg kell találnia a műfajilag hozzá közel állót, az egyet a sok közül. A sokszínűség ezen túl bárki számára lehetőséget nyújt arra is, hogy estéről estére más-más kalandokban vehessen részt. Egy közös kell, hogy bennük legyen, a minőség.

A prózai társulatnak is előnyére válik ez a sokszínűség. A színművészek számára szakmai előrelépést jelent a műfajok közötti kalandozás. A zenés darabokban szerzett pontosságot, tempóérzéklet kamatoztathatják a tragédiák világában, és fordítva is igaz, hiszen a drámai helyzetek megteremtése nélkül nincs jó bohózat, vagy operett előadás.

A prózai tagozatot, egy azonos szakma (művészet) képviselőit, mint társulatot kell együtt gondolkozó, együtt lélegző, azonos célért dolgozó, egymást kiegészítő, egymást felemelő, serkentő, inspiráló közösségé építeni. Ebben a közösségben lehetnek a „helyek” teljesen személyre szabottak úgy, hogy senki nem cserélhető ki senkivel, illetve lehet úgy is építkezni, hogy bizonyos – a művészeti irányvonal tartásának érdekében – átfedések legyenek. Mivel a társulat tagjai „készen vannak”, azaz évek vagy évtizedek óta gyakorló színészek, énekes-színészek, könnyű „zsákutcába sétálni”, ha nincs meg időről időre a lehetőség a továbbfejlődésre, új formai nyelveken való megszólalásra, szellem-test frissen tartására. Ezért a társulat mindennapi munkájába szükséges az új szellemiségű alkotók bevonása is. Ebben elsősorban a bemutatandó előadásokra meghívott rendezők, és az őket körülvevő alkotók munkájára számítok, hogy a bemutató előtti próbafolyamat elmélyült vagy pezsgő, de mindenképpen teljes csapatmunka legyen, a produkció összes résztvevőjével együtt, amelyben a művészek mellett minden művészeti dolgozó is egy-egy nélkülözhetetlen csavar a szerkezetben, akiknek odaadó munkája nélkül leáll a gépezet.

Mivel a prózai társulat kis létszámú, alkalmanként elkerülhetetlen vendégművészek meghívása és egyetemi hallgatók szerepeltetése is annak érdekében, hogy kellő számban tudjuk előadásainkat a közönség elé vinni, és így kielégíteni színházunk iránti hatalmas érdeklődést.

Egy színház legfőbb erejét maga a társulat adja. Nem véletlen, hogy az előadó-művészeti törvény is kitér a társulati munkára:

„E törvény célja, hogy támogassa az előadó-művészeti társulati értékteremtő munkát.”

A Pécsi Nemzeti Színház hagyományosan társulati létezésben működik, amit helyesnek és kötelező érvényűnek tekintek. Ezen nem kívánok változtatni, bármennyire is látunk olyan tendenciákat, melyek ennek a rendszernek a szétverésén dolgoznak a racionálisabb működésre hivatkozva, miszerint az olcsóbb. A feladatok jól tervezett elosztása mellett ez nem kerül többbe, mint a társulat nélküli forma, hiszen akkor is kell fellépti díjakat fizetni, hacsak nem az a cél, hogy az minél kevesebb legyen.

A társulati rendszer szükségszerűségének van egy másik, pusztán technikai oka is, az egyeztetetőség. Azt ugye senki nem gondolná, hogy egy 10 szereplős darab esetén megoldható lenne az, hogy az ország különböző helyein játszó színészeket aznapra Pécsre lehetne diszponálni. Ez a havi műsorok költségtakarékos tervezését is veszélyeztetné.

De a legfőbb szempont, amiért a társulatot meg kell tartani, az értéke. A műhelymunka. A szellemi erőforrás kihasználása. A gondolatok szabadjára engedését és a színészi fejlődés biztosítását tartom az egyik legfontosabb feladatommak.

A fenti gondolatoknak némiképpen ellentmond, hogy a prózai tagozat munkájában - ahogy említettem - vendégművészek is részt vesznek. Hogy feloldjuk az ellentmondást, kanyarodjunk vissza 2011-re, amikor átvettem a színház irányítását.

A 2011/2012 évad volt az első önálló évadja az új vezetésnek. 19 színésszel futottunk neki az évadnak, ami nagyon kevés. Olyan évadot kellett terveznünk, és olyan darabokat kellett választanunk, amelyek erre a kicsi társulatra kioszthatóak voltak. Igen, a darabokat kellett kiosztani a társulatra.

Nagyoperettet mutattunk be a Nagyszínházban, az említett Csárdáskirálynőt, és vele párhuzamosan az Édes Annát a Kamaraszínházban. Erre szokták mondani, hogy aki élt és mozgott dolgozott. Nem volt szabad színész. Mindkét előadást sokszor és teltházakkal játszottuk. Ez megmutatta, hogy bár kicsi a bors, de erős. Az évad többi bemutatóit is a társulatra terveztük kiegészítve néhány vendégművésszel. Több vendégművészt csak Weöres Sándor, *A kétfejű fenevad, avagy Pécs 1686-ban* című darabjára hívtunk. Kifejezetten az volt a szándékunk, hogy ebbe a pécsi témájú *történelmi panoptikumba* „régii” pécsi színészeket is meghívjunk játszani, mint Kézdy György, Ujlaky László, Újvári Zoltán, egy kicsit ezzel is tisztelegve az ezer szállal Pécshez kötődő szerzőnek.

Ahogy említettem 19 színésszel kezdtük a 2011/2012 évadot, most 24 főből áll a prózai társulat. A 19-hez képest jelentős előrelépés, de ha három

játszóhelyünket figyelembe vesszük és azt, hogy az előadásaink száma jelentősen megnövekedett, nagyon kevés.

Mit lehet ilyen esetben tenni? Szerződtetni, szerződtetni, szerződtetni?! Vagy minden hiányzó szerepkörre vendéget hívni?!

Szerződtetésnél azt is figyelembe kell venni, hogy a társulatban milyen korosztályból van hiány, mert jó társulat csak akkor létezhet, ha a korosztályok és szerepkörök között egyensúly van. Gyors megoldásként lehet azt is csinálni, hogy egyszerre vagy egymást követő években sok fiatal pályakezdő színészt szerződtetünk le, de az – a látszólag megoldott probléma helyett – csak újabbat generál. Felborul a korosztályok közötti egyensúly és az sem biztos, hogy a mennyiség pótolja a minőséget. Nem melleleg a szellemiség továbbvitelének a megbicsaklását is eredményezheti. Ebben az esetben a vezetés és a rendezők mozgástere is korlátozódik a darabok kiválasztásánál, hiszen a túlsúlyban levő fiatalokra kell darabot találni, ami még nem is nagy feladat, pláne, hogy izgalmas is lehet néhány évig, de mi lesz aztán?! Mi lesz azzal a generációval, akik egyszerre „öregszenek” bele a már nem fiatal szerepkörökbe?!

Meggyőződésem szerint egy színház vezetőjének csakis felelősséggel szabad társulatot építenie, hiszen az ő mandátuma öt évre szól, de egy – különösen vidéki – színész szerződtetése akár egy életre is.

Az én társulatépítési elképzeléseimben az szerepelt, és szerepel most is, hogy fokozatosan szeretnék végzős növendékeket szerződtetni, és ha lehetőség nyílik rá, akkor már gyakorlatra a színházunkhoz hívni, ahogy azt tettük az elmúlt években. Az elmúlt négy évben a hozzánk szerződött négy végzős hallgató mellett további négy egyetemista töltötte színházunknál a gyakorlatos éveit.

Az elmúlt években a hiányzó szerepköröket vendégművészek töltötték be, és a jövőben is ezt tervezem addig, amíg azokba a szerepkörökbe nem „öregszik” bele a mostani fiatalabb generáció. Azért, hogy ez ne legyen uralkodó jelenség, különös figyelmet kell fordítanunk arra, hogy mit játszunk, és a jövőben is gondot kell fordítanunk arra, hogy a társulatra keressünk darabokat. De mit is?

A színház „nemzeti” jelzőjének és népszínházi jellegének a megtartásával továbbra is olyan, az alaplátásokat, és azok hagyományaira építkező irodalmi művek bemutatását tervezem, amely magába foglalja drámák, tragédiák, komédiák, színművek, operettek, musicalek, vígjátékok sokszínűségét. Ezekből állna a műsorterv alapja.

Az előző évek koncepcióját szeretném folytatni a folyamatos megújulás jegyében. A megújulás szót nem közhelyként említem, hanem mint a színház

természetes velejáróját, hiszen nincs két ugyan olyan évad, és azon belül sincs két ugyan olyan előadás. A színházban az a legcsodálatosabb, és egyben legszomorúbb, hogy a jelenben születnek a pillanatok, amelyek a nézők fejében és képzeletében élnek további életet.

Szándékosan nem írok ötéves tervet. Ahogy előző pályázatomban leírtakat komolyan vettem, most is így szeretnék eljárni, hiszen az adott szó és a leírtak köteleznének, olyanra meg nem szívesen vállalnék kötelezettséget, ami mögött nincsenek szerződések, megszerzett játsszási jogok.

De nem csak a felelősségérzetem tiltakozik az ellen, hogy az elkövetkező évadok műsortervét megjelöljem, hanem az is, hogy nem tudhatjuk, hogy mit rejt a jövő. Ez a kíváncsiság vezérel engem is az évadok tervezésénél. Amit ma elképzelek, nem biztos, hogy mondjuk három év múlva is érvényes lesz, vagy ugyan azt jelenti, amit most.

Valahol hallottam, hogy Oliver Stone saját kudarcának tekintette a „trendivé” vált Született gyilkosok című filmjét. A filmmel az volt a célja, hogy a társadalomban elinduló agresszív folyamatok terjedése ellen úgy emelje fel a hangját, hogy azokat felnagyítva, az agressziót végletekig fokozva döbbsentse rá a nézőket az őket körülvevő világ jövőbeli borzalmas víziójára. A film mire elkészült, - amelynek munkálatai a filmkészítés sajátosságai miatt évekig elhúzódtak - addigra akkorát változott a világ, hogy a riasztó vízió valósággá vált, és a fiatal generáció egy szórakoztató „trendi” akciófilmet látott bele.

Van még egy ok, amiért nem szeretnék konkrét darabokat megjelölni. Nem tudjuk, még, hogy kik lesznek társulatunk tagjai mondjuk két év múlva. Elzárnánk magunktól azt a lehetőséget, hogy most még az egyetem falai között tanuló számunkra még ismeretlen Rómeók és Júliák, vagy Hamletok és Opheliák személyiségükkel kiköveteljék bizonyos darabok elővételét, amelyben színpadunkra léphetnének.

Említhetnék példákat, hogy milyen jellegű darabokat játszanánk, de ezek érzékeltetésére írtam le az elmúlt évadok műsorát, hogy kirajzolódjon belőle az a művészi koncepció, amit a jövőben is szeretnék folytatni.

Összegzésképpen: Az elkövetkezendő ciklusban szeretném a társulatot tovább bővíteni, a színház munkájába gyakorlatos és végzős színészeket bevonni, úgy, hogy az ne borítsa fel a korosztályok és karakterek egyensúlyát. A hiányzó szerepkörökre vendégművészeket szeretnék hívni - az említettek miatt évről évre kevesebbet – akik szellemiségükkel serkentőleg hatnak a társulat megszokott életére.

A színházban eddig is dolgozó rendezők munkájára szeretnék elsősorban számítani a következő években is, kiegészítve olyan új rendezőkkel, akik még nem dolgoztak nálunk.

A következő években is az eddigiek szellemében szeretném tervezni a prózai tagozatnál folyó munkát.

Egy változatos népszínházi, a színészeknek és a közönségnek egyaránt változatos, műfajok közötti kalandozást ígérek.

A prózai tagozat munkatársai 2011 – 2015:

SZÍNMIŰVÉSZEK:

Bánky Gábor, Darabont Mikold, Füsti Molnár Éva, Götz Attila, Györfi Anna, Józsa Richárd, Köles Ferenc, Kulcsár Viktória, Lipics Zsolt, Mikola Gergő, Németh János, Ottlik Ádám, Pilinczes József, Rázga Miklós, Sólyom Katalin, Stenczer Béla, Stubendek Katalin, Széll Horváth Lajos, Tóth András Ernő, Unger Pálma, Urbán Tibor, Vidákovics Sziláven, Vlasits Barbara, Wunderlich József

EGYETEMISTÁK, akik a gyakorlati évüket színházunkban töltötték:

Boros Anna, Sándor Péter, Hekler Melinda, Kulcsár Viktória, Wunderlich József, Mikola Gergő, Vlasits Barbara, Szvetnyik Kata, Hajmási Dávid, Farkas Sándor

Közülük társulati tagok lettek: Kulcsár Viktória, Wunderlich József, Mikola Gergő, Vlasits Barbara

VENDÉGMŰVÉSZEK:

Tordy Géza, Újvári Zoltán, Kézdy György, Schnell Ádám, Nagy Dániel Viktor, Varga Mária, Czukor Balázs, Oberfrak Pál, Sándor Péter, Hegyi Barbara, Hajduk Károly, Botos Éva, Rátóti Zoltán, Egri Márta, Besenczi Árpád, Szula László, Nyári Szilvia, Grisnik Petra, Érsek Obádovics Mercédesz, Nagy Ervin

RENDEZŐK

Méhes László, Szikora János, Nagy Viktor, Böhm György, Tordy Géza, Horgas Ádám, Soós Péter, Esztergályos Károly, Bérczes László, Dömötör Tamás, Funk Iván, Carlos Roderó, Schlanger András, Koleszár Bazil Péter, Szabó Attila, Rázga Miklós, Ottlik Ádám, Naszlady Éva

KOREOGRÁFUSOK

Vincze Balázs, Kispál Anita, Györffy Katalin, Horgas Ádám, Juhász Anikó, Kerekes Soma Lőrinc

DÍSZLET- ÉS JELMEZTERVEZŐK:

Bagossy Levente, Bátonyi György, Berzsényi Krisztina, Bujdosó Nóra, Cziegler Balázs, Horesnyi Balázs, Horgas Péter, Horváth Kata, Ignjatovic Kristina, Kentaur, Kiss Julcsi, Laczó Henriette, Lisztopád Krisztina, Madzin Attila, Molnár Zsuzsa, Pilinyi Márta, Rátkai Erzsébet, Rományi Nóra, Rózsa István, Szakács Györgyi, Szikora János, Szili Péter, Szlávik István, Szűcs Edit, Torbán Eszter Tünde, Tresz Zsuzsa, Túri Erzsébet

ZENESZERZŐK:

Dresch Mihály, Csernák Samu, Faragó Béla, Horgas Ádám, Tóth Péter

Operatagozat

A 2011-2015 között eltelt időszakban a Pécsi Nemzeti Színház operatagozata kiváló munkát végzett. Nem csak azért, mert a tőlük megszokott nagyszerűséggel látták el feladatukat, és nyújtottak magas művészi színvonalú előadásokat, hanem mindezen erényüket, a korábbihoz képest jóval több előadáson bizonyíthatták.

Az elmúlt időszakhoz képest nem csak az előadások száma növekedett, hanem a produkcióké is.

2011 óta a PNSZ minden évben bemutat egy operát. Ezek voltak: *Verdi: Falstaff*, *Gounod: Rómeó és Júlia*, *Donizetti: Szerelmi bájital* című operái.

2014 novemberében mutattuk be *Szophoklész Antigoné* című drámájára Faragó Béla által komponált új darabot, melyet operai igényű zene és operaénekesek hangi felkészültségét igénylő énekszólam jellemez, s a PNSZ művészeinek, továbbá a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és a Pécsi Tudományegyetem művészeti karán frissen végzett fiataloknak nyújtott lehetőséget.

A 2014-2015-es szezonban az *Antigoné* mellett két opera került bemutatásra. *Ránki György Pomádé király új ruhája*, és *Mozart Don Giovanni* című remeke. A két produkció tervezett előadásainak száma a szezon végéig 51 előadás.

2011-ben Rost Andrea, Marton László, Rátgéber László, és Prof. Komlói László, kérésre Alapítványt tettek, melynek kuratóriumi elnöki tisztségét látom el. A Pécsi Operáért Alapítvány, tevékenysége során, mely 2011 októberétől datálódik, beavató, színházi produkcióként a következő operákat mutatta be:

Monreverdi: Tancred és Clorinda

Purcell: Dido és Aeneas

Rossini: A sevillai borbély

Verdi: Falstaff

Johann Strauss: Denevér

Mozart: Varázsfuvola

Humperdinck: Jancsi és Juliska

Händel: Julius Caesar

Puccini: Bohémélet

Mascagni: Parasztbecsület

Ravel: Gyermek és a varázslatok

Menotti: Telefon

Mozart: Szöktetés a szerájból
Mozart: Figaró házassága
Mozart: Così fan tutte
Mozart: Titus
Mozart Don Giovanni
Mozart: Színigazgató
Donizetti: A csengő.

A fenti, operákat 44 beavató előadásban játszottuk, s néhány kivételtől eltekintve kizárólag a már fent is említett pályakezdők működtek közre.

A Pécsi Operáért Alapítvány létrehozott egy – a Pécsi Művészeti Szakközépiskola hallgatóiból álló – szimfonikus zenekart is, mely zenekar nem csak a Pécsi Nemzeti Színházban, hanem a *Mozart: Színigazgató* és *Donizetti: A csengő* című operáinak vidéki utazó előadásain is játszott. A Pécsi Operáért Alapítvány produkcióinak finanszírozására 2011 és 2015 között 30 millió forint támogatást nyert, legnagyobb részt a Magyar Fejlesztési Banktól, továbbá az NKA-tól és magán befizetőktől.

Így az alapítványi előadásokkal együtt 2014-2015-ös szezonban az operatagozat 61 előadásban lép színpadra.

Meggyőződésem, hogy ha a fenti adatok tükrében vetjük össze a Pécsi Nemzeti Színházat a többi vidéki nemzeti státusú színházzal, Pécs az első helyen végez a zenés műfaj tekintetében.

A 2010-ben kiírt pályázatban az operatagozat fejlesztése megjelölt feladat volt.

Ezt a célt figyelembe véve kértem fel jórészt olyan művészeket, akik színházunkban még nem léptek fel. Többjüket a Pécsi Nemzeti Színházhoz visszatérő művészként üdvözölhettük.

Ilyenek:

Balczó Péter, Gál Máté, Kriszta Kinga, Hábetler András, Jekl László, Bognár Szabolcs, Bucsi Annamária, Breinich Beáta, Kőrösi András, Kovács Annamária, Simon Krisztina, Ruszó Alexandra, Ócsai Annamária, Kiss András, Tímár Tímea, Cseh Antal, Szerekován János, Vass András, Oberfrank Péter, Scheer Livia, Molnár Zsolt, Németh Márton, Sente Melinda, Nagy Johanna, Kocsár Balázs, Krumm Enikő, Malezia Mia, Egyed Krisztián, Bátki-Fazekas Zoltán, Gurbán János, Sáfár Orsolya.

A Pécs Megyei Jogú Város által 2010-ben kiírt pályázatban az opera tagozat fejlesztése megjelölt célként szerepelt. A fenti néhány mondatban összefoglaltak éppen erről az elvárt fejlődésről szólnak.

Mivel a PNSZ anyagi lehetőségei nem teszik lehetővé egy 10-15 énekes, 35 tagú kórus és „saját” zenekar alkalmazotti viszonyban való foglalkoztatását – ha megtisztelnék bizalmukkal –, arra törekszem majd, hogy a művészek, akik rendszeresen dolgoznak, illetve akik a jövőben debütálnak színházunkban, mégis a társulati lét szabályai szerint dolgozhassanak.

Ennek feltétele a több évre való tervezéssel kialakított műsorpolitika, az énekesek képességeinek, pillanatnyi és várható fejlődésüknek figyelembe vételével. Meggyőződésem szerint rendkívül fontos, hogy az operatagozat vezetője éppen az operatagozat fejlődésének érdekében ne osszon ki olyan szerepet az énekesekre csak azért, hogy a produkció és az előadások létrejöhessenek, amely szerep a fellépő művészt túlságosan megterheli vagy nem a pillanatnyi képességeinek megfelelő. Így egybe esik a művész és a színház érdeke, hiszen míg egy színész hangja nem megy tönkre, ha egy olyan szerepet játszik, mely nem neki való, addig egy énekes művészi jövője, pályája lehet semmivé a nem megfelelően megválasztott szerep miatt. Ha szereposztási tévedés vagy kényszer miatt egy énekes pályája kettétörik, az mind a színház, mind a művész érdekei ellen való, hiszen a színház hosszú távú és biztonságos működését befolyásolhatja egy túl korán elénekelt szerep s emiatt tönkrement énekes.

A következő öt évre meghatározott műsortervvel, figyelembe véve a művészek adottságait, biztonsággal tervezhetünk.

A 2014-2015-ös szezon komoly eredményeként értékelhető, hogy a nem fővárosi színházak közül a Pécsi Nemzeti Színház operatagozata határozta meg elsőként a bemutatásra szánt művet, s ahhoz, 2014 májusában – kilenc hónappal a 2015-ös bemutató előtt – felkérte az énekeseket, ezzel bizonyos prioritást élvezve a többi színházzal szemben, hiszen a művész idejével már mi rendelkezünk, mi dönthettük el, kiadunk-e valakit más színházaknak.

Ha elnyerjük bizalmukat, a 2016-tól 2021-ig terjedő időszakban az operatagozatot a hasonló módon vezetném, kiegészítve olyan elemekkel, melyek a fejlődésben segítik a tagozatot, s mind előadásszámában, mind a bemutatott produkciók számának tekintetében feltétlen előrelépést jelentenek majd.

Elsőként említeném, hogy természetesen továbbra is minden évben bemutatnák egy teljes operát.

Egy színház életének fontos része új művek bemutatása. 2014-ben ennek szellemében mutattuk be *Szophoklész: Antigoné* című darabját, melyre Faragó Béla komponált zenét.

2016 februárjában *Mascagni: Parasztbecsület* című operáját mutatjuk be az este első felében. Második felvonásként, a *Parasztbecsület* témájában komponál Faragó Béla egy felvonásos operát. Teljesíteni tudjuk így azt a jogos igényt, hogy egy nemzeti intézmény mutasson be ma élő szerzőtől is műveket.

A 2014-2015-ös szezon sikeres produkciója *Ránki György: Pomádé király új ruhája* című operája. Ezt a produkciót rengeteg gyermek és fiatal látta. Ennek a generációnak szánok egy olyan produkciót, melyen keresztül *Mozart* korát, életét, zenéjét, természetesen operáit, és általában a bécsi klasszika stílusvilágát, az opera műfajára gyakorolt hatását s a németajkú klasszikus zeneirodalom legcsodálatosabb operáit ismertetnénk meg a közönséggel. Nem egyszerű beavató előadás lenne ez, hanem annál sokkal több, hiszen az eddigi beavató előadásokon kiválasztottunk egy művet, s azt játszottuk el, így csak éppen az aktuális darabot annak cselekményét, zenéjét ismertetve meg a közönséggel.

Előrelépés lenne, 2016-tól, hogy Mozart műveiből, életének történéseiből, állítanánk össze, fűznénk egy dramaturgiai szátra az este anyagát, melyben színészek, operaénekesek, kórus és természetesen szimfonikus zenekar játszana. Így a közönség egy mű megszületésének, egy zeneszerző életének, esetünkben a bécsi klasszika korának, társadalmának, művészetének sokkal több, mélyebb és érdekesebb vonatkozásába nyerne betekintést, mintha kizárólag egy darabról, egy zeneműről beszélnek nekik. Ehhez a munkához természetesen olyan alkotótársakat – írókat, dramaturgot – kérnék fel, akik a fenti témát egy estét betöltő darabban dolgoznák fel. Mivel Méhes László már nem egyszer bizonyította színházunkban zenei affinitását, ő bizonyosan részese lenne ennek a produkciónak.

Az egyetemekkel, így a Pécsi Tudományegyetemmel és a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemmel eddig is kapcsolatban álltunk, hiszen jelenleg menő darabjainkban is számosan lépnek fel olyan fiatalok – a *Don Giovanniban* hatan –, akiket a fenti két egyetemen tanítottam, illetve tanítok.

Ezt a kapcsolatot szeretném fejleszteni. Minden évben bemutatnék egy kamaraoperát, melyben kizárólag a fenti két egyetem arra érdemes hallgatóiból hívnék színházunkba énekeseket. Ebben a munkában a Pécsi Tudományegyetem

művészeti karán működő, a hallgatókból álló zenekart foglalkoztatnám. Egy művet alaposan körüljárva, elemezve, az egyetemek – így a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem – ének szakos hallgatóival és a Pécsi Tudományegyetem hangszeres művészeket képző vezető tanárával, Kocsár Balázssal tervezem az egyetemek és a színház lehetőségeinek maximális kihasználásával, e feltételeknek megfelelően a lehető legnagyobb előadásszámmal. Az ismertető szöveget és a mű színpadra állítását, rendezését, zenetörténész bevonásával, dramaturggal közösen végezném. Ha ezt a gyakorlatot folytathatjuk egy művészgeneráció képzésében, lehetőségeinek bővítésében, művészi és egzisztenciális lehetőségeinek megteremtésében az egyetemekkel és a színházzal közösen dolgoznék. Így kialakítanék egy olyan fiatal énekes generációt, mely erősen kötődne a Pécsi Nemzeti Színházhoz, megvalósítva így egy fajta társulatot, társulati létet, társulatban és repertoárban való gondolkodást.

Ez fontos eleme annak a munkának, mely a művész, a színház, a közönség érdekeit tartja szem előtt. A hosszabb távú és a fiatal énekművész szakmai fejlődését irányzó tervezés, a műfaj összes érintettjének, – a színháznak, a művésznek és a közönségnek is – alapvető érdeke.

A Pécsi Nemzeti Színház kórusa

Pályám elmúlt negyven éve alatt sokszor volt alkalmam arra, hogy kiváló kórusokkal szerepelhessek, akár operaszínpadon, akár koncertpódiumon.

Az a teljesítmény azonban, amit színházunk 17 tagból álló kórusa produkál – nyugodtan állíthatom – páratlan. Ez a kórus nem csak egyszerűen operakórus. Ők a színpadon gyönyörűen énekelnek, és ha kell, táncolnak, státsztálnak, kisebb szerepeket szólistaként is elénekelnek, s teszik mindezt nem csak az operákban, hanem operettben, zenés előadásban, s ha kell, prózai darabokban is. Ez természetesen a próbákkal, felkészülésekkel együtt mérhetetlen terhet ró rájuk, hiszen kevesen vannak.

Ahhoz, hogy ezt a színvonalat tartani tudják, terheik megosztására lenne szükség. Ez csak úgy képzelhető el, ha létszámukat növelni tudjuk, így a kórus megosztva, egyszerre próbálhatna olyan darabokban, melyekben szükség van rájuk. Meglátásom szerint minimum 15 fővel kellene a kórus létszámát emelni ahhoz, hogy bármilyen opera előadására, kiegészítők nélkül legyenek képesek, s a darabokra való felkészülés időszakában egy produkció se maradjon kórus nélkül azért, mert ők éppen egy másik darabot próbálnak. Zenész-szakmai szempont szerint is kívánatos

egy olyan kórus, mely nem kiséítőkkal dolgozik, ha több emberre van szükség egy produkcióban. Hiszen az alkalmi, időnként amatőr kiséítő soha nem nyújthatnak olyan teljesítményt egy összeszokott csapatban, mint az a csapattag, aki évtizedek óta ennek a kórusnak a tagja.

Mivel feladatomban a kórus felügyelete is, tagjait egyenként hallgattam meg az elmúlt években. Ezt a gyakorlatot folytatnám, hiszen ahhoz, hogy a kórus a jelenlegi nagyszerű kvalitását megőrizze, tagjainak akkor is jól kell teljesíteniük, ha nem szólamtársaikkal együtt, hanem egyedül énekelnek.

A Pécsi Operáért Alapítvány az elmúlt, több mint három évben az idősebb generáció és egyetemista érdeklődők mellett iskolás, sőt óvodás korú gyermekeket vezetett be az opera világába. Az Alapítvány kuratóriumának elnökeként tovább szeretném foglalkoztatni a Művészeti Szakközépiskola hallgatóiból létrehívott szimfonikus zenekart.

Mivel az operairodalom kimeríthetetlen tárháza a zenekultúra rendkívül összetett világának, hosszú évekre akár évtizedekre elegendő anyaggal bír akkor is, ha szándékaim szerint növelem a beavató előadások számát. Mint az elmúlt években, ez után is teljes erőmmel, kapcsolatrendszerem teljes kihasználásával azon leszek, hogy az Alapítvány céljainak – melyek természetesen egybeesnek az én törekvéseimmel – megvalósításához kellő mértékű támogatást szerezzek. Az Alapítvány által finanszírozott utazó előadásokat folytatnám.

Gulyás Dénes

Pécsi Balett (tánctagozat)

2011-2015 összegzés | 2015-2020 tervezet

“Vincze nagy érdeme a társulatteremtő személyisége. Szuggesztív vezetőegyeniség, aki a kor elvárásainak megfelelően a tánc nemzetköziségre helyez nagy hangsúlyt munkája során. Nevéhez kötődik a Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó, egy új tradíció megteremtése.”

Zábrádi Mariann, ECHO 2010/5-6

A Pécsi Balett jelentősége - a ma is élő márkanév

Magyarország első modern balett együttese, a Pécsi Balett, a Pécsi Nemzeti Színház balett-tagozataként, 1960-ban alakult Eck Imre Kossuth-díjas, Liszt-díjas érdemes és kiváló művész vezetésével. Eck Imre 1960-ban történt műhelyalapítása és munkássága mérföldkő a magyar táncművészet történetében. Túllépve a klasszikus balettek mesevilágán a modern tánc megteremtőjeként tiszteljük. Alkotói forradalmának lényege a mozdulatok és formák gondolattal való megtöltése, a mai ember problémáinak, morális kétségeinek, érzelmi amplitúdóinak táncszínpadi megvalósítása. Az eck-i formanyelv újszerűségét, az előadások gondolatiságát és katartikus érzelmi erejét kitörő lelkesedéssel üdvözölte a szakma, a közönség, a város és az ország vezetése. A társulat már a kezdetektől nagyon fontos értékközvetítő szerepet töltött be. A külföldi turnék, a vendégszereplések kiemelt szerepet játszottak az együttes életében, hiszen a műfaj nemzetközisége folytán a legkönnyebben exportálható értéke volt hazánknak és Pécs városának. Ez a misszió valójában az együttes létrehozását is generálta, fennmaradását, fenntartását pedig azóta sem tette kérdésessé bármely nehéz gazdasági helyzetben. A tánc univerzális nyelvének segítségével képviseli a Pécsi Balett ma is a magyar kultúrát és Pécs városát világszerte.

Eck formanyelvének és a pécsi együttes sikereinek hatására, inspirációjára jött létre 20 évvel később a Győri Balett, majd a Szegedi Kortárs Balett és a számos jelentős és kisebb modern, ill. kortárs együttes is.

Eck Imre, a Pécsi Balett alapítója, 1960-tól 1969-ig balett igazgatója, majd 1992-ig művészeti vezetője és koreográfusa volt az együttesnek.

A Pécsi Balett ma - a 2011-2015. közötti időszak elemző értékelése és Vincze Balázs vezetői koncepciója:

2005. augusztus 1. óta vagyok a Pécsi Balett igazgatója. Vezetésemmel a Pécsi Balett olyan útra lépett, mely szellemében, szándékában vállaltan nyúl vissza az Eck Imre-i gyökerekhez: nem követni, másolni akar irányzatokat, hanem új, saját stílust és formanyelvet kialakítani. Az utóbbi évek előadásainak egyéni, karakteres

táncnyelve a klasszikus balettől a street dance-ig átívelő széles spektrumból építkeznek. A táncszínház legjobb hagyományai valósulnak meg, ahol a tánc, a képi és a dramaturgiai megfogalmazás szerves egységgé fonódik, maradandó színházi élményt adva. Az elmúlt évek során egy olyan erős, emberileg és szakmailag nívós társulat jött létre, mely által a Pécsi Balettet ismét hazánk egyik legelismertebb együtteseként tartja számon úgy a szakma, mint a közönség.

Arculati folytonosság – tradíció és innováció

Az elmúlt évek alatt lehetséges volt egy arculati folytonosság kialakítása, egy modern megjelenítésű, közönségbarát műsorpolitikájú koncepció kidolgozása és megvalósítása. A Pécsi Balett repertoárja a modern és klasszikus tánctechnikát egyaránt használva egyenletes úton, egy koncepció mentén halad. A szakmai színvonal és a Pécsi Balettet jellemző innovatív szemléletmód megtartása mellett hangsúlyt helyeznek a közönségbarát, tematikus előadások létrehozására. A balett előadások látogatottsága a korábbi időszakokhoz képest megduplázódott. Örömmel szolgál, hogy sikerült megszólítani koncepciómmal a táncrajongókat, megteremteni közönségünket Pécsen és Budapesten egyaránt. Céлом ezt a koncepciót továbbvinni, az arculatot megtartani.

Céljaim mellé állt Uhrik Dóra Kossuth-díjas művész, táncpedagógus, a Pécsi Balett alapító tagja, hogy művészeti tanácsadóként segítse a társulat munkáját. Az ő szakmai jelenléte - kritikus szemlélete, beágyazottsága az együttes történetébe, az Ecki-i hagyaték maximális tisztelete, nyitottsága a formabontó kezdeményezések iránt - a garancia arra, hogy a Pécsi Balettet létrehozó művészi szemlélet a kor elvárásainak megfelelően, mindig megújulva tudjon életben maradni. Uhrik Dóra professzionális támogatására a jövőben is számítok.

Közönségnevelés

A Pécsi Balett tradicionális céljai bővültek a gyermekelőadások létrehozásával. Koncepcióm fontos eleme: a fiataloknak szóló művek létrehozása, a táncszerető közönség felnevelése. Ezért interaktív, beavató táncprodukciók is létrejöttek, megelőzve egy-egy nagyszínházi produkciót, mintegy kedvcsinálóként. Ideje a táncnak gyerekek! – címmel a Diótörő-re felkészítő beavató előadást a nagyszínházi Diótörő előadás előtt a balett teremben valósította meg az együttes. Ugyanezt a tematikát tervezzük A kis herceg című produkció kapcsán is. Emellett további új mesebalettek bemutatására vállalkozunk.

Létszámnövelés

A Pécsi Balett együttes kétféle feladatot lát el:

- a Pécsi Nemzeti Színház zenés produkcióiban /operett, musical, opera/ való táncari közreműködés
- önálló balett előadások létrehozása és bemutatása

Ez a kétféle feladat rendkívül megterhelő mind fizikai, mind művészi értelemben, 16 fővel szinte lehetetlen megfelelő színvonalon teljesíteni. A következő évadban 20 főre növekedett együttes már előnyösebb helyzetbe kerül és könnyebben tudja elvégezni színvonalának megtartása mellett elvégezni ezt a kettős feladatot.

Az ideális társulati létszám a duplikált feladat elvégzésére 26 fő, célom a következő időszakban ezt elérni.

Társulatépítés – tehetséggondozás

A társulatvezetői feladatok közé tartozik a személyes tehetséggondozás, azaz a táncművészek tehetségének kibontása és a megfelelő feladat megtalálása, az egyéniségek érvényesítése. Ennek alapja a kölcsönös bizalom. Egy erőteljes üzenő, azaz a táncos mindig jobban érvényesíti a koreográfus elgondolását, hiszen ő a közvetítő a közönség felé. Szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy jól ismerem táncművészeimet, maximális empátiával, emberi és szakmai érzékenységgel fordulok feléjük és ezáltal sikerrel tudunk együttműködni, szakmailag és emberileg is erős társulatot tudtam magam köré építeni.

"Ez az együttes sokoldalú, kitartó, nagy munkabírású, szenvedélyes emberekből áll, akik alig várják, hogy tanulhassanak. Magas szintű technikai tudással rendelkeznek stiláris berögződések nélkül, könnyedén váltanak a klasszikus technika légiességéről a kortárs mozgásformák földközelségére." nyilatkozta a társulatról Cameron McMillan világhírű táncművész-koreográfus

Az előttünk álló időszakban meg kell valósítanunk a társulaton belül az Előadó-művészeti Törvény által előírt végzettségi arányokat. Ezért a szakirányú felsőfokú végzettséggel még nem rendelkező táncművészek figyelmét már felhívtam a beiskolázási kötelezettségükre, ill. az új tagok felvétele is ennek a szempontnak a figyelembe vételével történik. A tanulmányok sikeres elvégzéséhez szükséges iskolalátogatási időt a táncművészek számára biztosítani kell.

Szakmai fejlődés, tánctechnikai karbantartás

A táncművészek szakmai fejlődése, fizikai karbantartása, stílusismerete érdekében minden balett együttes hív vendég tanárt, aki a nemzetközi táncművészeti irányzatok ismeretében frissíti a táncosok tudását. Ilyen kurzusokon fejleszthetik technikájukat, ismerhetik meg az új trendeket, táncnyelveket. Uhrík Dóra, Földi Béla, Sebestyén Csaba, Raza Hammadi, Zachár Lóránd és Cameron McMillan kiváló közvetítői ezeknek az áramlatoknak. Munkájuk elengedhetetlen a

Pécsi Balett működésének minőségi szinten tartásához. A jövőben is minden évben legalább egy mesterkurzust kívánok szervezni. Reményeim szerint 2015-től Sebestyén Csaba (a Győri Balett egykori szólistája, a Színház-és Filmművészeti Főiskola tanára, a Magyar Táncművészeti Főiskola docense) állandó vendégbalettmesterként fejleszti majd a táncművészek tánctechnikai tudását. 2015 őszén Raza Hammadi, 2016 elején Allen Yu nemzetközileg elismert szakemberek tartanak mesterkurzust táncművészeim számára.

Külföldi koreográfusok meghívása

Egy balettegyüttes egyenletesen magas színvonalú munkája, művészi és tánctechnikai fejlődése a legjobb hazai szakemberek mellett a nemzetközi területen jelenlévő alkotókkal, művészekkel való együttműködés is fontos.

A világ táncművészeti vérkeringésébe bejutni a külföldön elismert koreográfusok meghívásával lehetséges. A táncművészetben nem léteznek szavakban rögzített művek, ezek megismerése csak az alkotók személyes megjelenítésével lehetséges. Julian Moss (S), Leo Mujic (D), Raza Hammadi (F), Zachár Lóránd (NL) és Cameron McMillan (UK) ezért kaptak - és kapnak továbbra is - meghívást a Pécsi Baletthez.

Szakmai kapcsolatok

2008 óta vagyok elnökségi tagja a Magyar Táncművészek Szövetségének. A tagsággal járó kapcsolati tőke hozadéka a Pécsi Balett sikeres újrapozicionálása, a szakmai együttműködések, a társulat visszahelyezése az országos vérkeringésbe, a táncművészeimre, munkánkra irányuló figyelem, szakmai és állami elismerések.

Évente egyszer - az együttes által szervezett Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó keretében - a Pécsi Nemzeti Színházban tartja a szövetség kihelyezett ülését, illetve szakmai fórumot rendezünk közösen.

A Magyar Táncművészek Szövetsége által a Művészetek Palotájában megrendezésre kerülő Tánc Világnapi Gálaest rendszeres fellépője a Pécsi Balett.

Az alábbi szakmai testületeknek vagyok még tagja:

- * Nemzeti Kulturális Alap Színház- és Táncművészet Kollégiuma
- * Szerzői Jogi Szakértő Testület
- * Harangozó Gyula-díj kuratóriuma

Szoros kapcsolatot ápolok minden jelentős hazai táncegyüttessel a Magyar Állami Népi Együttestől a Győri Baletten és a Magyar Nemzeti Baletten át a Bozsik Yvette Társulatig vagy a Szegedi Kortárs Balettig stb. Ha módunkban áll, együtt lépünk fel táncfesztiválokon, illetve mi magunk is meghívjuk az együtteseket saját fesztiválunkra, hogy ezáltal is népszerűsítsük a táncművészetet és annak sokszínűségét.

A hazai színházi szakmával is sikerült együttműködést kialakítanom az évek során. Az alábbi színházigazgatókkal/színházakkal ápolok szoros kapcsolatot, mely vendégfellépések, szakmai fórumokon való együttműködés formájában valósul(t) meg: Oberfrank Pál - Veszprémi Petőfi Színház, Besenczi Árpád – Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház, Ókovács Szilveszter – Magyar Állami Operaház/Erkel Színház, Fekete Péter – Békéscsabai Jókai Színház, Szarvasi Vízi Színház, Vidnyánszky Attila – Nemzeti Színház, Zalán János – Magyar Színház, Szikora János – Székesfehérvári Vörösmarty Színház, Rátóti Zoltán – Kaposvári Csiky Gergely Színház, Balázs Péter – Egri Gárdonyi Géza Színház.

2015. nyarára már élő meghívásunk van a Keszthelyi Táncpanorámára, a XI. Győri Magyar Táncfesztiválra és az Egri Stúdiószínházi Táncfesztiválra.

Külföldi kapcsolatok:

A Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó alapító igazgatójaként felbecsülhetetlen értékű kapcsolati tőkére tettem szert a Pécsi Balett számára az évek során. Részben ennek is köszönhető a megbecsült külföldi koreográfusok rendszeres jelenléte az együttesnél. Az alábbi társulatokkal /együttesvezetőkkel/ koreográfusokkal kerültünk kapcsolatba az évek során:

Ballet Moscow (RU)

ELKELAM Hellenic (GR)

Jozef Nadj (F)

Croatian National Ballet (HR)

(choreographers: Leo Mujic, Nacho Duato, Vasco Wellenkamp)

Dance Works Rotterdam (NL)

(choreographers: Ton Simons, Stephen Petronio)

Slovak National Ballet Bratislava (SK)

(choreographers: Mario Radacovsky, Paul Lightfoot, Sol León, Jiry Kylián)

Dansegroep Amsterdam – Christina de Chatel/ Itzik Galili (NL)

(choreographers: Krisztina de Chatel, Massimo Molinari)

Hiroaki Umeda (JP)

Motionhouse (UK)

Ballet Maribor – Edward Clug(SLO)

DanzAbierta (CU)

Ballet Preljocaj – Angelin Preljocaj (F)

Compagnie Marie Chouinard (CAN)

Vertigo Dance Company – Noa Wertheim (IL)

Serbian National Ballet Novi Sad (SRB)

Kapcsolatban Pécs város művészeti közösségeivel

Igazgatásom elején eltökélt szándékom volt feléleszteni és szorosra fűzni a szakmai kapcsolat a Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola Táncművészeti Tagozatával, melyet még Eck Imre alapított, s melynek vezetője 2013-ig Uhrík Dóra Kossuth-díjas táncművész, táncpedagógus az együttes alapító tagja volt. Nagy örömmre az iskola is nyitott volt a kezdeményezésre. A növendékek szakmai gyakorlatukat a Pécsi Nemzeti Színház zenés előadásaiban töltik, a legjobbak a Pécsi Balett előadásaiban is szerepet kapnak. A kiemelkedő tudású végzett növendékek felvételt nyerhetnek a Pécsi Balett társulatába. A tagozat tanárai szinte mindannyian a Pécsi Balett legjobb művészei voltak és ma is közülük kerülnek ki a növendékek mesterei. A kapcsolatot természetesen az eddigi gyakorlat szerint fent kívánjuk tartani.

A Pécsi Tudományegyetem Táncoló Egyetem Projektjével 2010 óta vagyunk kapcsolatban. A Táncoló Egyetem 2010-ben a IV. Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó programjába integráltan ünnepelte 10 éves jubileumát egy nagyszabású szabadtéri műsorral a pécsi Széchenyi téren. Azóta minden év szeptemberében egy kisebb műsorral megjelenik a Táncoló Egyetem a táncTalálkozók. A Pécsi Balett és a Táncoló Egyetem Projekt együttműködése 2014 áprilisában egy egyhetes tánckurzusban realizálódott, amit a táncművészeink tartottak az egyetemistáknak. Célunk, hogy az egyetemistákat egy hozzájuk közel álló zenekarral közös projekttel megnyerjük a balett számára. A tárgyalásokat már megkezdtük.

Ugyancsak az erős kapcsolatépítő tevékenységemnek köszönhető, hogy az elmúlt időszakban újra felerősödött a Pécsi Horvát Színházzal és ezáltal a Pécsi Nyári Színházzal történő együttműködés, melynek eredményeként nyáron is jelen van a Pécsi Balett a város kulturális-művészeti életében. Nyaranta koprodukciók valósulnak meg, de A Jó, a Rossz és a Csúf COLOS például már a Pécsi Horvát Színház saját táncszínházi előadásaként arat sikert 3. éve, megteremtve a társulat számára a délvidéki turnék, vendégfellépések lehetőségét: Eszék, Tuzla és Zágráb – csak néhány példa a közelmúlt vendégjátékainak helyszíneire.

Pécs városa jeles eseményein örömmel, rendszeresen közreműködünk.

Fókuszban, megmutatkozások új lehetőségével

Ki kell szakadni a mikrokörnyezetből ahhoz, hogy lássunk és lássanak. Egy márkanévnek forognia kell ahhoz, hogy fennmaradjon. A társulat kiváló szakmai tudása, a nagyszerű előadások, az állhatatos és kitartó társulatépítő és kapcsolatteremtő munka eredményeképpen sikerült újrapozícionálni az együttest a hazai szakmai életben. A szakmai fórumok, a nívós budapesti, országos és külföldi

meghívások eredményeként újra fókuszba került a Pécsi Balett. Az elmúlt évek során sikerült elérni, hogy az új produkciók pécsi premierjét minden esetben budapesti bemutató kövesse, és további előadásokkal jelen legyünk minden színházi évadban Budapesten is. Ezáltal, és a számos vidéki vendégszereplés által, az országos köztudatban is hangsúlyosabban jelen vagyunk. A Veszprémi Petőfi Színház 2015-ben 13 alkalomra bebérelte a Hófehérke és a hét törpe című mesebalettet – ez már az egyszeri vendégjáték sikerén túlmutat. Céлом a pozíciónk erősítése új kapcsolatok megteremtésével.

A Pécsi Balett szakmai elismerései, díjai

Magyarország első modern balett együttese, a Pécsi Balett, 2010-ben ünnepelte 50 éves jubileumát, mely évben az Európa Kulturális Fővárosa program segítségével, Pécs M. J. Város nagyköveteként, nem túlzás azt állítani, hogy világszínvonalon szárnyaltunk. Két nemzetközileg elismert nagyszerű koreográfussal hoztunk létre egy-egy superprodukciót, mellyel megmutathattuk, hogy valóban méltóak vagyunk az EKF nagyköveti címre, a Megyei Prima-díjra, s arra a számos rangos szakmai elismerésre, melyben az együttes táncművészei részesültek. A közelmúltban az együttes és tagjai számos művészeti díjban, állami kitüntetésben részesültek (Isd. mellékletek)

Mindezek az együttes szakmai munkájának magas minőségét, szakmai hatékonyságát bizonyítják.

Saját táncfesztivál - a Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó

A Pécs2010 - EKF program támogatásával 2007-ben elindított Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó Pécs M. J. Város kezdeményezésére jött létre azzal a hiánypótló céllal, hogy a régióban a táncművészetet is képviselje professzionális táncfesztivál.

A TáncTalálkozó – lehetőség szerint – neves külföldi társulatok mellett a hazai táncélet meghatározó szereplőit vonultatja fel, továbbá lehetőséget biztosít a helyi tánciskolák és táncegyüttesek bemutatkozására. A fő irányvonal a modern balett, a kortárs tánc, de a programban helyet kap a néptánc és számos más műfaj. Fontosnak tartjuk, hogy minden generáció számára tudjunk színvonalas programot kínálni, továbbá kizárólag olyan táncelőadásokat hívunk meg, melyek Pécsen és a régióban még nem voltak láthatók. Külföldi előadások esetén próbálunk magyarországi bemutatóra törekedni és a hazai társulatok produkciói közül is a legfrissebbeket választjuk. A találkozó szakmai konferenciáit a Magyar Táncművészek Szövetségével közösen szervezzük.

A Pécsi Balett műsorterve 2015-2020

Műsorpolitika

A társulatra mindig is jellemző volt, hogy új táncirányzatokat bátran felvállaló együttes, amely a legkülönbözőbb stílusok széles skáláját kívánja repertoárján felsorakoztatni. A Pécsi Balett műsorpolitikája a Pécsi Nemzeti Színház polgári-családi színházi profiljához illeszkedik amennyiben azt a műfaj réteg mivolta engedi. Eszerint a legfőbb célunk a legmagasabb művészi és szakmai igényvel olyan balett előadásokat létrehozni, melyek a nagyközönség és az ifjúság tetszésére is számot tarthatnak, művészi nevelő-, építő-, elgondolkodtató erővel bírnak, egyszóval értéket közvetítenek.

A tánc absztrahált művészeti ág, a balett eredendően nem szórakoztató műfaj. A polgári értékek - így tehát a táncművészet is - azonban a társadalom működéséhez, erkölcsi tartásához, szellemi és lelki fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges tartópillérek. A koreográfusnak természetesen a közönség megtartása érdekében mindig gondolnia kell az érthetőségre. Közönségét a Pécsi Balett az új és szokatlan formák ellenére mindig megtalálta és elvarázsolta.

Évente jellemzően egy új nagyszínpadi és egy új kamaraszínpadi bemutatója van az együttesnek. A nagyszínpadon rendszerint cselekményes, általában a balettirodalom vagy a világ- ill. operairodalom klasszikus történetei fogalmazódnak meg a tánc nyelvén (pl. Otello, Giselle, Diótörő, Carmen), a kamaraszínpadon gyermekeknek szóló egyfelvonásosok (pl. Hófehérke és a hét törpe) vagy újtó, ill. elgondolkodtató produkciók kerülnek bemutatásra (pl. Lisztmánia, H-arcok). Kiemelten fontosnak tartom a fiatal táncszerető generációk felnevelését, a táncművészet népszerűsítését, ezért olyan darabokat választok, melyek a legkisebb, óvodás korosztálytól a középiskolás korosztályon át a táncot már értő és szerető idősebb generációk érdeklődésére is számot tarthatnak. A Pécsi Balett műsorpolitikájának és sikereinek kiemelendő eleme egyebek közt, hogy a koreográfiák állandó szereplői a nagy klasszikusok mellett a kortárs magyar zeneszerzők művei. Ez a törekvés a zene műfajától függetlenül az együttes minden korszakát jellemezte és jellemzi a mai napig.

Nagyszínpadi bemutatók:

Csajkovszkij: **A hattyúk tava**

Koreográfus: Bozsik Yvette

Bozsik Yvette Kossuth-díjas művész még sosem koreografált a Pécsi Balettnak, sőt, a sajátján kívül más balett társulatnak sem, ezért ez a bemutató tánc történeti eseményként bizonyára komoly szakmai és médiafigyelmet kap majd. Bozsik Yvette és a Pécsi Balett között több találkozási pont is van. A táncszcénában való szinte forradalmi megjelenés, a folyamatos megújulás igénye, az egészen egyéni, sajátos mozgásnyelv, az emberközpontú gondolkodásmód és a hagyománytiszteltet azok a sarkalatos pontok, melyek mentén egymásra találhat koreográfus és társulat.

Mikisz Theodorakis: **Zorba**

Prokofjev: **Rómeó és Júlia**

Koreográfus: Vincze Balázs

Mozart: **Don Juan**

Koreográfus: Vincze Balázs

Az arculati folytonosság megtartásához nemcsak tematika szükségeltetik, hanem állandó alkotó is, ezért időről időre jómagam koreografálom a nagyszínpadi baletteket. A Rómeó és Júlia és a Don Juan azon klasszikusok közé tartoznak, melyek mindenkit meg tudnak szólítani, s örökérvényű történetük, kapcsolati problematikájuk jól alkalmazható a ma táncszínpadára, alkotó és táncművész számára egyaránt kihívást jelent az újraértelmezésük.

Cameron McMillan: **New Creation**

Mivel rendszeresen lehetőséget kívánok biztosítani táncművészeink művészi és technikai fejlődésére, új impulzusok befogadására, ezért az elkövetkező évek során ismét szeretném meghívni Cameron McMillan nemzetközileg elismert művészt, egy újabb koreográfia elkészítésére. Munkamódszere az improvizációs gyakorlatokra épül, a táncművészt egyenrangú partnernek tekinti, minden táncost egyéniségként kezel, és folyamatos aktív együttműködést vár el tőlük. Ezáltal a számukra megszokotthoz képest egész másfajta gondolkodásmódra és művészi kommunikációra készíti társulatunk tagjait, ezért felbecsülhetetlen az a tapasztalat és tudás, amire egy vele töltött intenzív időszak alatt szert tesznek táncművészeink.

A Pécsi Balett 60 éves jubileuma:

* Pókháló/Sikoltás – felújítás

Színpadra állítják: Uhrik Dóra- Tóth Sándor

* Bartók Béla: A csodálatos mandarin

Koreográfus: Vincze Balázs

Hagyomány, hogy a nagy jubileumokon egy-egy ikonikus előadás kerül felújításra, lehetőség szerint az eredeti alkotók/szereplők bevonásával. 2020-ban Tóth Sándor segít majd a társulatnak. A jelen ezúttal hangsúlyosan a múltból építkeznek, hiszen A csodálatos mandarin-hoz készül majd vadonatúj koreográfia, miközben tudjuk, hogy Eck Imre pályájának is egyik meghatározó pillanata volt a mű alkotóként és táncművészként egyaránt.

A Diótörő műsoron tartása

Minden idők legnépszerűbb meséjének balettváltozatát, Csajkovszkij klasszikusát, 2013. november 30-án mutattuk be a nagyszínpadon. A nagyszabású, impozáns díszletképet és pompásan színes jelmezeket felvonultató produkció bemutatásával végre Pécsnek és a régióknak is van már egy hamisítatlan ünnepi Diótörője, melyet hosszú éveken át műsoron tartunk majd karácsony környékén.

Kamaraszínpadi bemutatók:

Beck Zoltán (30Y): **A kis herceg**

Koreográfus: Vincze Balázs

Riederauer Richárd: **Pinokkió kalandjai**

Koreográfus: Vincze Balázs/Uhrik Dóra

Békési Marton Csaba: **A csodakard**

Koreográfus: Juhász Zsolt

Hosszú évek után először 2011-ben mutatott be újra mesebalettet a Pécsi Balett azzal a céllal, hogy rendszeresen újabb gyermekeknek szóló táncelőadást tűz színre. A Hófehérke és a hét törpe a mai napig műsoron van, több meghívást kapott a Művészetek Palotájába, és vidéki színházakba is. Maga a kezdeményezés és az előadás sikere azt bizonyítja számunkra, hogy jó úton járunk, a családok, óvodák, iskolák szívesen jönnek és hozzák el a gyerekeket nekik szóló balettelőadásra. Továbbra is rendkívül fontosnak tartom, hogy a gyermekekhez is szóljunk. Azzal, hogy a Pécsi Balett műsorára tűz egy mesebalettet, mely beérletezésre is kerül, Pécs és a régió gyermekeinek biztosítunk lehetőséget arra, hogy megismerjék és megszeressék a táncművészetet már kiskorban.

Exupéry, Collodi és Benedek Elek meséinek örök igazságaihoz kortárs magyar zeneszerzők írnak balettzenét. Riederauer Richárddal több éve működünk együtt nagy sikerrel. Békési Marton Csaba pécsi alkotó, akivel először dolgozom majd. Juhász Zsolt Jászai-díjas művész, a Duna Művészegyüttes művészeti vezetőjének néptánc alapú kortárs mozgásnyelve a népmeséhez illeszkedő sajátos világ teremt majd - az innováció szellemében.

Sanzon-est (munkacím)

Koreográfus: Vincze Balázs

„Halott pénz” – egyfelvonásos táncszínház

Koreográfus: Vincze Balázs

Az egyetemisták megszólítása igen nagy kihívás számomra, ezért egy olyan projektet szeretnék megvalósítani, amely az általuk kedvelt zene felől közelíti meg őket. Halott pénz, azaz Marsalkó Dávid és együttese pécsi zenekarként a hazai popélet mainstream előadói között aratja a legnagyobb sikereket az utóbbi években. Az egyetemista/huszonéves korosztály alkotta rajongótáborhoz egy közös előadással kívánunk eljutni. Dalaik tematikusak, érzelemgazdagok, jól dramatizálhatóak. Egy különleges, mai mozgásnyelv és képi világ megteremtésével igazán innovatív produkciót látok magam előtt. A két pécsi születésű, egyébként pedig gyökeresen más rendszerben működő alkotóműhely közelítése pedig példaértékű lehet.

Riederauer Richárd – Ch. W. Gluck: **Orfeusz és Euridiké**

Koreográfus: Cameron McMillan

Továbbra is műsoron

A Jó, a Rossz és a Csúf COLOS

Koreográfus: Vincze Balázs | Rendező: Vidákovics Sziláven

Először a Pécsi Nemzeti Színházban

Eck Imre balett terem:

Interaktív beavató táncjátékok:

A kis herceg,

Pinokkió kalandjai

2013-ban a Táncfalalkozó keretében mutattuk be az Ideje a táncnak gyerekek! című interaktív táncjátékot a közönség elől eddig elzárt, különleges helyszínen: az Eck Imre balett teremben. Mesés táncjátékunk célja volt, hogy a táncművészet rejtelmeibe avassuk be a kisiskolás korosztályt. Projektünk az együttes novemberi

bemutatójához, a Diótörőhöz kapcsolódott. A programban részt vevő gyerekek nemcsak a történetet élhették át testközelből, egyszerre lehettek nézői és szereplői is az interaktív táncjátéknak. Így a legkisebb táncrajongók egy nekik szóló játékos program segítségével belekóstolhattak a táncművészet izgalmas világába. A kezdeményezés sikerére alapozva kívánjuk bemutatni A kis herceg történetét és Pinokkió kalandjait a színpadi bemutató előtt a balett teremben.

Műhelytükör Uhrík Dórával:

Betekintési lehetőség a táncművészek mindennapi munkájába, a balett gyakorlatok megtekintése, bepillantás egy mű születésébe: a próbák megtekintése, beszélgetés az alkotókkal, a táncművészekkel

- Uhrík Dóra programja iskolás csoportoknak és felnőtteknek egyaránt

Koreográfusok:

2011: Czebe Tünde, Vincze Balázs, Uhrík Dóra

2012: Zachár Lóránd, Vincze Balázs

2013: Cameron McMillan, Vincze Balázs

rendezők: Uhrík Dóra, Vidákovics Szláven

2014: Zachár Lóránd, Cameron McMillan, Vincze Balázs

2015 Vincze Balázs, Cameron McMillan

Balettmesterek:

Alexander Pereda, Eichner Tibor, Fejes Ádám, Kováts Tibor, Földi Béla, Hargitai Ákos, Juhani Terasvuori, Julian Moss, Lovas Pál, Metzger Márta, Nagy Zoltán, Raza Hammadi, Sebestyén Csaba, Sterbinszky László, Susanna Leinonen, Szigeti Oktávia, Uhrík Dóra, Allen Yu

Díjak:

2015:

Az évad legjobb férfi táncművésze: Szabó Márton

Magyarország Kiváló Művésze: Lovas Pál

Magyar Érdemrend Tisztikereszt: Kovács Zsuzsanna

2014:

A Pécsi Balett Társulati Díja: Tuboly Szilárd

Az évad legjobb női táncművésze: Domszlai Edit

Magyar Arany Érdemkereszt: Vincze Balázs igazgató

2013

Az évad legjobb férfi táncművésze: Koncz Péter

A Pécsi Balett Társulati Díja: Domoszlai Edit

Magyar Ezüst Érdemkereszt: Bajnai Ágnes balett titkár

Fülöp Viktor-ösztöndíj: Szabó Márton

2012

A Pécsi Balett Társulati Díja: Koncz Péter

Az évad legjobb férfi táncművésze: Molnár Zsolt

A táncoktatásért-díj: Lovas Pál

Harangozó Gyula-díj: Nagy Írisz

2011

'A Pécsi Nemzeti Színházért" nívódíj: Czebe Tünde

A Pécsi Balett Társulati Díja: Szabó Márton

A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje: Uhrík Dóra, alapító tag

Az évad legjobb női táncművésze: Nagy Írisz

Életmű-díj: Tóth Sándor, alapító tag, egykori igazgató

Imre Zoltán-díj: Vincze Balázs

A legígéretesebb pályakezdő táncművész: Szabó Márton

Az évad legjobb végzős növendéke: Tuboly Szilárd

Vincze Balázs

A művészeti koncepció melléklete

Bemutatók, alkotótársak megnevezése 2011 -2015

A Pécsi Nemzeti Színház 2011-2012-es évad műsora

Nagyszínház

Kálmán Imre: CSÁRDÁSKIRÁLYNŐ - operett

Díszlettervező: Rózsa István, Jelmeztervező: Horváth Kata, Koreográfus: Kispál Anita

Vezényel: Bókai Zoltán

Rendező: Méhes László

Bemutató: 2011. október 07.

Weöres Sándor: A KÉTFEJŰ FENEVAD AVAGY PÉCS 1686-BAN - történelmi panoptikum-

Díszlettervező: Szikora János, Jelmeztervező: Tresz Zsuzsa, Koreográfia: Györffy Katalin

Rendező: Szikora János

Bemutató: 2011. november 11.

Giuseppe Verdi – Riederauer Richárd: OTELLO - balett

Díszlet- és jelmeztervező: Molnár Zsuzsa, Dramaturg: Uhrik Dóra, Böhm György

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

Bemutató: 2011. november 25.

Dés László – Geszti Péter – Békés Pál: A DZSUNGEL KÖNYVE - musical

Díszlettervező: Bátonyi György, Jelmeztervező: Turi Erzsébet, Koreográfus: Vincze Balázs

Rendező: Böhm György

Bemutató: 2012. január 13.

Giuseppe Verdi: FALSTAFF - opera

Díszlettervező: Horesnyi Balázs, Jelmeztervező: Rátkai Erzsébet

Rendező: Nagy Viktor

Bemutató: 2012. február 25.

Molnár Ferenc: A DOKTOR ÚR - bohózat

Díszlettervező: Szlávik István, Jelmeztervező: Laczó Henriette

Rendező: Tordy Géza

Bemutató: 2012. március 9.

Kamaraszínház

Fazekas Mihály – Váradi R. Szabolcs: LÚDAS MATYI - mesejáték

Zene: Némedi Árpád, Zságer Varga Ákos, Bókai Zoltán

Hangszerelte: Bókai Zoltán, Díszlettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Tresz Zsuzsa

Koreográfus: Harka Máté

Rendező: Ottlik Ádám

Bemutató: 2011. szeptember 16.

Kosztolányi Dezső - Thuróczy Katalin: ÉDES ANNA - színmű

Díszlettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Tresz Zsuzsa

Rendező: Soós Péter

Bemutató: 2011. október 08.

Dömötör Tamás: PONT COM - élő film

Látvány: Szili Péter, Jelmeztervező: Makány Márta, Konzulens: Dr. Stark András

Rendező: Dömötör Tamás

Bemutató: 2011. november 18.

Koleszár Bazil Péter – Sultz Sándor: A JÓ PÁLINKA ITASSA MAGÁT városi folklór

Díszlettervező: Madzin Attila, Jelmeztervező: Turi Erzsébet

Rendező: Koleszár Bazil Péter

Bemutató: 2012. január 20.

LISZTMÁNIA - két egyfelvonásos balett

Az Iszonyat Balladája

Zeneszerző: Szokolay Sándor, Jelmeztervező: Pilinyi Márta, Díszlettervező: Katona Ferenc

koreográfus: Eck Imre, Próbavezetők: Uhrík Dóra, Lovas Pál, Czebe Tünde

Lisztmánia

Zene: montázs

Díszlet- és jelmeztervező: Kiss Julcsi, a koreográfus asszisztense: Nagy Írisz

Koreográfus: Zachár Lóránd

Bemutató: **2012. március 23.**

N. Szabó Sándor Terem

A KÉTARCÚ BOSZORKÁNY - elbeszélgető játék

Lázár Ervin meséinek motívumait felhasználva írta: Szabó Attila

Zene: Rozs Tamás, Díszlet-, jelmeztervező: Tresz Zsuzsa

Rendező: Szabó Attila

Bemutató: **2011. december 3.**

Ingmar Bergman: JELENETEK EGY HÁZASSÁGBÓL - színpadi játék

Díszlettervező: Szlávik István, Jelmeztervező: Laczó Henriette,

Rendező: Esztergályos Károly

Bemutató: **2012. március 2.**

Iskolai programok

Bodonyi József: HAMLET STORY - beavató színházi iskolai program

Shakespeare: Hamlet és Tom Stoppard: Rosencrantz és Guildenstern halott című drámák alapján

Rendező: Bodonyi József

Bemutató: **2011. december 9.**

A Pécsi Operáért Alapítvány:

Gulyás Dénes és Mácsai János szerkesztésében: „MESÉS OPERA”

az operairodalmat bemutató sorozat

Bemutató: **2012. október 28.**

Karinthy Frigyes: PICINY CSODÁK – 4 előadás

Nagy Viktor előadásában, Bodonyi József rendezésében - iskolaprogram

2013. március 26-27. és 2013. április 18-19.

A Pécsi Nemzeti Színház 2012-2013-as évad műsora

Nagyszínház

Kacsóh Pongrác – Heltai Jenő – Bakonyi Károly: JÁNOS VITÉZ – daljáték

Díszlettervező: Horesnyi Balázs, Jelmeztervező: Rátkai Erzsébet, Koreográfus: Vincze Balázs

Rendező: Nagy Viktor

Bemutató: **2012. szeptember 21.**

Peter Shaffer: BLACK COMEDY – bohózat

Díszlettervező: Szikora János, Jelmeztervező: Tresz Zsuzsa,

Rendező: Szikora János

Koprodukció a Pécsi Nyári Színházzal

Pécsi Nyári Színházban a bemutató: 2012. augusztus 2.

Pécsi Nemzeti Színházban a bemutató: 2012. október 12.

Moliere: TARTUFFE - komédia

Díszlettervező: Rózsa István, Jelmeztervező: Horváth Kata

Rendező: Méhes László

Bemutató: **2012. november 30.**

Presser Gábor – Sztevanovity Dusán: A PADLÁS - félig mese – félig musical két részben
Díszlettervező: Bátonyi György, Jelmeztervező: Túri Erzsébet
Rendező: Böhm György
Bemutató: 2013. január 18.

BANÁLIS VISZONYOK – ÉDES FINOMSÁGOK – balett két részben Wolfgang Amadeus Mozart zenéjére
Díszlet- és jelmeztervező: Molnár Zsuzsa, a koreográfus asszisztense: Czebe Tünde
Rendező-koreográfus: Vincze Balázs
Bemutató: 2013. február 1.

Csehov: CSERESZNYÉSKERT – komédia
Díszlettervező: Szili Péter, Jelmeztervező: Kiss Julcsi
Rendező: Dömötör Tamás
Bemutató: 2013. március 22.

Charles Gounod: RÓMEÓ ÉS JÚLIA – opera 3 felvonásban
Díszlet- és jelmeztervező: Kentaur, Vezényel: Kovács János, Vass András
Rendező: Nagy Viktor
Bemutató: 2013. április 5.

Kamaraszínház

Hans Alfredson – Tage Danielsson: PICASSO KALANDJAI – abszurd játék
Díszlettervező: Rózsa István, Jelmeztervező: Horváth Kata,
Rendező: Méhes László, Társrendező – koreográfus: Horgas Ádám
Bemutató: 2012. szeptember 28.

BONYODALMAS BALKÁNI LAKODALMAS – táncház két részben Goran Bregović zenéire -
Díszlet- és jelmeztervező: Kiss Julcsi, a koreográfus asszisztense: Czebe Tünde Koreográfus: Zachár Lóránd
Koprodukció a Pécsi Nyári Színházzal
Pécsi Nyári Színházban a bemutató: 2012. július 12.
Pécsi Nemzeti Színházban a bemutató: 2012. október 13.

A SZÍNIGAZGATÓ - beavató játék egy felvonásban W. A. Mozart operája nyomán
Rendező: Ottlik Ádám
Koprodukció a Pécsi Operáért Alapítvánnyal
Bemutató: 2012. október 21.

Galuska László Pál: A SIVATAG HERCEGE – mesejáték
Díszlet-, Jelmeztervező: Tresz Zsuzsa, Bábki vitelezés: Szabó Tamás, Zene: Csernák Samu Koreográfia: Széll Horváth Lajos, Dramaturg: Keszthelyi Kinga, Szabó Attila
Rendező: Szabó Attila
Ősbemutató: 2013. január 11.

Zilahy Lajos: HALÁLOS TAVASZ – Esztergályos Károly színpadi adaptációja alapján változatok szerelemre és színpadra
Díszlettervező: Szlávik István, Jelmeztervező: Szakács Györgyi
Rendező: Esztergályos Károly
Bemutató: 2013. február 8.

Nézőtéri Szalon:

FELEDÉSBE MERÜLT HANGOK – duettek a boldog békeidőkből – Váradi Marianna szervezésében
programsorozat első előadása: 2012. szeptember 30.
FELEJTETETLEN DALLAMOK – komolyzene és irodalom programsorozat - Gulyás Dénes szervezésében
KAMARAMUZSIKA – a programsorozat folytatása

Nagyszínház:

Szirmai Albert – Bakonyi Károly – Gábor Andor: MÁGNÁS MISKA – operett 3 felvonásban - átdolgozták: Békefi István és Kaszó Elek, közreműködik a Pécsi Szimfonieta Díslettervező: Rózsa István, Jelmeztervező: Horváth Kata, Koreográfus: Kispál Anita Vezényel: Bókai Zoltán, Dramaturg: Keszthelyi Kinga

Rendező: Méhes László

Bemutató: 2013. szeptember 27.

Szophoklész: ANTIGONÉ – félig tragédia – félig opera

Fordította: Mészöly Dezső, Zeneszerző: Faragó Béla, közreműködik a Pécsi Szimfonieta Díslettervező: Bagossy Levente, jelmeztervező: Ignjatovic Kristina, Homokanimáció: Cakó Ferenc, Vezényel: Bókai Zoltán

Rendező: Rázga Miklós

Bemutató: 2013. november 8.

DIÓTÖRŐ – balett két részben

Zene: Pjotr Iljics Csajkovszkij, Dramaturg: Almási-Tóth András, Jelmeztervező: Rományi Nóra, Díslettervező: Rózsa István, a rendező munkatársa: Uhrík Dóra

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

Bemutató: 2013. november 30.

Georges Feydeau: BOLHA A FÜLBE – vígjáték 3 részben

Fordította: Hamvai Kornél, Jelmeztervező: Horváth Kata, Díslettervező: Rózsa István

Rendezte: Méhes László

Bemutató: 2014. január 31.

Gaetano Donizetti: SZERELMI BÁJITAL – vígopera két felvonásban olasz nyelven, magyar feliratozással. Fordította: Blum Tamás, közreműködik a Pécsi Nemzeti Színház Énekkara és a Pannon Filharmonikusok

Díslettervező: Horesnyi Balázs, Jelmeztervező: Rátkai Erzsébet, Vezényel: Vass András

Rendezte: Nagy Viktor

Bemutató: 2014. február 28.

Jókai Mór regénye Petőfi Sándor verseinek felhasználásával színpadra írta Böhm György és Korcsmáros György: A KÖSZÍVŰ EMBER FIAI – romantikus színmű három felvonásban

Zene: Tolcsvay Béla és Tolcsvay László, Díslettervező: Bátonyi György, Jelmeztervező: Túri Erzsébet, Koreográfus: Vincze Balázs, Zenei vezető: Bókai Zoltán

Rendező: Böhm György

Bemutató: 2014. március 14.

Kamaraszínház

L. Frank Baum – Bognár Róbert – Várady Szabolcs: ÓZ, A NAGY VARÁZSLÓ – zenés mesejáték

Díszlet-, jelmeztervező: Szlávik István, Koreográfus: Juhász Anikó

Rendező: Schlanger András

Bemutató: 2013. szeptember 28.

Rideg Sándor: INDUL A BAKTERHÁZ – falusi bohózat két részben

Díslettervező: Bátonyi György, Jelmeztervező: Túri Erzsébet, Koreográfus: Vincze Balázs Rendező: Böhm György - **Koprodukció a Pécsi Nyári Színházzal**

Pécsi Nyári Színházban a bemutató: 2013. augusztus 1.

Pécsi Nemzeti Színházban bemutató: 2013. október 18.

Patrick Barlow – Alfred Hitchcock filmje alapján: 39 LÉPCSŐFOK – krimi- vígjáték

Fordította: Vajda Miklós, Díslettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Bujdosó Nóra

Rendezte: Horgas Ádám

Bemutató: 2013. november 15.

Csukás István –Darvas Ferenc: ÁGACSKA - zenés mesejáték
Díszlettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Berzsenyi Krisztina Dramaturg: Keszthelyi Kinga
Rendezte: Naszlady Éva
Bemutató: 2013. december 6.

Gaetano Donizetti: A CSENGŐ – vígopera egy felvonásban
Közreműködik: a Pécsi Nemzeti Színház Énekkara és a Pécsi Művészeti Gimn. és Szakközépiskola Szimfonikus Zenekara. Vezényel: Bókai Zoltán, Látvány-ruhák: Ottlik Ádám, Vetítés-animáció: Vladás Krisztina eh. és Devecseri Marianna eh.
Koprodukció a Pécsi Operáért Alapítvánnyal
Rendezte: Ottlik Ádám
Bemutató: 2014. január 22.

H-ARCOK – 100% tánc kétszer egy felvonásban
Jelmez: Kiss Julcsi, a koreográfus asszisztense: Dóri István
Hullámzó talaj - Koreográfus: Zachár Lóránd
Beszélg hozzám - Koreográfus: Cameron McMillan
Pécsi Nemzeti Színházban a bemutató: 2014. február 7.
Budapesten a Nemzeti Táncszínházban a bemutató: 2014. február 14.

Székely Csaba: BÁNYAVAKSÁG – tragikomédia
Díszlet-jelmez: Cziegler Balázs, Zene: Dresch Mihály
Rendezte: Bérczes László - **Koprodukció a kaposvári Csiky Gergely Színházzal**
Kaposvári Csiky Gergely Színházban a bemutató: 2014. február 26.
Pécsi Nemzeti Színházban a bemutató: 2014. március 7.

N. Szabó Sándor Terem
Egressy Zoltán: HÁROM KOPORSÓ – romantikus abszurd
Díszlettervező: Szili Péter, Jelmeztervező: Kiss Julcsi
Rendezte: Dömötör Tamás
Bemutató: 2014. február 21.

Eck Imre Balett terem:
IDEJE A TÁNCNAK GYEREKEK! – Interaktív táncjáték 6-12 éves korú gyermekeknek, a Pécsi Nemzeti Színház balett-termében a Diótörő című baletthez kapcsolódóan. Koreográfus és a rendező munkatársa: Vincze Balázs, Rendező: Uhrík Dóra
Bemutató: 2013. szeptember 23.

A Pécsi Nemzeti Színház 2014-2015-es évad műsora

Nagyszínház:
Szilágyi László – Eisemann Mihály: ÉN ÉS A KISÖCSÉM – operett-bohózat két felvonásban
Díszlettervező: Bátonyi György, Jelmeztervező: Túri Erzsébet, Koreográfus: Vincze Balázs, Zenei konzultáns: Nemlaha György, Zenei vezető: Bókai Zoltán
Rendező: Böhm György - **Koprodukció a Pécsi Nyári Színházzal**
Pécsi Nyári Színházi bemutató: 2014. július 24.
Pécsi Nemzeti Színházi bemutató: 2014. szeptember 26.

William Shakespeare: SZENTIVÁNÉJI ÁLOM – vígjáték
Fordította: Arany János. Díszlettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Szűcs Edit, zene-videó-koreográfia: Horgas Ádám
Rendező: Horgas Ádám.
Bemutató: 2014. október 10.

G. Bizet – R. Scsedrin, Riederauer Richárd: CARMEN – balett két felvonásban
Dramaturg: Uhrík Dóra, Böhm György, Díszlet-és jelmeztervező: Molnár Zsuzsa, a koreográfus asszisztense: Czebe Tünde, Rendező-koreográfus: Vincze Balázs.
Bemutató: 2014. október 24.

J. M. Barrie színdarabja nyomán: PÁN PÉTER – családi musical két részben Dalszövegek: Carolyn Leigh, Zene: Moose Charlap, további dalszövegek: Betty Comden és Adolph Green, további zene: Jule Styne, magyar szöveg: Egressy Zoltán, dalszövegek: Sztevanovity Dusán, közreműködnek a Pécsi Balett táncművészei

Díszlettervező: Rózsa István, jelmeztervező: Horváth Kata, Koreográfus: Kispál Anita, Zenei konzultáns: Pejtsik Péter

Rendező: Méhes László

Bemutató: 2014. december 14.

Balogh Elemér – Kerényi Imre: CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ – zenés passiójáték

Közreműködik a Pécsi Balett és a Pécsi Nemzeti Színház Énekkara, Zenei szerkesztő-hangszerelő: Rossa László, Díszlettervező: Horesnyi Balázs, Jelmeztervező: Rátkai Erzsébet, Koreográfus: Vincze Balázs, Zenei vezető: Bókai Zoltán,

Rendező: Nagy Viktor

Bemutató: 2015. március 6.

W. A. Mozart: DON GIOVANNI – opera két felvonásban. Libretto: Lorenzo Da Ponte, Oberfrank Géza és Galambos Attila fordítása. Közreműködik Pécsi Nemzeti Színház Énekkara és a Pannon Filharmonikusok. Díszlettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Bujdosó Nóra, Koreográfus: Vincze Balázs, Vezényel: Oberfrank Péter,

Rendező: Gulyás Dénes.

Bemutató: 2015. március 27.

Kamaraszínház:

Ránki György: POMADÉ KIRÁLY ÚJ RUHÁJA – zenés komédia Andersen meséje nyomán. A szövegkönyvet írta: Károlyi Amy. Díszlettervező: Rózsa István, Jelmeztervező: Horváth Kata, Zenei konzultáns: Oberfrank Péter, Vezényel: Bókai Zoltán, Oberfrank Péter Rendező: Méhes László

Bemutató: 2014. október 3.

Harold Pinter: A SZÜLETÉSNAP – abszurd játék. Fordította: Varró Dániel, Díszlet-jelmeztervező: Lisztópád Krisztina

Rendező: Funk Iván

Bemutató: 2014. október 11.

Martin McDonagh: The Cripple of Inishmaan - A KRIPLI – kis szigeti groteszk Fordította: Upor László, Díszlettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Tresz Zsuzsa

Rendező: Soós Péter.

Bemutató: 2014. december 5.

Patrick Marber: KÖZELEBB! (CLOSER) – nyers szerelmi látélet

Díszlet-, jelmeztervező: Torbán Eszter Tünde

Rendező: Dömötör Tamás

Bemutató: 2014. december 13.

Tóth Krisztina: ÉVEK VÁNDORA – zenés időutazás, ősbemutató. Zene: Horgas Ádám, Díszlettervező: Horgas Péter, Jelmeztervező: Tresz Zsuzsa. Videó- látvány: Horgas Ádám – Horgas Péter

Rendező: Horgas Ádám.

Bemutató: 2015. február 20.

Riederauer Richárd - Christoph Willibald Gluck: ORFEUSZ ÉS EURIDIKÉ – balett 2 részben

Díszlet- és jelmeztervező: Molnár Zsuzsa, a koreográfus asszisztense: Szabó Márton

Koreográfus: Cameron McMillan

Bemutató: 2015. április 24.

N. Szabó Sándor Terem:

José Sanchis Sinisterra: JAJ, CARMELA – háborús elégia. Magyar ősbemutató

Dramaturg: Keszthelyi Kinga, Díszlet-jelmez: Tresz Zsuzsa, Koreográfus: Kerekes Soma Lőrinc, Zenei vezető: Bókai Zoltán, Világítástervező: Farkas Gyula

Rendező: Carlos Rodero.

Bemutató: 2015. április 10.

PÉCSI NEMZETKÖZI TÁNCTALÁLKOZÓ

V. Pécsi Nemzetközi Táncdalalkozó (2011. szeptember 22-25.)

ÁLOMIDŐ

Magyar Állami Népi Együttes

Rendező-koreográfus, művészeti vezető: Mihályi Gábor

HOMO HUNGARICUS

Szegedi Kortárs Balett

Rendező-koreográfus, művészeti vezető: Juronics Tamás

TÁNCCSILLAGOK A KULTÚRA VÁROSÁBAN – GÁLAEST

Pécsi Balett, Győri Balett, Magyar Nemzeti Balett, Art Balett – Százhalombatta, Bozsik Yvette Társulat, Duna Művészegyüttes, Budapesti Táncszínház, Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola

CSIPKERÓZSIKA

Honvéd Táncszínház

Rendező-koreográfus, művészeti vezető: Zsuráfszky Zoltán

VI. Pécsi Nemzetközi Táncdalalkozó (2012. szeptember 27-30.)

QUEEN (balett)

Győri Balett

AZ EZEREGYÉJSZAKA VIRÁGAI – Bozsik Yvette Társulata

Nemzeti Táncszínház

TESTBESZÉD PROJEKT 3

Nemzeti Táncszínház Nonprofit Kft.

TUDATALATTI

Fodor Zoltán Társulata

TÁNCCSILLAGOK A KULTÚRA VÁROSÁBAN

Góbi Rita Társulata

ARTERROR – HYMEN

Frenák Pál Társulata - Közép-Európa Táncszínház

VII. Pécsi Nemzetközi Táncdalalkozó (2013. szeptember 19.-22.)

STABAT MATER

Szegedi Kortárs Balett

ARANYÁG-MÍTOSZ – „Tánckavalkád” gálaest

Duna Művészegyüttes

X&Y BATTEMENT DE COEUR

Frenák Pál Társulat

TESTBESZÉD PROJEKT 4

Lázár Eszter

TAVASZI ÁLDOZAT

Bozsik Yvette Társulat

VIII. Pécsi Nemzetközi Táncdalalkozó (2014. október 1. – 5.)

Ben Van Cauwenbergh: **LA VIE EN ROSE**

Győri Balett

Bob Downes – Robert North: **TRÓJAI JÁTÉKOK**

Magyar Állami Operaház

Vivaldi – Barta Dóra: **A NÉGY ÉVSZAK**

Katona József Színház

Juhász Péter: **BOUNDLESS**

Budapesti Táncszínházért Alapítvány

Hód Adrienn: **PIRKAD**

OFF Alapítvány

HÁROM TENGER ÖLELÉSÉBEN

Declar-Lab Hungary

SZARVASÉNEK

Magyar Állami Népi Együttes

TESTBESZÉD PROJEKT 5.

Páholy Brand

FIÚK

Frenák Pál Társulat

AZ ESTÉLY

Bozsik Yvette Társulat

Ladányi Andrea – Krámer György: **PORCELÁN** – duettek egy házasságból

Pannon Várszínház

Zsuráfszky Zoltán: **MONARCHIA**

Honvéd Együttes

PÉCSI CSALÁDI SZÍNHÁZI FESZTIVÁL

I. Pécsi Családi Színházi Fesztivál (2013. május 29. – június 2.)

NAGYSZÍNHÁZ:

Böszörményi – Lakatos – Müller: **GERGŐ ÉS AZ ÁLOMFOGÓ**

Kassai Divadlo Thália Színház

Rendező: Gál Tamás

Weöres Sándor: **HOLDBELI CSÓNAKOS**

Csokonai Nemzeti Színház - Debrecen

Rendező: Gemza Péter

Berg Judit: **RUMINI**

Pesti Magyar Színház

Rendező: Méhes László

L. Frank Baum: **ÓZ, A NAGY VARÁZSLÓ**

Miskolci Nemzeti Színház

Rendező: Seres Ildikó

Presser Gábor – Sztevanovity Dusán: **A PADLÁS**

Pécsi Nemzeti Színház

Rendező: Böhm György

KAMRASZÍNHÁZ:

Alan Ayckbourn: **A HANG-VILLA TITKA**

Centrál Színház

Rendező: Simon Kornél

Galuska László Pál: **A SIVATAG HERCEGE**

Pécsi Nemzeti Színház

Rendező: Szabó Attila

Bagossy László: **A SÖTÉTBEN LÁTÓ TÜNDÉR**

Örkény István Színház

Rendező: Bagossy László

Parti Nagy Lajos: **PINOKKIÓ**

Katona József Színház

Rendező: Ascher Tamás

Várad R. Szabolcs: **HOLNEMVOLTFA**
Kaposvári Csiky Gergely Színház
Rendező: Várad R. Szabolcs

N.SZABÓ SÁNDOR TEREM:
Zalán Tibor: **SZAMÁR A TORONY TETEJÉN**
Stúdió „K” Színház
Rendező: Fodor Tamás

BÓBITA BÁBSZÍNHÁZ:
Zalán Tibor: **A KIS HABLEÁNY**
Bóbita Bábszínház
Rendezte: Veres András

II. Pécsi Családi Színházi Fesztivál (2014. május 28 – június 2.)

NAGYSZÍNHÁZ:
Csajkovszkij: **DIÓTÖRŐ**
Pécsi Balett
Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

Móricz Zsigmond – Kocsák Tibor – Miklós Tibor: **LÉGY JÓ MINDHALÁLIG**
veszprémi Petőfi Színház
Rendező: Tóth Loon

Lázár Ervin: **NÉGYSZÖGLETŰ KEREK ERDŐ**
Miskolci Nemzeti Színház
Rendező: Szabó Máté

Jókai Mór: **A KÖSZÍVŰ EMBER FIAI**
Pécsi Nemzeti Színház
Rendező: Böhm György

Litvai Nelli: **VILÁGSZÉP NÁDSZÁLKISASSZONY**
Kaposvári Csiky Gergely Színház
Rendező: Funtek Frigyes

Czigány Zoltán: **CSODA ÉS KÓSSZA**
Örkény István Színház
Rendező: Mácsai Pál

Erich Kastner – Horváth Péter – Novák János: **EMIL ÉS A DETEKTÍVEK**
Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház
Rendező: Farkas Ignác

KAMARASZÍNHÁZ:
Csukás István: **ÁGACSKA**
Pécsi Nemzeti Színház
Rendező: Naszlady Éva

Weöres Sándor: **CSALÓKA PÉTER**
Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház
Rendező: Tasnádi Csaba

Thuróczy Katalin: **MÁTYÁS MESÉK**
Szegedi Nemzeti Színház
Rendező: Barnák László

Matuz János: **KINCSEK SZIGETE**
Székesfehérvári Vörösmarty Színház
Rendező: Matuz János

Ulrich Hub: **NYOLCKOR A BÁRKÁN**
Békéscsabai Jókai Színház
Rendező: Koleszár Bazil Péter

Muszty Bea – Dobai András: **MACVEDEL A KALÓZKÍSÉRTET**
Kecskeméti Katona József Színház
Rendező: Fige Attila

MESESZÉP – PTE Táncoló Egyetem

III. Pécsi Családi Színházi Fesztivál (2015. május 23-31.)

NAGYSZÍNHÁZ:

Deres Péter-Máthé Zsolt-Nagy Nándor: **ROBIN HOOD**
Miskolci Nemzeti Színház
Rendező: Szócs Artúr

Urbán: Gyula: **EGEREK**

Karaván Színház, Nemzeti Színház, Csokonai Nemzeti Színház, Békéscsabai Jókai Színház, Tatabányai Jászai Mari Színház koprodukciója
Rendező: Tóth Géza

Balogh Elemér - Kerényi Imre – Rossa László: **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ**
Pécsi Nemzeti Színház
Rendező: Nagy Viktor

Nógrádi Gábor: **AZ ANYU ÉN VAGYOK!**
Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház
Rendező: Farkas Ignác

A Szent Mór Művészei Iskola 20 éves jubileumi előadása

Szent Mór Iskolaközpont Pécs előadása
Astrid Lindgren – Georg Riedel: **HARISNYÁS PIPPI**
Pesti Magyar Színház
Rendező: Novák Eszter

Petőfi Sándor – Várady Szabolcs: **ANYÁM TYÚKJA**
Örkény István Színház
Rendező: Mácsai Pál

J.M. Barrie színdarabja nyomán: **PÁN PÉTER**
Pécsi Nemzeti Színház
Rendező: Méhes László

KAMARASZÍNHÁZ:

Michael Ende – Faragó Béla – Matuz János: **MOMO**
Székesfehérvári Vörösmarty Színház
Rendező: Matuz János

G. A. Rossini – Németh Virág: **ÉS KÖZBEN SZÓL A DAL**
Kecskeméti Katona József Színház
Rendező: Cseke Péter

Fésűs Éva: **AJNÁCSKA**
Kaposvári Csiky Gergely Színház
Rendező: Tóth Géza

Nagy Olga – Márkó Eszter: **FÜTTYÖS KALANDJAI**
Figura Stúdió Színház – Gyergyószentmiklós
Rendező: Márkó Eszter

Arany János: **TOLDI**
Vígyszínház
Rendező: Paczolay Béla

BRASS CIRKUSZ avagy **Mese a tubatigrisről és a trombitaparipákról**
Méhes Csaba és a Brass int he Five

HÓFEHÉRKE ÉS A HÉT TÖRPE
Pécsi Balett
Rendező: Uhrík Dóra
Koreográfus: Vincze Balázs – Czebe Tünde

Ránki György: **POMÁDÉ KIRÁLY ÚJ RUHÁJA**
Pécsi Nemzeti Színház
Rendező: Méhes László

N.SZABÓ SÁNDOR TEREM:
Forgács Miklós-Szászi Zoltán: **AZ ÉGIGÉRŐ FA**
Kassai Divadlo Thália Színház
Rendező: Forgács Miklós

VENDÉGJÁTÉKOK A PÉCSI NEMZETI SZÍNHÁZBAN 2011-2015

2011/2012

OPERAGÁLA Rost Andreával

CSÓKOL ANYÁD – 2 előadás
Orlai Produkció
Rendező: Znamenák István

HÁZASSÁGON INNEN ÉS TÚL – 3 előadás
Rátóti Zoltán önálló estje

BOGYÓS GYÜMÖLCSKERTÉSZ FIA
Rátóti Zoltán önálló estje

BORRAL, ZENÉVEL
Vivat Bacchus énekegyüttes

CSAK A SZERELEM – 2 előadás
Misina Táncegyüttes

2012/2013

PIROSKA, A FARKAS – 2 előadás
L'art pour l'art Társulat

John Maxwell Coetzee: **SZÉGYEN** – 2 előadás
Proton Színház
Rendező: Mundruczó Kornél

HÁZASSÁG GOGOL UTÁN
Aradi Teatrul Clasic Ioan Slavici

2013/2014

PIROSKA, A FARKAS
L'art pour l'art Társulat

Daniel Keyes: **AZ ÖTÖDIK SALLY**
Thália Színház
Rendező: Cserna Antal

TANAC TÁNCEGYÜTTES - jubileumi est – 2 előadás

Jordi Galceran: **A GRÖNHOLM MÓDSZER**
Manna Kulturális Egyesület

Adam Long – Daniel Singer – Jess Winfield:
THE COMPLETE WORKS OF WILLIAM SHAKESPEARE – 5 előadás
Madhouse Theatre Company

AZ ÓPERENCIÁS TEBNGEREN – Ady-est
Medve Színpad

Leonard Gerche: **A PILLANGÓK SZABADOK**
Thália Színház
Rendező: Szarka János

Mundruczó Kornél – Bíró Yvette: **FRANKENSTEIN-TERV** – 2 előadás
Proton Színház
Rendező: Mundruczó Kornél

MISINA TÁNCEGYÜTTES - jubileumi gála – 2 előadás

2014/2015

A KIRÁLY BESZÉDE – 2 előadás
Kaposvári Csiky Gergely Színház

A POSTÁS, AKI MEGESZI A LEVELEKET
L'art pour l'art Társulat

NASTASIA KISASSZONY
Aradi Teatrul Clasic Ioan Slavici

TranzDanz: **DIVERZITY**
Tranz Danz Együttes

MUSIC, MUSIKK, MUSIQUE
Katona József Színház
Rendező: Pelsőczy Réka

UTOLSÓ – 2 előadás
Proton Színház vendégjátéka
Rendező: Rába Roland

WOYZECK

Börtönszínház és az Üres Tér Társulat

MECSEK TÁNCEGYÜTTES - 60 éves jubileumi gála – 2 előadás

Pécsi Művészeti Szakközépiskola 40 éves jubileumi gála

A Pécsi Nemzeti Színház vendégszereplése 2011 - 2015

Magyarországi előadások

2011/2012

GISELLE – balett - 4 előadás

Budapest - Nemzeti Táncszínház - MÚPA

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

OTELLO – balett – 2 előadás

Budapest - Nemzeti Táncszínház - MÚPA

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

HÓFEHÉRKE ÉS A HÉT TÖRPE - balett – 2 előadás

Budapest - Nemzeti Táncszínház – MÚPA

Rendező: Uhrík Dóra

Koreográfus: Vincze Balázs

LISZTMÁNIA-BOLERO – balett

Budapest - Nemzeti Táncszínház

Koreográfus: Zachár Lóránd

2012/2013

BONYODALMAS BALKÁNI LAKODALMAS – balett – 4 előadás

Nemzeti Táncszínház – Budapest – bp-i bemutató

Koreográfus: Zachár Lóránd

JELENETEK EGY HÁZASSÁGBÓL – színpadi játék – 5 előadás

Veszprémi Petőfi Színház

Rendező: Esztergályos Károly

HÓFEHÉRKE ÉS A HÉT TÖRPE - balett – 2 előadás

Nemzeti Táncszínház- Budapest

Rendező: Uhrík Dóra

Koreográfus: Vincze Balázs

LISZTMÁNIA – balett – 2 előadás

Nemzeti Táncszínház- Budapest

Koreográfus: Zachár Lóránd

BANÁLIS VISZONYOK – ÉDES FINOMSÁGOK – balett – 2 előadás

Nemzeti Táncszínház – Budapest - MÚPA – 2 előadás

Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház – 1 előadás

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

A JÓ ÉS A ROSSZ KERTJÉBŐL – balett

Magyar Állami Operaház – Erkel Színház – Budapest

Rendező-koreográfus: Cameron McMillan

2013/2014

HÓFEHÉRKE ÉS A HÉT TÖRPE - balett

Nemzeti Táncszínház – Budapest – MÚPA - 2 előadás

Veszprémi Petőfi Színház – 1 előadás

Rendező: Uhrík Dóra

Koreográfus: Vincze Balázs

BANÁLIS VISZONYOK – ÉDES FINOMSÁGOK - balett

Nemzeti Táncszínház – Budapest - MÚPA

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

H-ARCOK – balett

Nemzeti Táncszínház- Budapest

Koreográfus: Zachár Lóránd

HULLÁMZÓ TALAJ – balett – 2 előadás

Nemzeti Táncszínház – Budapest

Koreográfus: Zachár Lóránd

2014/2015

2014. november 18. – **CARMEN – balett – 3 előadás**

Nemzeti Táncszínház – Budapest - MÚPA

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

HÓFEHÉRKE ÉS A HÉT TÖRPE - balett – 13 előadás

Veszprémi Petőfi Színház

Rendező: Uhrík Dóra

Koreográfus: Vincze Balázs

39 LÉPCSŐFOK

Kaposvári Csiky Gergely Színház

Rendező: Horgas Ádám

BESZÉLJ HOZZÁM – balett

Magyar Állami Operaház - Erkel Színház – Budapest:

Rendező-koreográfus: Cameron McMillan

Határon túli előadások

GISELLE – balett

Románia: Arad - Teatrul Clasic Ioan Slavici

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

ÉDES ANNA - színmű

Románia: Arad - Teatrul Clasic Ioan Slavici

Rendező: Soós Péter

GISELLE - balett

Szlovénia: Lendva - Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet

Rendező-koreográfus: Vincze Balázs

TARTUFFE - komédia

Románia: Arad - Teatrul Clasic Ioan Slavici

Rendező: Méhes László

A DOKTOR ÚR - bohózat

Szlovénia: Lendva - Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet

Rendező: Tordy Géza

BÁNYAVAKSÁG

Szlovákia: Kassa – Divadlo Thália Színház

(Kaposvári Csiky Gergely Színház és a Pécsi Nemzeti Színház közös produkciója)

Rendező: Bérczes László

Fesztiválokon való részvétel 2011 – 2015

VIDÉKI SZÍNHÁZAK FESZTIVÁLJA – Thália Színház – Budapest:

2012. szeptember 8. – Ingmar Bergman: **JELENETEK EGY HÁZASSÁGBÓL**

Rendező: Esztergályos Károly

2013. szeptember 8. – **PICASSO KALANDJAI – abszurd játék**

Rendező: Méhes László

Különdíj

2014. szeptember 13. – **BOLHA A FÜLBE - vígjáték**

Rendező: Méhes László

Különdíj - Köles Ferenc színművész alakításáért

PRIMAVERA – ERKEL SZÍNHÁZ – BUDAPEST:

„Primavera '14”

2014. április 26. – **SZERELMI BÁJITAL** - vígopera

Rendező: Nagy Viktor

„Primavera '15”

2015. április 26. – **DON GIOVANNI** – opera

Rendező: Gulyás Dénes

VÁROSMAJORI SZÍNHÁZI SZEMLE – BUDAPEST:

2014. július 3. – **39 LÉPCSŐFOK**

Rendező: Horgas Ádám

A közönség zsűri díja a legjobb előadásért

PÉCSI ORSZÁGOS SZÍNHÁZI FESZTIVÁL – POSZT:

2013. június 11. – **PICASSO KALANDJAI – abszurd játék**

Rendező: Méhes László

2014. június 12. – **BÁNYAVAKSÁG - tragikomédia**

Rendező: Bérczes László

Színházi Dolgozók Szakszervezetének Básti Lajos díja Köles Ferenc színművésznek

HUMOR FESZTIVÁL – THÁLIA SZÍNHÁZ- Budapest:

2015. február 12. – **39 LÉPCSŐFOK – krimi, vígjáték**

Rendező: Horgas Ádám

Legjobb nagyszínpadi előadás díja.

A SZÍNHÁZ MŰKÖDTETÉSE

Az elmúlt évek gazdálkodásának áttekintése

2011. február 16-tól, az ötéves vezetői megbízatásom első napjától az egyik legfontosabb feladatom a költségvetési szervként működő Pécsi Nemzeti Színház gazdasági helyzetének megismerése, közkeletű kifejezéssel a színház átvilágítása volt. Az idő sürgetett, mivel a 2011/2012-es színházi évad előkészítéséhez és meghirdetéséhez tisztában kellett lennem az intézmény anyagi helyzetével, a várható bevétellel és az abból következő kiadási lehetőségekkel.

Nem könnyítette meg a helyzetem, hogy belépésemkor a színház gazdasági igazgatója már a nyugdíjazás előtti felmondási idejét töltötte, csakúgy, mint a színház vezetésében évtizedeken át meghatározó szerepet játszó igazgatási igazgató. A színház fenntartója tett egy kísérletet az új gazdasági igazgató pályázat útján történő kiválasztására, ez azonban nem járt sikerrel. Mivel Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata támogatta azt az elképzelésemet, hogy a színház 2012. január 1. napjától nonprofit kft-ként működjön, elkezdődött az átalakulás fél évet igénybe vevő folyamata. Ennek eredményeként Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 2011. december 31-i hatállyal megszüntette a Pécsi Nemzeti Színház költségvetési szervet, melynek feladatait 2012. január 1. napjától a Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság vette át.

Az átalakulással egyidejűleg az önkormányzat a színház által használt ingatlanok vagyongazdálkodási jogát a kft-re ruházta át, biztosítva ezzel a művészi munka zavartalan folytatását.

2012. május 2. napján a Nemzeti Erőforrás Minisztériumával közszolgáltatási szerződést írtunk alá, illetve az 5/2012. (VI. 15.) számú EMMI rendelet a Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft-t nemzeti minősítésű színházművészeti szervezetté nyilvánította.

A minisztériummal kötött közszolgáltatási szerződéssel összhangban, az Emtv. 16. § (2) bekezdésében foglaltak szerint, 2012. október 18. napján Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatával fenntartói megállapodás kötöttünk az előadó-művészeti szolgáltatás tartós biztosítására.

A kft-vé alakulással, a nemzeti minősítés elnyerésével, valamint a minisztériummal és az önkormányzattal kötött megállapodás hatályba lépésével új időszámítás kezdődött a színház életében: a társasági működési forma – megváltozott jogszabályi környezetben – teljesen más szemléletet követelt meg a színház működtetésében közreműködő vezetőktől és a beosztott dolgozóktól is. Folyamatosan kerestük azt a szervezeti struktúrát, amellyel a leghatékonyabban

üzemeltethető a színház. Ez az időszak mindenki számára egy tanulási folyamat volt, aminek az eredménye mostanra ért be. Az önkormányzat által ez év februárjában elfogadott új szervezeti és működési szabályzatunk megfelelő keretet nyújt ahhoz, hogy színházunk az elkövetkező időszakban is sikeresen, a város és a régió lakóinak kitüntető figyelmét élvezve működjön.

Jelen pályázatomban megírásakor nem tehetek úgy, mintha nem lenne mögöttem csaknem négy lezárt színházi évad, így a meghirdetett új ügyvezetői időszak gazdasági stratégiájának felvázolása során – egy pillanatra megállva, mérleget vonva – törvényszerűen az elmúlt évek tapasztalataiból, eredményeiből kell kiindulnom.

Bevételek

Mottó: „Növeljük a produkciós kiadásainkat annak érdekében, hogy növelhessük a bevételeinket”

Fenntartói támogatás

A Pécsi Nemzeti Színház éves bevételeinek mintegy háromnegyedét az állami és az önkormányzati támogatás teszi ki, amelyek mértéke az elmúlt években az alábbiak szerint alakult:

Ezer Ft

Év	Önkormányzati támogatás	Állami támogatás
2010	369 915	345 912
2011	308 189	366 102
2012	279 000	305 400
2013	260 000	399 900
2014	280 000	439 900
2015	280 000	439 900

A táblázatból látható, hogy a színház **önkormányzati támogatása** – Pécs város közismert pénzügyi problémái miatt – 2013-ig folyamatosan csökkent. Az utolsó két év növekménye mindkét esetben felújítási céltámogatás.

Színházunk **állami támogatásának** mértékét a 2013. évtől nagyban befolyásolta a már említett, a minisztériummal kötött közszolgáltatási szerződés, valamint a nemzeti minősítés elnyerése.

Egy nemzeti előadó-művészeti szervezettől alapkövetelmény, hogy az általa nyújtott előadó-művészeti szolgáltatás a legmagasabb szakmai követelménynek is megfeleljen, így a minisztériummal megkötött, jelentős mértékű többletfeladatot is

tartalmazó közszolgáltatási szerződésünk előírásai reálisan csak az állami támogatásunk folyamatos emelkedése mellett teljesülhettek.

Jegybevétel

Színházunk jegybevétele számos dologtól függ, annak tényleges összegét – a teljesség igénye nélkül – az alábbi tényezők befolyásolhatják:

- az ország gazdasági helyzete, ezen belül a potenciális színházlátogatók anyagi helyzete;
- a jegyárak mértéke;
- az aktuális színházi évadot megelőző évad sikere, vagy esetleges balsikere;
- a darabválasztás, a műfajok aránya a színházi palettán;
- a színészállomány összetétele, ismertsége;
- a megtartott előadások száma.

Az előadásszám, a fizető-, ezen belül a bérletes nézők száma, valamint a bruttó jegybevétel az elmúlt öt **naptári évben** az alábbiak szerint alakult:

Év	Előadásszám	Fizető nézők száma	Fizető nézőkből bérletes	Bruttó jegybevétel (ezer Ft)
2010	242	64 575	18 698	126 797
2011	323	79 961	21 470	146 376
2012	417	106 511	30 963	163 757
2013	453	124 849	36 856	189 382
2014	413	115 778	39 710	193 152

A táblázatból látható, hogy az előadásszám jelentős növekedése magával hozta a fizető nézők számának és a jegybevételnek az emelkedését.

Fenti mutatókat művészileg sikeres, keresett produkciók nélkül képtelenség lett volna elérni. Eredményesnek bizonyult az a kockázatot is rejtő elképzelésünk, hogy a gazdag látványvilágú előadások növelhetik egy produkciók sikerét, így ezekből sokkal több előadás tűzhető ki, ami által emelkedhet a jegybevétel. Kezdetben értetlenül néztek ránk az alkotók, amikor nem szabtuk meg az előadás díszlet- és jelmezköltségét, hanem azt kértük tőlük, hogy nyugodtan álmódjanak, majd a tervek bemutatásakor eldöntjük, hogy azokból mi valósítható meg. Tehát a fenti mottó szerint jártunk el, növeltük a produkciós kiadásunkat, amivel komoly előadásszám és bevétel növekedést értünk el, s ez áttételesen az állami támogatásunk mértékét is befolyásolta.

Fenti mutatóink kedvező alakulását jelentős mértékben befolyásolta az a döntés is, hogy évadonként legalább három gyermekeknek, kiskamaszoknak szóló előadást mutattunk be, és ezeket bérletben is árusítottuk. A fizető nézőszámunkon belül a bérletes nézők számának emelkedése nagyrészt ennek köszönhető. Bejött az a számításunk is, hogy a gyereknézők „behozzák” a szüleiket a színházba, először az iskolával hétköznapi már látott, hétvégére is kitűzött előadás újbóli megnézése alkalmával (pl. A dzsungel könyve, A padlás stb.), majd a felnőtteknek szóló előadásainkra történő jegyváltással.

Számos vidéki színház jegybevételének 80-90 %-a a bérletek értékesítéséből származik, így csak kis számban tartanak bérleten kívüli előadást. Színházunkban fordított a helyzet, 2014-ben az összes nézőnek csak 34%-a volt bérletes, a többi jegy a „piacon” kelt el. Tehát több vidéki városhoz képest Pécsen mások a jegyvásárlási szokások, kívánnak az emberek, és feltételezésünk szerint sokak döntését nagyban befolyásolja, hogy az új bemutatókról miként vélekednek a bérlettel rendelkező nézők. Munkánk eredményeként az elmúlt években az előadásaink zömének jó hírére keltették.

„Tao” bevétel (Működési célú pénzeszköztétel vállalkozásoktól)

2009 végétől az előadó-művészeti szervezetek támogatásával a vállalkozások adókedvezményt érthettek el, a regisztrált előadó-művészeti szervezetek nettó jegybevételük 80%-os mértékéig vehettek igénybe úgynevezett „tao” támogatást. A magyarországi színházak ezzel a bevétel-növelő lehetőséggel nem minden esetben jutottak többletforráshoz, mivel az önkormányzatok többsége a várható „tao” bevétellel csökkentette az általa felügyelt színház támogatását. Mivel a biztos önkormányzati forrás helyett zömében az év végén a piacról (sokszor jutalék ellenében dolgozó közvetítőkön keresztül) lehetett realizálni ezt a bevételt, az esetlegessége miatt rendkívül nagy kockázatot jelentett a színházak működésében.

Színházunk „tao” bevételei az alábbiak szerint alakultak:

Év	„Tao” bevétel (ezer Ft)
2010	60 000
2011	66 000
2012	101 663
2013	119 000
2014	119 295

Pályázati bevételek

Színházunk a Nemzeti Kulturális Alap által kiírt pályázatokból az elmúlt három évben az alábbi összegű támogatást kapta:

Év	Összeg (Ft)
2012	4 860 000
2013	19 600 000
2014	23 880 000

Az elnyert támogatások rendkívül nagy segítséget nyújtanak abban, hogy a bemutatóinkat magas művészi színvonalon tudjuk megvalósítani. A 2014. évi összegből 4 millió forintot a II. Pécsi Családi Színházi Fesztivál, 7 millió forintot pedig a VIII. Nemzetközi TáncTalálkozó lebonyolítására kaptuk.

Vállalkozási tevékenység bevétele

Színházunk közhasznú célú tevékenysége mellett vállalkozási tevékenységet is folytat, ami évekre visszamenőleg zömmel 3 fő tételből, a nézőtéri és a színész büfé bérbeadásából, valamint a POSZT versenyprogramjának lebonyolításából áll.

Ezen vállalkozási tevékenységekből realizált éves bérleti díjbevételeink az alábbiak szerint alakult:

Év	Összeg (Nettó Ft)
2012	23 212 391
2013	19 426 468
2014	21 917 512

Egy színházvezetőnek tisztában kell lenni azzal, hogy nemcsak a realizálható éves bevétel számít, hanem az is legalább annyira fontos a zavartalan működés szempontjából, hogy ez a bevétel mikor folyik be. Egy költségvetési szervként működő színházban a havi bérek és járulékok kifizetése biztosított, mivel a Kincstártól az erre fordítandó összeget az intézmény meg sem kapja. Más a helyzet a gazdasági társaságként működő színházaknál: a gazdálkodás során minden körülmények között biztosítani kell, hogy ezen kiadás forrása rendelkezésre álljon.

Tapasztalatom szerint ez nem is olyan egyszerű feladat, mivel egy színháznál a kiadások nem havonta egyenlő mértékben merülnek fel, hanem a bemutatók időszakában sokkal nagyobb a pénzigény, ami nagyon könnyen likviditási problémához vezethet. A színházak általában pénztartalék nélkül kezdik meg az új naptári évet, ahol ráadásul olyan bérletes előadásokat is teljesítenek, amelyeknek a jegybevétele már az előző évben realizálódott.

Esetünkben az év első 3 hónapjában teljesített 4-6 bemutató finanszírozása minden évben gondot jelentett.

Ezt a problémát az elmúlt években úgy hidaltuk át, hogy egyrészt az önkormányzati támogatás ütemezésének a meghatározásánál a havi egyenlő mértékű támogatás helyett az év első öt hónapjában az időarányos összegnél többet kértünk, az év végén emiatt kieső támogatást a bérlet- és a „tao” bevétellel pótoltuk. Másrészt 2014-ben, és idén is a számlavezető bankunktól 20 millió forintos folyószámla-hitelt igényeltünk, ami segít bennünket fizetőképességünk megőrzésében, a számlatartozások elkerülésében.

A színházunk megítélése szempontjából rendkívül fontos, hogy azokat a fizetési határidőket, amiket a különböző szerződésekben és megrendelésekben vállalunk, tartani tudjuk, de ennek teljesítéséhez nagyon tudatos, előrelátó gazdálkodás szükséges.

Kiadások

Minden újonnan kinevezett igazgató pályázatában szerepel, hogy kinevezése esetén azonnal elemzi a színház kiadásait, annak összetételét, és ahol csak lehet, költségcsökkentést hajt végre. Ez nálam sem volt másképpen, de igen rövid idő alatt rá kellett jönnöm, hogy a bizonytalan, csak hibahatárok között prognosztizálható bevételekkel szemben a várható éves kiadások meglehetősen pontosan meghatározhatók.

A kiadásokat, azok szerkezetét és megoszlását nagyban befolyásolja a színház szervezeti felépítése. A Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft. háromtagozatú színház, ahol az egységes, egy irányba húzó vezetés mellett megjelenik a Pécsi Balett és az Operatagozat önálló művészeti törekvéseiből eredő külön érdek is. Mindhárom tagozatvezető (ügyvezetőként a prózai tagozatot irányítom) szeretné, ha a rendelkezésre álló forrásból a lehető legtöbbet kapja az új bemutatók létrehozására, így meg kell találni azt az optimális, sokszor kényes egyensúlyt, amit mindhárom tagozatvezető elfogad.

Bérkiadások és járulékok

Az elmúlt években azt tapasztaltam, hogy a bér- és járulékköltség rövidtávon csak szűk határok között befolyásolható. A költségvetési szervekre érvényes szigorú bér-gazdálkodási szabály a kft-vé alakulást követően lazult, de a változatlan feltételek melletti továbbfoglalkoztatási kötelezettség miatt a bér- és járulékkeret nem változott. Színházunk évek óta kiadásainak mintegy felét fordítja erre a célra, az összeg a rezszi és produkciós költség terhére csak kismértékben növelhető.

2014-ben a személyi kiadások tették ki a kiadási főösszeg 49,46 %-át.

A bérköltség 70,44 %-a a 195 munkaviszonyban álló dolgozó alapbére, a fennmaradó rész a bérpótlék, illetve túlóraátalány, a művészek teljesítménybére, szervezői jutalék stb. költsége.

Személyi kiadások (ezer Ft)	2014
Munkaviszonyban állók bérköltsége	426 361
Személyjellegű egyéb kifizetések	41 318
Járulékok	104 545

Dologi kiadások

A színháznál felmerülő kiadások közül tulajdonképpen ebbe a kategóriába sorolható minden, ami nem bér- vagy járulék kiadás, ezért a dologi kiadások között sokféle, pontosan körülírható, egymástól karakteresen elválasztható, így könnyen elemezhető költséget találhatunk. Ezek a költségek a bér- és járulékkiadásokhoz képest egy új igazgató számára sokkal „puhábbak”, a mértékük alakítása bizonyos határok között lehetséges és kötelező is. Bármennyire is legyen szervezett, hatékony, átgondolt egy színház működése, a vezetőségváltást követően az új vezetők minden esetben találhatnak olyan új megoldásokat, melyek ezen kiadások csökkenését eredményezik.

Mindezek miatt, kinevezésemet követően, 2011-ben létfontosságú volt, hogy tanulmányozzam és megismerjem a dologi kiadások rendszerét, elemezzem az összes, a 2011. február 16-i határnapon átnyúló, az azt követő időszakra is hatályos szerződést, felmérjem a szerződések alapján a színházat terhelő fizetési kötelezettséget, és megtaláljam a költségek csökkentésére lehetőséget adó megoldásokat.

A kiadási tételek elemzése egy folyamatos, soha sem lezáruló feladat, hiszen a mindenkori műsorterv kivitelezési költségtervét kell összevetni a megvalósításhoz rendelkezésre álló forrásokkal.

Az elmúlt 3 évben a dologi kiadások az alábbiak szerint alakultak:

Dologi kiadások (ezer Ft)	2012	2013	2014
Anyagköltség	114 179	113 181	121 541
Igénybe vett szolgáltatások	239 721	289 732	293 741
Egyéb szolgáltatások	3 724	6 666	8 666

Az alábbiakban néhány, a színház működése szempontjából alapvető **dologi kiadási** tételről ejtek szót:

- **Rezsiköltség**

A villamos energia díja, a vízdíj és a távfűtés díja éves szinten mintegy 40 millió forintba kerül. Amennyiben a világítástechnikai berendezéseinket kisebb energiafelvétellel működő korszerű gépekre cserélhetnénk, illetve a fűtési rendszert korszerűsíthetnénk, ez az összeg jelentős mértékben csökkenthetne.

- **Ingtalan karbantartás, felújítás**

Színházunk a kft-vé történt átalakulásakor az alábbi ingatlanokat kapta az önkormányzattól vagyongazdálkodásba:

- 17523 helyrajzi számú, Pécs, Színház tér 1. szám alatti, 1812 m² területű ingatlan;
- 17507 helyrajzi számú, Pécs, Perczel M. u. 17. számú, 1223 m² területű ingatlan;
- 17506/A/8 helyrajzi számú, Pécs, Perczel M. u. 19. II/5. szám alatti, 133 m² területű, lakás megnevezésű ingatlan;
- 17299/A/1 helyrajzi számú, Pécs, Király u. 29-31. I/1. szám alatti, 84 m² területű, lakás megnevezésű ingatlan;
- 18865/3/A/31 helyrajzi számú, Pécs, Jókai u. 48. I/3. szám alatti, 40 m² területű, lakás megnevezésű ingatlan;

A vagyongazdálkodási szerződés értelmében társaságunk feladata az önkormányzati vagyon állagának és értékének megőrzése, védelme, amiről évente beszámolót kell készítenünk.

Színházunk asztalost, lakatost, villanyszerelőt és festőt foglalkoztató karbantartó részleget működtet, az itt dolgozó szakemberek végzik el az ingatlanok kisebb karbantartási munkáit, amelyek értéke az alábbiak szerint alakult:

Év	Nettó Ft
2012	3 898 370
2013	2 898 676
2014	4 013 021

- **Igénybe vett szolgáltatások**

Ez a gyűjtőfogalom a színházak működéséhez nélkülözhetetlen, a munkavállalókkal nem elvégezhető, speciális szaktudást igénylő, vagy/és engedélyhez kötött tevékenységek összességét tartalmazza, amelyeket a színház különböző cégektől rendel meg. A színpadtechnikai karbantartástól a grafikai tervezésen át a jogi képviselet ellátásáig számos, a színház működése

szempontjából fontos tevékenységet foglal magában. Egy új vezetőnek, pénzügyi szempontból, a költségcsökkentést szem előtt tartva ezen a területen van a legnagyobb mozgástere. A szerződések átvizsgálását követően a szolgáltatókkal folytatott tárgyalás során, az esetek többségében mód nyílik a szolgáltatási díjak mérséklésére, függetlenül attól, hogy lejárt vagy még hatályos szerződésről van-e szó.

- *Produkción kiadások*

Pénzügyi megszorítás, a támogatás időleges zárolás, vagy likviditási gond esetén ez a legsebezhetőbb tétel, hiszen az egyes produkciók költségvetése nincs előre, a színházi évad utolsó bemutatójáig kőbe vésve, így ez bizonyos mértékig szabadon csökkenthető, vagy akár egy bemutató elhagyásával teljes egészében megspórolható.

Annál is inkább, mert a pénzügyi év és a színházi évad időszaka nem esik egybe. A színházigazgatók legkésőbb minden év áprilisában megtervezik az augusztusban kezdődő és a tárgyévet követő év júliusában végződő színházi évad művészi programját, megállapodnak az alkotókkal, és a legtöbb színházban már májusban megkezdik a bérletek árusítását. Teszik ezt úgy, hogy költségvetéssel csak a tárgyév decemberéig rendelkeznek, így előfordulhat, hogy a színházi évad második felében kevesebb bevétel realizálódik, mint amire számítottak, és ez felborítja az előre megtervezett programot (a műsorváltoztatás joga fenntartva).

A színházak produkcióinak alkotóit, legyen rendezőről, tervezőről, zeneszerzőről, koreográfusról szó, a szakma már beárazta: viszonylag pontosan eldönthető, hogy kit mennyiért kell felkérni úgy, hogy elvállalja a munkát, s ne legyen rossz szája a felajánlott összeget hallva. Ezek a kiadások a színházi évad tervezése során viszonylag pontosan tervezhetők.

A produkciók látványvilágára, a díszletek és jelmezek gyártására fordítható összeg nem csak pénzügyi kérdés. Véleményem és tapasztalatom szerint nem minden esetben célravezető a tervezőknek keretösszeget mondani, ezzel az alkotói fantázia szárnyalását pénzügyi korlát felállításával lefojtani (van, akinél viszont erősen javallott).

A bemutatót megelőzően három hónappal megtartott tervfogadás esetén van még idő a túlzott költségű terv módosítására, de az is előfordulhat, hogy egy tervet elfogad a színház vezetése, még akkor is, ha annak kivitelezése többbe került, mint amennyit a színház eredetileg szánt volna rá. Ugyanis egy darab látványvilága, mint ahogy már említettem, főleg operetteknel, vagy ifjúsági és gyermekelőadásoknál, befolyásolja, hogy az előadást hány alkalommal lehet műsorra tűzni, így sokszor nem túlságosan nagy összegű többlet ráfordítással, pazarabb látványvilágú előadás bemutatásával az adott produkciónál magasabb előadásszám érhető el.

Színházunk saját, az üzemépületünkben található varrodával és bérelt díszletgyártó műhellyel rendelkezik, ahol munkaviszonyban álló, szakképzett dolgozókat foglalkoztatunk. Ennek köszönhetően díszlet- és jelmezgyártást csak kapacitáshiány esetén adunk ki külső vállalkozónak, ami az elmúlt években csak néhány alkalommal fordult elő.

Színházunk nem foglalkoztat főállású rendezőt, tervezőt és koreográfust, így a produkciók alkotói minden esetben vendégként, vállalkozási szerződés keretében látják el feladatukat. A kis létszámú színész társulat miatt időnként vendégszínészeket is kell hívnunk.

- *Hirdetés-, reklám- és propaganda költségek*

Egy színház megítélését nagyban befolyásolja, hogy a hirdetések, a reklámanyagokon és a propaganda egyéb eszközein keresztül milyen üzenetet tud eljuttatni magáról a célközönséghez. Az alkalmazott módszerek nagyban függenek az erre a célra az éves költségvetésből biztosított összegtől, van ahol csak havi műsorplakátra és az új bemutatók szórólapjaira, van, ahol bemutatóként több millió forintos kampányra is futja.

Színházunk bemutató- és előadásszámának növekedésével a fenti célra fordított összeg nem jelentős mértékben, de emelkedik:

Ft

2012	7 335 610
2013	11 561 541
2014	13 449 273

A témával külön fejezetben foglalkozom.

Gazdálkodási terv és gazdasági stratégia 2016-2020

Annak ellenére, hogy az új 5 éves igazgatói ciklus 2016. február 16. napjától 2021. február 15. napjáig tart, a könnyebb értelmezhetőség érdekében 5 naptári évre (2016-2020) prognosztizálom a Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft. üzleti tervét.

Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft.	Várható	Terv				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Közhasznú tevékenység bevétele (bruttó)	178 000	180 000	185 000	190 000	195 000	200 000
Vállalkozási tevékenység bevétele (bruttó)	25 000	26 000	27 000	28 000	29 000	30 000
Állami, művészeti, fenntartó, ösztönző hozzájárulások	439 900	499 900	499 900	499 900	499 900	499 900
Önkormányzati támogatás	280 000	290 000	294 000	298 000	302 000	306 000
Szervezetektől kapott támogatás	80 000	81 000	83 000	85 000	89 000	89 000
Pályázati bevétel	7 000	8 000	9 000	10 000	11 000	12 000
Egyéb működési célú állami támogatás	60 000	0	0	0	0	0
ÁFA bevétel	35 000	36 000	37 000	38 000	39 000	40 000
Összes bevételek	1 104 900	1 120 900	1 134 900	1 148 900	1 164 900	1 176 900
Személyi kiadások	485 000	493 000	499 000	507 000	515 000	521 000
Járadékok	120 900	124 900	127 900	129 900	131 900	132 900
Művészeti szolgáltatások kiadásai (nettó)	140 000	140 000	140 000	140 000	140 000	140 000
Működési kiadások (nettó)	261 000	263 000	265 000	267 000	269 000	271 000
Kiadások ÁFA-ja	73 000	75 000	76 000	78 000	81 000	82 000
Beruházás, felújítás, berendezések (nettó)	20 000	20 000	21 000	21 000	22 000	23 000
Beruházás, felújítás ÁFA-ja	5 000	5 000	6 000	6 000	6 000	7 000
Összes kiadások	1 104 900	1 120 900	1 134 900	1 148 900	1 164 900	1 176 900

A fenti táblázat elkészítéséhez a pályázat csak annyi támpontot ad, hogy a színház támogatásának nagyságrendjét figyelembe vevő üzleti tervet kell készíteni, ezért a színház 2015. évi üzleti tervben leírt adatokból indultam ki.

Egy öt éves üzleti terv csak megközelítő mértékű megvalósulására is kicsi az esély, mivel a bevételi tételek többségének alakulását színházunk nem képes jelentős mértékben befolyásolni, és a kiadások minden évben a várható bevételek alapján tervezhetők. Mindezek miatt, a hosszú távú tervezés mellett elengedhetetlen a színház gazdasági folyamatainak, a bevételek és a kiadások alakulásának havi rendszerességgel történő vizsgálata. Természetes, hogy igazgatóként arra törekszem, hogy művészi szempontból a maximumot teljesítse a színház, emiatt az elmúlt években több esetben közelítettünk a pénzügyi teljesítőképességünk határához, de minden esetben sikerült egyensúlyban tartani a színház gazdálkodását. Kinevezésem esetén is ezt tartom majd elsődlegesen szem előtt.

Bevételek

2015-ben a Nemzeti Erőforrás Minisztérium pénzügyi keretéből 60 millió forint egyszeri, működési célú támogatást kaptunk, ebben az évben a négy vidéki nemzeti színháznak (Debrecen, Miskolc, Győr, Szeged) átlagosan ezzel az összeggel több az *állami támogatása*. Abban bízunk, hogy 2016-tól az 5 vidéki nemzeti színháznak megítélt állami támogatás együttes összege legalább 60 millió forinttal emelkedik, így a nélkül kaphatunk támogatásemelést, hogy a többi színház állami támogatása csökkenne.

Üzleti tervünkben 2016-tól ezzel a megemelt állami támogatási összeggel számolunk.

Az *önkormányzati támogatás* mértéke 2010 évi 369 millió forintról 2013-ra 260 millió forintra csökkent. Ez a drasztikus elvonás részben a város pénzügyi helyzetével, részben pedig – feltételezhetően – színházunk „tao” bevételi lehetőségeinek növekedésével magyarázható. Az elkövetkezendő években a támogatás fokozatos, kismértékű növekedésére számítok, bízva abban, hogy az önkormányzati támogatás összege az új ügyvezetői ciklus végére – Pécs városának anyagi lehetőségeitől függően – ismét meghaladja majd a 300 millió forintot.

Az új ügyvezetői ciklusra több okból sem tűzném ki célul színházunk éves *jegybevételeinek* jelentős növelését:

- a nagyszínházunkban és a kamaraszínházunkban az előadásszám további növelésére nincs mód (a művészi és műszaki állomány leterheltsége, a túlórák pénzigénye, a színháztechnikai berendezések műszaki állapota);
- az előadások belépőjegyeinek jelenlegi árképzése igazodik a fizetőképes kereslethez, egy esetleges áremeléssel nem szeretnénk elveszíteni azokat a nézőinket, akik magasabb jegyáron már nem engedhetnék meg maguknak a színházlátogatást;
- a 90% feletti nézettségi mutatót, ezzel a jegybevételt jószerével már csak akkor tudnánk növelni, ha a nagyszínházi előadások 38, kevésbé keresett és szeretett oldalkarzati ülőhelyeit is rendszeresen, minden előadáson értékesíteni tudnánk;

Mindezek ellenére szeretném, ha az új ügyvezetői ciklus végére 200 millió forint körül stabilizálódhatna a színház jegybevétele. Ennek elérésére több módszer alkalmazható:

- a várhatóan „kurrens” új bemutatók jegyár növelése, amiből bizonyos nézői csoportoknak (nyugdíjasok, diákok) kedvezmény adható;
- a bérletben érvényesíthető kedvezmények, fokozatos, kismértékű csökkentése;
- a tájelőadások számának növelése;

Színházunk – talán elsőre furcsán hangzik – pénzügyi szempontból nem érdekelt a bérletes előadások számának növelésében, új bérletkonstrukciók megnyitásában. Ugyanis bérletet legtöbb esetben (az új bérletesek minden bizonnyal) csak akkor vásárolnak, ha ez által a bérletben szereplő előadásokat kedvezőbb áron nézhetik meg, mintha azokra a pénztárban egyenként váltanának jegyet. Ebből következően nem érdekünk a klasszikus bérletsorozatunk számát növelni, ha a bérletes előadások teljesítését követően teljes jegyáron is van kereslet a produkcióink iránt. A nagyszámú bérletsorozat biztonságot nyújt, garantált bevételt jelent, de bérletkedvezménnyel csökkent bevételt, ami a „tao” bevételre is kihatással van.

A „tao” kapcsán tudni kell, hogy az Európai Bizottság 464/2009. számú határozatában jóváhagyott kulturális célú támogatási program hatálya 2015. december 31-én lejár. Nagy kérdés, hogy meghosszabbodik-e a „tao” beszédésének lehetősége, vagy ha nem, akkor az így kieső bevételt a színházak honnan pótolják. Mindenesetre az új ügyvezetői időszakra úgy számolok, hogy a nettó jegybevétel 80%-os mértékéig színházunk „tao” bevételt realizál.

Bízom abban, hogy az új ügyvezetői időszakban is sikerül olyan nívós művészi programot összeállítanunk, ami az elmúlt két évben tapasztalt mértékű *pályázati támogatásra* számíthat. Ugyanakkor tudom, hogy ez sok mindentől függ: a kurátorok személyétől, a pályázati keretösszegektől, az esetleges támogatási prioritásoktól, ezért az üzleti tervben egy olyan számsort szerepeltetek, ami minden valószínűség szerint teljesül.

Kiadások

Számos színházigazgatói pályázat gazdasági fejezetében találkozhatunk a következő állítással: mindenáron érvényesíteni kell azt az elvet, hogy az előadások napi költsége ne haladja meg a napi jegybevétel mértékét (gyakran még azt is hozzátesszük, hogy akár a művészi szempontok ellenében is). Munkatársaimmal viszont én azt vallom, hogy nem ez az elsődleges szempont, akkor is be lehet mutatni egy produkciót, ha a műsoron tartása veszteséges, de egyébként a színház pénzügyileg stabilan működik. Esetünkben ez egyszer, egy viszonylag nagy szériát befutott stúdió előadás esetében fordult elő. Azért említem mégis, mert egy színház működése szempontjából meghatározónak tartom a vezetők gazdasági stratégiai alapelveit, aminek mentén az intézményt irányítják.

A pénzügyi év üzleti tervének elkészítése a kiinduló pont, aminek két bevételi eleme biztos: az állami és önkormányzati támogatás. Éppen ezért minden hónapban újra kell tervezni az évet, úgy, hogy ami már elmúlt, azt nem vizsgáljuk. Megnézzük, hogy egy adott időpontban milyen bevételek várhatók az év végéig, és ez a becsült bevétel elegendő-e a tervezett kiadások teljesítésére. Vagyis visszafelé tervezünk. A pénzügyi folyamatok rendszeres elemzése, az ezen alapuló kiadási lehetőségek számbavétele színházunk vezetői számára egy folyamatosan ismétlődő feladat.

Az állami és önkormányzati támogatást azért kapja színházunk, hogy azt a saját bevételünket kiegészítve, a minisztérium és az önkormányzat közszolgáltatási szerződésben megfogalmazott szempontrendszer alapján színházat működtessünk. A feladat az, hogy a rendelkezésre álló összegből – művészi értelemben – a legtöbbet hozzuk ki.

Mint minden rendszernek, a színháznak is meg kell találnia működésének optimális határát. A pályázati kiírás szerint a jelentkezőknek évadonként legalább 280 előadás megtartását kell vállalnia, azonban az elmúlt éve tapasztalatai alapján ez a szám a székhelyi-, a táj-, a külföldi és a nyári előadásokkal együtt 400 körüli előadásszámmig bővíthető. A keresleti oldalt figyelembe véve ez akár az 500-at is

elérhetné, mivel jó néhány produkciónk iránt sokkal nagyobb a kereslet, mint ahány előadást ki tudunk tüzni. Az új bemutatók előbb-utóbb törvényszerűen kiszorítják a régieket, több alkalommal – vidéki színházak esetében nem jellemző módon – úgy kellett egy előadástól elbúcsúznunk, hogy lett volna még rá kereslet.

Egy színház kiadásainak megtervezése és ez alapján az intézmény zökkenőmentes működtetése a különböző kiadási tételek összhangjának megteremtésén múlik.

Kis túlzással évszázadonként, ha egyszer fordul elő, hogy egy kinevezett igazgató új színházat kap, és ő szerződtetheti a dolgozókat, a portástól a színészig. Minden más esetben az új igazgató „örököl” egy – szaktudásban és mentalitásban rendkívül heterogén – társulatot, a hozzá tartozó bértömeggel és bérszínvonallal.

A kinevezésem évében, 2011-ben megtartott 323 előadást a meglévő művészi és műszaki állománnyal kényelmesen lebonyolíthattuk, de a 2013-ban kitűzött 453 előadás megtartása során már zavarok mutatkoztak. A kis létszámú művészi és a művészeti állomány leterheltsége rendkívül nagy volt, és mivel nem rendelkezünk szabad bérkerettel a dolgozói létszám növelésére, a következő évben már csökkentettük az előadásszámot.

Folyamatosan gondot okozott az éves munkaidő- és túlmunka keret, valamint – főként a főpróba időszakokban – az elrendelhető napi munkaidő betartása. Emiatt a színpadi terek vezetőire fokozott felelősség hárult, szervezőképességükre nagy szükségünk volt a művészi program sikeres végrehajtásához.

A **személyi kiadásoknak** a kiadási főösszeghez mérten magas aránya ellenére a színházi alkalmazottak alapbére viszonylag alacsony, amin a 2015-ös üzleti évtől kezdve fokozatosan javítani szeretnénk. Első lépésként 2015. február 1-jei hatállyal 5% alapbérnövelést hajtottunk végre.

Az elkövetkező öt évet tartalmazó üzleti tervünkben a személyi kiadások tételen összességében 36 millió forint többletforrással számolunk, melyet részben a művészi állomány létszámának növelésére, részben pedig béremelésre szeretnénk felhasználni. A személyi kiadások összegének emelkedéséhez 12 millió forint járulékemelkedés társul.

A fenti táblázatból látható, hogy 2020-ig összesen 72 millió forint bevétel növekedéssel számolok, így a személyi kiadás és a járulék összegének 48 millió összegű emelkedésén felül 24 millió forint többletforrás marad, ami a dologi kiadások egyes tételei, valamint az egyéb kiadások (pl. ÁFA) között oszlik meg.

A **művészeti szolgáltatások kiadása** tételen, ami a bemutatóig felmerült alkotói díjakat, a produkciók vendégszereplőinek fellépti díját, valamint az előadások jogdíját tartalmazza, költségnövekedéssel nem számolok.

Ez tipikusan az a költség, aminek alakításában egy színházigazgatónak mozgástere van.

A színházunkban fizetett alkotói díjat négy évvel ezelőtt is kicsivel a vidéki átlag fölött voltak és azóta sem változtak, most azt gondolom, hogy a rendezőkkel, tervezőkkel, koreográfusokkal folytatott szerződötési tárgyaláson még évek múlva is pironkodás és magyarázkodás nélkül felajánlhatók a most fizetett összegek.

Az elmúlt négy színházi évad előkészítése során messzemenően figyelembe vettem a társulat létszámát és összetételét, vendéget csak akkor hívtam, ha egy szerep megformálására nem találtam megfelelő karaktert a társulaton belül, de mindenképpen műsorra kívántam tűzni a művet (pl. A kőszívű ember fiai című darabba Egri Márta és Rátóti Zoltán meghívása). A vendégszereplő sok esetben komoly fejtörést okoz, ugyanis időnként rendkívül nehéz olyan napot találni, amikor az egyéb, elsőbbséget élvező elfoglaltsága mellett fel tud lépni színházunkban. Az elmúlt hónapokban a havi műsor összeállításánál minden esetben megpróbáltuk a Picasso kalandjait műsorra tűzni, de a főszereplő társulati tagságából eredő elfoglaltságai miatt erre nem volt mód. Remélem, hogy az elkövetkező években sikerül olyan színészeket szerződtetnem, akiket folyamatosan el tudok látni megfelelő színvonalú feladattal, ezáltal a mostani szinten tartható, vagy csökkenthető a vendégművészek meghívása.

Sok esetben már a darabválasztás eldönti a produkciók napi költségét. Az Arany János fordításában bemutatott Szentivánéji álom című produkció szerzői jogdíjjal nem terhelt, de a Pán Péter jogtulajdonosai komoly összeg ellenében adtak játszási jogot, és a darabhoz elkerülhetetlenül kapcsolódó egyéb költségekről (röptetés, gyerekszereplők, kutya stb.) még nem is beszélünk. Tehát a darab kiválasztásában szerepet játszhatnak azok napi költségei, de egy színházi évad új bemutatóinak összeállításánál ez nem lehet az elsődleges szempont, csak azért, mert mondjuk *A padlás*, vagy *A dzsungel könyve* című darabok nettó jegybevételeiből a fizetendő jogdíjak egy jelentős részt elvisznek, nem mellőztük a műsorra tűzésüket. De kétségtelen, hogy a színházak gazdasági vezetői, saját szempontrendszerük szerint jobban örülnek az olyan bemutatóknak, amelyeknél a szerzői jogok védelmi ideje már lejárt. Az elmúlt 4 év tapasztalatai alapján az elkövetkező időszakban is évi mintegy 15-20 millió forint közötti **jogdíjköltséggel** számolok.

A **működési kiadások** tételen tervezett összeg többek között tartalmazza az anyag- és a rezsiköltséget, a szolgáltatási díjakat, gondnoksági- és karbantartási költséget, a szállásköltséget (nem rendelkezünk színházzal), ingatlanok bérleti díját (díszletgyártó műhely, díszletraktár), amely kiadási tételeknek az

elkövetkezendő öt évre várható mértékét nem kívánom, és felelősséggel nem is tudom egyenként elemezni. Tehát a működési kiadások elnevezés egy gyűjtőfogalom, amelynek a 2015. naptári évre tervezett mértéke öt év alatt csak kis mértékben, 10 millió forinttal emelkedne. A fenti költséghelyeken felmerülő kiadások előre tervezhetőek, így mértékük befolyásolható. A színház művészi programját úgy kell összeállítani, hogy az egyes kiadási tételek ne „szabaduljanak ki” az ellenőrzésünk alól, ezzel biztosítva azt, hogy a színház fenti táblázatban rögzített tervezett bevételi növekményét béremelésre, illetve szerződtetésre tudjuk fordítani.

Az önkormányzat az elmúlt évben és az idén is támogatásában elkülönítetten biztosított színházunknak 20 millió forintot *beruházásra, felújításra, valamint eszközvásárlásra*. Abban bízom, hogy ez az összeg az elkövetkezendő öt évben is a rendelkezésünkre áll, sőt kis mértékben emelkedik.

Az ingatlanvagyon állapotáról, az elmúlt években elvégzett, és a következő években tervezett felújítási munkákról külön fejezetben írok.

Amennyiben Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése egy újabb ötéves ciklusra megbíz a Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft. ügyvezetői teendőinek ellátásával, akkor azzal a feladattal ruház fel, hogy öt év alatt – az üzleti terv szerint – mintegy 6 milliárd forint felhasználásával művészileg magas színvonalú, gazdaságilag hatékony színházat működtessen. Reményeim szerint – az elmúlt négy év alapján – látható, hogy ezt a munkát felelősségteljesen, a köz javát szolgálva látom el.

A színházépület és a színháztechnikai berendezések állapota

2010 februárjában több újságcikk jelent meg „Életveszélyes a pécsi színház épülete” címmel, melyek egyikében a színház akkori igazgatási igazgatója megkongatta a vészharangot:

„Az igazgató utalt rá, hogy a színház 115 éves épülete 1986 és 1991 között nagyrekonstrukción esett át, akkor Közép-Európa legmodernebb ilyen intézménye volt. Ma azonban beázik, erkélyét ideiglenesen megerősítették, hogy ne szakadjon le. Hozzátette: a színház és a szomszédos ingatlant összekötő födémszerkezet egy statikai vélemény szerint meggyengült, ahogy a világosító berendezéseket tartó emeleti páholyok is. Elavult a fény- és hangtechnika, a korszerűtlen gépészeti berendezések miatt korábban majdnem leállt egy előadás, a tavalyi Pécsi Országos Színházi Találkozó (POSZT) idején meghibásodott a díszletszállító lift, ami miatt kis híján törölni kellett a Vígsház produkcióját.”

A 2010 decemberében beadott pályázatomban röviden szót ejtettem a színházépület állapotáról, a felújítás szükségességéről, a generál- illetve a szakaszos felújítás előnyeiről és hátrányairól. Leírtam, hogy szükségesnek tartom, hogy egy állapotfelmérés készüljön, ami alapján a színház és az önkormányzat képviselőinek közösen kell dönteni a színházépület felújításának mértékéről, ütemezéséről, az ehhez szükséges pénz előteremtéséről.

Miután megnyertem az igazgatói posztra kiírt pályázatot, és lezajlott a régi és az új vezető közötti átadás-átvételi eljárás, kiderült számomra, hogy Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata 2009-ben megbízta a Térhatás Építészeti és Mérnöki Kft-t a Pécsi Nemzeti Színház műszaki állapotának teljes körű felmérésére, és ez alapján egy tanulmány elkészítésére, amit az átadott iratokkal együtt megkaptam. A vaskos, több mint 100 oldalas anyagban műszaki szakértők elemezik a Pécsi Nemzeti Színház építészeti, statikai, épületgépészeti, épületvillamossági, tűzvédelmi, színháztechnikai állapotát.

A tanulmánynak a színházépület statikai állapotára tett megállapításai a legsúlyosabbak:

- a tető szinten komoly statikai problémák mutatkoznak, melyek érintik a nézőtéri páholyok tartószerkezeteit és a belső kupolát;
- a homlokzati erkélykonzol és a zenekari árok feletti boltozat megerősítésre szorul;
- a színház keleti szárnya melletti útszakaszról beáznak a színház alagsori raktárhelyiségei, a beázástól a fém tartószerkezet korrodálódott;
- a színházépület szerkezeti és egyéb alrendszerei földrengés vagy tűzkár esetén nincsenek megfelelően felkészítve arra, hogy azokat biztonsággal kezeljék.

A tanulmány a színháztechnikai fejlesztést is sürgette, mivel a szakértők tartottak attól, hogy annak elmaradása a színház üzemszerű működését veszélyezteti.

Az épület tűzvédelmi rendszerét a szakértők működőképesnek, de korszerűtlennek találták, javasolták annak teljes felújítását, valamint azt is, hogy az épület homlokzatát 5 éven belül újítsák fel a közönségforgalmi területek belső díszfalainak restaurálásával és járulékos munkálataival együtt.

Megállapították, hogy a nem közönségforgalmi területek és a vizes blokkok felújításra szorulnak.

A fenti – nem a teljesség igényével leírt – feladatok elvégzésének költségét a tanulmány nettó 1,5 milliárd forintba becsülte.

A már említett cikk idézte a város kultúráért felelős alpolgármesterét, aki kijelentette: kormányzati segítség nélkül a színház rendbetétele nem történhet meg, ez irányban a szükséges lépéseket megteszi.

Kormányzati segítség azonban nem jött. Tisztában voltam azzal, hogy 2011-ben, az akkori gazdasági helyzetben ekkora összegnek a megszerzésére, és a színháznak a szakértői tanulmány ajánlásai szerinti felújítására nincs mód. Az elmúlt években csak nyaranként a POSZT és az évadkezdésünk között kivitelezhető, az egyes szakvéleményekben szükségesnek ítélnél lényegesen kisebb volumenű szakaszos felújítás jöhetett szóba, amire azonban forrást kellett találnunk.

A színházépület Király utcára néző erkélyének felújításáról még az előző vezetés állapodott meg az önkormányzattal, a felújítás forrása a színház pénzmaradványa volt, 2011. február 8-án kezdődtek a munkálatok. A kivitelezővel már én állapodtam meg az épület teljes homlokzatának festéséről, amivel párhuzamosan, a színház saját pénzügyi keretéből elvégeztette a közönségforgalmi előcsarnok festését, az aranyozott stukkók restaurálását, és a mosdók felújítását. A 2011/2012-es színházi évad kezdéskor a nagyszínházunk kívül-belül megújulva várta a nézőket.

A gazdasági társaságunk tulajdonosával kötött vagyonkezelési szerződésünk alapján, amennyiben gazdaságilag indokolt és a jogszabályok lehetőséget adnak rá, a vagyonkezelésbe vett vagyon bővítése, továbbfejlesztése érdekében államháztartási, vagy EU források elnyerése érdekében pályázatot nyújthatunk be a kiíróhoz. A pályázat benyújtásához azonban a tulajdonos Közgyűlésének előzetes hozzájárulása szükséges. A hozzájárulásnak tartalmaznia kell a tervezett beruházás céljára az igényelt támogatás nyújtására, összegére, az önerőre, a beruházás elszámolására, valamint a támogatás felhasználásával kapcsolatos biztosítékokra vonatkozó feltételeket is. Az elmúlt négy évben – az esetlegesen szóba jöhető pályázatok rendszeres figyelésének ellenére – ezzel a lehetőséggel nem tudtunk élni,

azonban lépéskényszerben voltunk, így saját, illetve a szervezési iroda esetében nagyrészt önkormányzati forrásból az alábbi felújításokat végeztük el:

- színészklub és mosdók felújítása;
- közönségforgalmi függönyök felújítása;
- nagyszínpad folyosóján mozgáskorlátozottak részére mosdó kialakítása;
- nagyszínpad színpadpadló részleges felújítása;
- forgószínpad részleges felújítása;
- Eck Imre balett terem és a balett táncosnők zuhanyozójának teljes felújítása;
- az üzemépület tetőszerkezetének teljes szigetelés és felújítás;
- könyvtár feletti tető javítása és a beázás megszüntetése;
- a Belvárosi Jegyiroda újratervezése és átalakítása, a Kamaraszínház új közönségforgalmi bejáratának kialakítása.

Kérésünkre az önkormányzat felújította a veszélyessé vált Déryné lépcsőt.

2015 márciusában felkértük az épület statikai állapotát 2009-ben felmérő Dr. Metzing Mérnöki Szakértői Iroda Kft-t, hogy ismételten vizsgálja meg a földem állapotát, ellenőrizze a szerkezeteket, állapítsa meg, hogy romlott-e az épület állaga. A vizsgálat kimutatta, hogy a boltövön korábban már észlelt repedések nőttek, és új hajszálrepedések jöttek létre, ami miatt részletes felmérést és folyamatos megfigyelést javasoltak.

Az épület statikai megerősítését nem lehet elodázni, emiatt, és az alagsori raktárhelyiségeink utcaszintről történő beázása miatt ismételten felvettük a kapcsolatot az önkormányzat illetékes vezetőivel. Az elkövetkező években a színházépületet és a színháztechnikát magába foglaló „problémahalmazzal” valamit kell kezdenünk, ellenkező esetben előbb-utóbb veszélybe kerülhet a színház üzemszerű működése. Azt azonban rögzítenem kell, hogy színházunk az épület statikai és egyéb problémáit, mint ahogy azt az elmúlt négy évben sem tudta, a későbbiekben sem lesz képes önerőből orvosolni.

Az 2015. évi önkormányzati támogatásunk 20 millió forint felújítási céltámogatást tartalmaz, jelenleg még nem döntöttük el, hogy a számos, felújítást igénylő épületrész közül melyekre használjuk fel.

A 2009-ben készült tanulmány részletesen foglalkozik a színház színpadtechnikai-, hangtechnikai- és fénytechnikai berendezéseinek állapotával. Az 1991-ben üzembe helyezett berendezéseken 2009-ig, azaz 18 évig semminemű korszerűsítés, átalakítás nem történt.

Az elmúlt években törekedtünk arra, hogy saját forrásból a legszükségesebb beszerzéseket elvégezzük, de sajnos rendkívül nagy a lemaradásunk:

Tárgyi eszköz beszerzések

2012. évi adatok

Megnevezése	Bruttó érték
Hangtechnikai berendezések (hangpult, végerősítő)	12 986 322
Világítástechnikai berendezések (reflektor, statikus állvány)	4 601 400
	17 587 722

2013. évi adatok

Megnevezése	Bruttó érték
Világítástechnika produkcióhoz (dmx adó vevő)	154 000
Világítástechnikai berendezések (ködgép, lézer, rivalda fényvető)	4 304 700
Színpadtechnikai berendezés	3 580 000
Egyéb színpadtechnikai berendezés	99 874
	8 138 574

2014. évi adatok

Megnevezése	Bruttó érték
Videotechnika	1 150 000
Hangtechnikai berendezések (mikrofon)	542 432
Világítástechnikai berendezések (füstgép, reflektor stb.)	5 347 740
Egyéb gép, berendezés (tv, digitális zongora)	1 177 401
	8 217 573

Az interneten láttam egy riportot, ami 1989-ben készül a színházépület rekonstrukcióját vezető főmérnökkel. Büszkén jelentette ki, hogy 25 évig nem kell majd semmihez nyúlni. Ebben nem volt igaza, eddig is adódtak problémák, de mivel a 25 év eltelt, meg kell határoznunk az előttünk álló feladatokat, amelyek elvégzése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a színházépületben, a színháztechnikai berendezések használatával zökkenőmentesen folyhasson a művészi munka.

Mindezek érdekében a közeljövőben szeretnék felkérni egy építészt és egy színháztechnikai szakembert, akiknek a felügyelete mellett ismételten megtörténne az épület és a színháztechnika állapotának felmérése, ami alapján elkészülne egy szakaszos felújítási és eszközbeszerzési terv. Reményeim szerint erre 2015 nyara elegendő lesz, így – amennyiben ismételten bizalmat kapok a Közgyűléstől – a 2015/2016-os színházi évadban elkezdhetnénk az elkövetkező öt nyár (2016-2020) során elvégzendő feladatok tervezését és a szükséges pénzügyi forrás előteremtését.

Kommunikációs terv és marketingstratégia

A kulturális intézmények, így a színházak marketing tevékenysége jelentősen különbözik a profitorientált vállalkozások eladás ösztönző tevékenységétől. Míg a vállalkozások elsődleges célja az, hogy kiszolgálják a vásárlói igényeket, ezáltal minél magasabb bevételre tegyenek szert, addig egy a kultúra területén működő non-profit intézménynek nem a közönség részéről felmerülő igényeket kell kiszolgáltatnia feltétel nélkül, sokkal inkább magas művészi értéket kell teremtenie, illetve közvetítenie.

A jelenlegi támogatási rendszer megköveteli a nézőszám-, valamint a jegyeladással járó bevétel növelését, tehát a kiegyensúlyozott működés alapvető feltétele, hogy minél többen nézzenek egy – egy előadást. Ugyanakkor egy nemzeti státuszú színháznak rengeteg más szempontot is figyelembe kell vennie, nem rendelheti alá művészi koncepcióját kizárólag a nézőszám növelésének. A színházi marketing esetében a jegyeladáson túl feladat a közönség igényének formálása, az igény felkeltése, a közönségnevelés is, ami nem egyik évadról a másikra történik, sokkal inkább hosszú távú folyamat.

Pécs városa hagyományosan sokrétű kulturális programlehetőséget kínál, melynek meghatározó eleme a Pécsi Nemzeti Színház, de rajta kívül több színház, bábszínház, a Filharmónia, egyéb jelentős kulturális intézmények, köztük a Zsolnay Kulturális Negyed, benne a Kodály Központ nyújt színvonalas programokat. Míg a programkínálat széles, a nézők fizetőképessége egyre inkább korlátozott. Ez alapján elmondhatjuk, hogy versenyhelyzet alakul ki a kulturális programok területén, emiatt kiemelten fontos a nézői igények pontos felmérése. Olyan szolgáltatásokat kell biztosítanunk, amelyeket a közönség megkíván, illetve amelyek újabb és újabb igényeket képesek indukálni.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy fel kellene adniunk a kulturális értékekről alkotott elképzeléseinket, és minden egyes nézői elvárást ki kellene szolgáltatóknak.

Egy-egy színházi előadás iránti kereslet éppúgy, mint az egyéb termékek, szolgáltatások iránti kereslet végső soron a fogyasztó, esetünkben a néző szabad döntése. Ezért tisztában kell lennünk azzal, hogy az a kínálat válik elfogadottá a közönség részéről, mely az ő döntéseik, és az azokat befolyásoló tényezők figyelembevételével kerül kialakításra.

Egy színház marketingje akkor sikeres, ha minél szélesebb kört képes megszólítani. Ehhez ismernie kell az egyes nézői szegmensek érdeklődési körét, kultúrafogyasztási szokásait. A fentiek tükrében marketingtevékenységünk alapja tehát a közönség központú gondolkodás.

Amennyiben egy színház képes feladni azt az illúziót miszerint egy adott előadás mindenki számára azonos vonzerővel bír, akkor hatékony marketing munkát folytathat.

Az elmúlt öt év marketing tevékenységének bemutatása

Kommunikációnkban két kiemelt cél elérésére összpontosítottunk, a látogatottság mértékének növelésére, és a színházunk iránti bizalom erősítése.

A Pécsi Nemzeti Színház az elmúlt öt évben bebizonyította, hogy a nézőszám növelése nem zárja ki a magas művészi színvonal elérését. Olyan felvállaltan népszínház jellegű műsorpolitikát folytattunk, melyben a szórakoztató és könnyed, zenés vagy prózai műfajok mellett mélyebb értékeket képviselő, súlyosabb témák is feldolgozásra kerültek.

Új célcsoportok megszólítása a látogatottság növelése érdekében

Legnagyobb előrelépés a családok és a gyermekek megszólításában történt. Az elmúlt néhány évad megújult műsorpolitikájának és az új bérletkonstrukcióknak köszönhetően, a nézői bázisunk életkor szerinti megoszlását tekintve jelentős arányt képviselnek a fiatalok, gyerekek. Bár a fenti célcsoport fizetőképes kereslet szempontjából nem a legideálisabb, hosszú távú stratégiánk mégis rájuk épül, hiszen a jövő közönségének tekintjük őket.

Célzott ajánlatainkkal, családbarát előadás időpontokkal és gyermekcsoportok számára kínált kedvező bérletárakkal szólítottunk meg egy olyan nézői réteget, amely addig kevésbé látogatta színházunkat. A 2015-ben harmadik alkalommal megrendezett Családi Színházi Fesztivál is ezt a célt szolgálja, olyan nézők érdeklődését volt képes felkelteni a rendezvény, akik addig nem voltak rendszeres színházba járók, ám a szülők azóta a felnőtteknek szóló darabokra is jegyet, vagy bérletet váltanak.

A gyermek- és ifjúsági korosztály vagy csoportosan, oktatási intézmények szervezésében vagy szülői, nagyszülői kísérettel látogatja előadásainkat. Az elmúlt évadokban növekedett gyermekbérleteseink száma. Ez mindenképpen köszönhető a családbarát műsortervnek, a darabválasztásnak, a kedvező bérletkonstrukcióknak. Az oktatási intézmények számára vonzó lehet, hogy a repertoárban a különböző korosztályok érdeklődésének megfelelő darabokat találnak, ill. van köztük a tananyaghoz szervesen kapcsolódó, az iskolában szerzett ismereteket elmélyítő, élményt adó előadás. A színház az oktatási intézményekkel folyamatos és nyílt, kétoldalú kommunikációt folytat. Próbálunk rugalmasan alkalmazkodni kéréseikhez, igényeikhez.

Új nézői csoportok megszólítására kiváló eszköznek bizonyult az „Ahogy tetszik” szabadbérletünk, mellyel főként a fiatal felnőtt és a középkorú nézőket tudjuk elérni. Szükség volt egy olyan bérlettípusra, mellyel a néző választhatja meg a havi műsor ismeretében az előadást és annak időpontját. Szabadbérletet minden évadban egyre többen váltanak, a 2014-15-ös évadban közel 1500-an. Jellemzően új bérletesekről van szó, de előfordul, hogy az addig „klasszikus” bérlettel rendelkező néző vált szabadbérletre, ami igazolja, hogy a nézői igényekhez való alkalmazkodás a nézők megtartását eredményezi.

Évek óta kínáljuk „Karácsonyi bérletünket”, amely szintén alkalmas arra, hogy új nézőket érjünk el. Hiszen a karácsonyi bérletet többnyire olyanok vásárolják, akiket már közönségünk soraiban tudhatunk, ám azoknak ajándékozzák, akik addig nem voltak rendszeres színházba járók. A Pécsi Nemzeti Színház által kiadott saját ajándékutalvány is a kultúrát ajándékozni szándékozók számára ad egy újabb lehetőséget, szélesítve a választékot.

Az idei évadban a Pannon Filharmonikusokkal való együttműködés kialakításán keresztül sikerült egy új, a komolyzene iránt érdeklődő közönségréteget megszólítanunk. Őket elsősorban az opera és a balett előadásainkra tudjuk mozgósítani.

Árpolitikánk

Árpolitikánkra jellemző, hogy a jegyárak, bérletárak kialakításánál azt az ésszerű értéket határoztuk meg, ami megfizethető a nézők számára, ám még nem csorbítja a színház presztízsét. Igyekszünk a nagyszabású, élő zenés, komoly értéket képviselő előadások árait csupán jelképes mértékben, de magasabb szinten tartani. A jegyár nem csupán bevételforrás, hanem egyben fontos pozicionálási eszköz, minőségi mutató. Törekszünk rá, hogy például az opera presztízsét az árképzésben is érvényesítsük. Itt említhetem a már hagyománnyá vált szilveszteri előadást is, amelyre a másfélszeres ár ellenére minden évben napokon belül elfogy minden jegy, mert a pécsiek számára exkluzív programmá vált a Pécsi Nemzeti Színházban tölteni az év utolsó estéjét.

Árpolitikánkhoz tartozik a különböző kedvezmények rendszerének kidolgozása. Ilyen a csoportkedvezmény, melyet a csoport létszámához, összetételéhez, az előadás jellegéhez igazítunk. Nagyszínházi előadásaink esetében továbbra is használjuk páholykedvezményt, mely mind a jegyekre, mind a bérletekre érvényes, az adott páholy összes székének egyben történő megvásárlása esetén. Ez a típusú kedvezmény segíti a családok megfizethető színházi élményhez jutását, illetve ösztönzi (színház)baráti társaságok kialakulását. De akár a

bérleteinket is ide sorolhatjuk, hiszen a bérletvásárlással jelentős, 20-30% kedvezményt érhet el a néző a jegyárakhoz képest. A diákoknak és a nyugdíjasoknak további kedvezménnyel kínáljuk a bérleteinket, hiszen ők a leginkább ár-érzékeny csoport.

Népszerű a last-minute karzatjegy vásárlási lehetőség, melynek keretében az előadás napján fél áron válhatnak jegyet a karzatra. Az elmúlt években meglehetősen elszaporodott különböző kedvezménykártyák közül a Hungary Card, az Irány Pécs Kártya, a Tüke Kártya, a Pécsi Programkártya és az Alumni kártya révén kapható kedvezmény színházunkban. Utóbbi kettő esetében a kedvezmények lehetősége nem korlátlan, hanem általunk meghatározott időpontokra és helyekre szól, szintén jól irányíthatóvá teszi a szervezést.

A kedvezményeknek köszönhetően jól irányíthatóvá válik a látogatottság, tervezhetőbb a havi jegyeladás, illetve a kevésbé preferált előadások, időszakok, ülőhelyek is eladhatóvá válnak. A kedvezmények egyrészt vásárlásösztönző hatásúak, így nagyobb nézőszámot eredményeznek, másrészt szinte ingyenes-, illetve a kedvezmény mértékébe kerülő megjelenési lehetőséget biztosítanak. A kedvezmények számával, mértékével, típusaival ésszerűen gazdálkodva a nézőszám növekedését, illetve a jegybevétel növekedését értük el.

Társadalmi felelősségvállalás

Színházunk feladatának tekinti a színházi élmény, a kultúra eljuttatását a legkülönbözőbb társadalmi csoportokhoz. Ezért megkülönböztetett figyelemmel fordulunk a fogyatékkal, vagy nehéz körülmények között élők felé és úgynevezett szociális kedvezményt biztosítunk számukra. Szoros kapcsolatot tartunk a Vakok és Gyengénlátók Egyesületével, a Siketek és Nagyothallók Egyesületével, a Mozgáskorlátozottak Egyesületével. A 90 decibel projekttel együttműködve bizonyos előadásaink akadálymentesen élvezhetők. A siketek és nagyothallók jelnyelvi tolmácsolással, a vakok és gyengén látók pedig fejhallgatón keresztüli narráció segítségével kaphatnak teljes értékű színházi élményt. Ezen alkalmakkor kedvezményes jegyárat vehetnek igénybe az említett csoportok.

Folyamatos a kapcsolattartás a Szociális- és Gyermekotthoni Hálózatokkal, a Baranya Megyei Önkéntes Centrummal, a Nagycsaládosok Egyesületével. Számukra egyedi kedvezményeket biztosítunk, az évad elején megkötött megállapodások alapján. A Nagycsaládosok Országos Egyesülete a 2013. évben a Bölcső-díj Arany fokozatában részesítette a Pécsi Nemzeti Színházat. A díjat azon szervezetek számára ítélik oda, melyek hozzájárultak ahhoz, hogy számos hátrányos helyzetű nagycsalád számára jobb életkörülményeket tudjon biztosítani az

egyesület. Az egyesület úgy ítélte meg, hogy a Pécsi Nemzeti Színház jóvoltából olyan családok, gyermekek kaptak esélyt arra, hogy színházi élményben legyen részük, akiknek másképp nem lett volna lehetőségük erre.

A 2013-2014-es évadban a Diótörő című baletthez kapcsoltuk jótékonyági kampányt a „Diótörő mindenkié” címmel, melynek keretében igyekeztünk társadalmi összefogást generálni, megszólítani azt a nézői réteget, akinek a színházba járás nem okoz anyagi nehézséget. Színházunk vállalta, hogy a befolyt adományok összegét megduplázva, a karácsonyi időszakban játszott előadásokra szóló jegyeket juttat el rászorulókhöz a Pécsi Nagycsaládosok Egyesületén keresztül. Több mint kétszáz jegy került ilyen módon nehéz helyzetben élő családokhoz. Az akció sikere újabb kampányra ösztönzött bennünket, így idén a Pán Péterhez kapcsoltuk hasonlót, melybe már a város cégeit, vállalatait is bevontuk, így az adományozott jegyek száma meghaladta az ötszázat.

A Pécsi Nemzeti Színház és a Csodalámpa Alapítvány együttműködésének részeként a Pécsi Nemzeti Színház művészei a Gyermekklinika Oncohaematológiai Osztályán kialakított Csodalámpa könyvsarokban meséket olvasnak fel, vagy játszanak el az ott fekvő kis betegeknek már több mint 3 esztendeje. A már jobb egészségi állapotban lévő „csodalámpás” gyermekekről sem feledkezünk meg, ők családjukkal már több alkalommal meseelőadásokon vehettek részt színházunkban. A fentiekhez hasonló akciók minden esetben médianyilvánosságot kapnak, növelve színházunk népszerűségét, pozitív megítélését.

Kommunikációs eszközök, közönségkapcsolati rendszer

A színház jellegéből adódóan a piaci megjelenésünk elemei közül legfontosabb és leghatékonyabb a szájreklám, mely a nézői elégedettségéből fakad. Alkalmazzuk a költség-hatékony elektronikus hírlevelet, sms-értesítőt, mellyel a már meglévő nézői bázist terelhetjük a kívánt előadások, időszakok felé, tájékoztathatjuk őket a színház aktuális aktivitásairól.

Kiemelten fontosnak tartjuk a nézőkkel való személyes kapcsolattartást, mely közönség szervezőinken keresztül valósulhat meg. Ennek tapasztalatait felhasználva, a nézői szokásokat és a különböző célcsoportok sajátosságait figyelembe véve állítjuk össze az évad előadásait, a bérletrendszert, valamint a havi műsorokat. Közönség szervezőink fő feladata a nézői csoportok irányítása. Szervezőink folyamatosan kapcsolatot tartanak külsős szervezőkkel, partnereinkkel, oktatási és művelődési intézményekkel, önkormányzatokkal, cégekkel, civil szervezetekkel, a környező régióban is. Ennek során válnak irányíthatóvá a csoportok, lesz az egyes előadások látogatottsága kiegyensúlyozott.

A színház számára a közönség bázisát a bérletes nézők jelentik. Állandó célunk, hogy bérleteseink számát megtartsuk, sőt növeljük, új bérleteseket nyerjünk meg a színház számára. Ezt a célkitűzésünket eddig minden évadban elértük. Az évad során a bérleteseinkkel való kapcsolattartást a postai úton küldött tájékoztatók, az sms értesítők, az elektronikus hírlevelek, a telefonos megkeresés jelentik.

A nézőinkkel való kommunikáció fontos eszköze a honlap, amely színházunk esetében kiválóan működik, ahol részletes információkkal szolgálunk a bemutatókról, előadásokról, a társulat tagjairól, a színházi eseményekről, a bérlet- és jegyvásárlás lehetőségeiről, árainkról. A honlapon lehetőség van a hírlevélre való feliratkozásra, de emellett a bérletvásárlásnál és jegyfoglalásnál is megadható elérhetőségek (telefon, e-mail) megkönnyítik a kapcsolattartást.

A tájékoztatás hagyományos formája is működik, plakátok a város több pontján, szórólapok (havi műsor és előadások), leporellók formájában, melyet partnereinknek rendszeresen megküldünk, ill. hozzá lehet jutni a színház közönségforgalmi tereiben (jegypénztár, előcsarnok) és a város forgalmasabb helyein (bevásárlóközpont, idegenforgalmi irodák, stb.)

A saját média megteremtésének és a közönséggel való napi kapcsolattartásnak legnépszerűbb módja napjainkban egy közösségi oldalhoz való csatlakozás. Ezen a fórumon is lehet személyes és folyamatos kapcsolatot tartani a közönséggel, direkt módon lehet a potenciális nézőket megszólítani, rajongókat toborozni, lehetőség van a kölcsönös kommunikációra. A színház népszerűsége ezen a felületen is folyamatosan növekszik. A közösségi média nem közvetlenül ad el jegyeket, de az ott jelenlévő nézők élményei, reakciói befolyásolhatják a vásárlói kedvet.

Az elmúlt években sikerült a színház számára egy új és fiatalos grafikai arculatot kialakítanunk, mely minden nyomtatott megjelenésünkön látható. Ez alatt olyan az intézményhez tartozó anyagokat értek, mint a havi műsorok, az évados füzetek, színlapok stb. Az egyes előadások arculatát viszont szándékosan nem szeretnénk egységesíteni, hiszen, ahogy a bevezetőben is említettem, egy adott előadás nem egyformán szól mindenkinek. Ezt a sokszínűséget igyekszünk az előadások kreatív anyagaiban is érvényesíteni. Természetesen ügyelve arra, hogy a Pécsi Nemzeti Színház könnyen azonosítható legyen rajtuk.

PR, sajtókapcsolatok

Sajnálatos tény, hogy a városban működő napi-, hetilapok, illetve azok elektronikus felületei ritkán érdeklődnek a színházunkban zajló munka iránt. Megkereséseinkre sok esetben hirdetési felületeik kínálatával reagálnak, miközben

mi úgy gondoljuk, hogy a helyi sajtónak feladata a város kulturális programjairól, értékeiről szóló naprakész tudósítás. Elszomorító, hogy nem tartanak hírértékűnek egy premiért, nem érdeklődnek egy a színházban először felbukkanó budapesti vendégművész vagy rendező iránt.

Mindezek ellenére igyekszünk hangsúlyt fektetni a helyi sajtóval való kapcsolattartásra, hiszen úgy véljük, a hír értékű megjelenések, eseményeinkről készült tudósítások, művészeinkkel készül interjúk, jobban szolgálják céljainkat, mint a fizetett hirdetések. Nyomtatott és elektronikus formában megjelenő fizetett hirdetéseink leginkább csupán a kötelezőnek számító tájékoztatást szolgálják.

A nyomtatott sajtóban való jelenlétet az új bemutatókról, színházi aktivitásokról szóló hírek, riportok, kritikák jelentik. Az idősebb korosztály továbbra is igényli a nyomtatott sajtón keresztüli tájékoztatást. A megye napilapja, a Dunántúli Napló, közli a havi műsorunkat fizetett hirdetésként. Emellett megjelenünk a napilap időszakos Nappali c. magazin mellékletében, amely Baranya megyén kívül a környező régió, Tolna és Somogy megye előfizetőihez is eljut, és a Grátis című ingyenes hirdetési újságjában, szintén fizetett hirdetés formájában.

A „made in Pécs” elnevezésű magas színvonalú városmagazinban történő állandó megjelenésekkel a fiatal felnőtt korosztályt célozzuk, számukra kínálunk híreket, eseményeket, interjúkat, kulisszatitkokat. Egyre népszerűbbé válik a Zsebibaba programmagazin is, főleg családi előadásainkat kínáljuk benne. A Pécs TV rendszeresen készít anyagokat előadásainkról a premiért megelőző időszakban, melyeket híradókban és a kulturális ajánló műsorában játszik több napon át. Jelentős és meghatározó médiapartnerünk a Rádió 1, mellyel kölcsönös és rugalmas kapcsolatot ápol a színház a tájékoztatás, a közéletben való jelenlét és a népszerűsítés terén. Rendszeresen tudósítanak premierjeinkről, készítenek riportot az alkotókkal, a színház vezetőségével.

Mivel az utóbbi időben médiafogyasztási szokások erőteljesen átalakultak, főleg a fiatal- és középkorú korosztály körében a hangsúly az internetes tájékozódásra és információszerzésre tevődött át. Ehhez alkalmazkodva, igyekszünk a helyi média elektronikus felületein is jelen lenni.

A színház médiakapcsolati tevékenysége túlnyomórészt a helyi sajtó körére koncentrálódik, ám egyre gyakrabban történik olyan jelentőségű esemény, amely az országos érdeklődésre is számot tart. A szinhaz.hu, mint az egyik leglátogatottabb szakmai internetes oldal rendszeresen leközi a legfrissebb híreinket, saját készítésű interjúinkat, de a Kossuth Rádió, a Hír Tv, a Lánchíd Rádió, az ATV is foglalkozik a színház aktualitásaival. Legjelentősebb eseményeinket a közszolgálati televízió

egy-egy műsorában is viszontláthattuk. A II. Pécsi Családi Színházi Fesztiválról szinte minden országos média ejtett szót.

Az évad során saját gyártásban készülnek az előadásokat népszerűsítő, beharangozó reklám-spotok, melyek videómegosztó oldalon is elérhetőek. A színháznak saját kezelésű, aktív, naprakész honlapja van, klipjeink itt is láthatók.

A II. Pécsi Családi Színházi Fesztiválról saját gyártású anyagot tudtunk a színhaz.hu rendelkezésére bocsátani, napi videó-riport formájában. A tudósítás nagy sikert aratott nézőik körében.

A következő évadokra tervezett feladatok

A fentiekben ismertetett munkánkat minden területen folytatni kívánjuk, hiszen bizonyítottan eredményre vezet. Az eddig elért látogatottsággal és bevétellel kapcsolatos mutatószámokat objektív okok miatt nem lehet a végtelenségig fokozni. A következő évadokban a nézők elégedettségének növelésére helyezük a hangsúlyt, a közönség-, és a közönség elégedettségének megtartása jelenti majd a fő feladatot.

Az eddigi évadonkénti egy-két nyílt naphoz képest szeretnénk majd minden darabhoz nyílt próbát, vagy előadást követő beszélgetést szervezni, ahol a közönség személyesen találkozhat az alkotó művészekkel. Célul tűztük ki, hogy a színházat, élővé, dinamikusá tegyük, megteremtsük a néző és az alkotó párbeszédének lehetőségét, a személyes találkozás élményét.

A nagyközönség számára rendezett találkozókön kívül szeretnénk lehetőséget adni olyan eseményeknek ahol „szabadegyetem” jellegű szakmai előadásokat tarthatnak neves művészek, rendezők, díszlettervezők, zenészek, táncosok. Tehetjük ezt egyes előadásokhoz kapcsolatosan, vagy csupán egy aktuális színház szakmai témát feldolgozva. Ezek az előadások olyan tudatos nézőket vonzhatnak be, akik nem járnak rendszeresen a Pécsi Nemzeti Színház előadásaira, illetve olyan háttértudást adhat a nézőknek, melynek birtokában nyitottabbá válhat számos, eddig idegen műfaj iránt.

Terveink közt szerepel egy saját magazin jellegű kiadvány megjelentetése, mely évadonként kétszer, szeptemberben és januárban jelenne meg. Ebben a készülő-, illetve már műsoron lévő előadásokkal kapcsolatos írások, interjúk, bérletekkel, különböző ajánlatokkal kapcsolatos információk mellett helyet kapnának színművészeink, hiszen az ő személyük különösen érdekes a néző számára. A színpadon látható művészek menedzselése mindig megtérül, minél népszerűbb a színművész annál népszerűbb lesz az előadás, amelyben szerepel. Ez a kiadvány lehet fóruma annak is, hogy egyes háttérszakmákat bemutassunk, hisz

ahogy a nyílt próbákon is tapasztaljuk, a közönség érdeklődik azok iránt, akik hozzájárulnak egy-egy előadás megvalósulásához.

Feladatunk a jövőben a főként a középiskolás korosztály számára célzott színházi nevelési program erősítése, hiszen pár éven belül ők adják a következő felnőtt generáció közönségét. Az úgynevezett „kötelező olvasmányok” helyett – amelyekből egyébként nagyszínházunk színpadán nagyszabású előadást láthatnak a diákcsoporthoz – sokkal inkább az ő korosztályukat megszólító, az ő napi problémájukra reflektáló, mindemellett szórakoztató előadást kell kínálnunk ahhoz, hogy a színházba járás ne csupán szükséges rossz legyen számunkra, hanem egy várt program.

A Pécsi Tudományegyetem nagyszámú hallgatói közösségét eddig is igyekeztünk elérni, néhány karral jól működő kapcsolat alakult ki, de ezen a téren van még tennivaló. Mind a hazai, mind a külföldi diákok megszólításán dolgozunk kell. Kísérleti jelleggel angol nyelvű feliratot készítettünk egy prózai előadásunkhoz. Ezt a jövő évadban tervszerűen, az egyetemi élet időszakaihoz igazítva fogjuk megvalósítani. Pécs városában nagy számban élnek külföldiek, akik jellemzően a koncerteket, opera és balett előadásainkat látogatják. Ám a tapasztalat azt mutatja, hogy a feliratozás folytatásával, a jövőben őket is aktívabban be tudjuk vonni a színház életébe.

A magyar ajkú hallgatók közül leginkább a bölcsészkaron tanulókkal tervezzük szorosabbra fűzni a kapcsolatot, folynak tárgyalások az ügyben, hogy a fentebb említett „szabadegyetem” jellegű előadásokat velük közösen szervezzük. Ezzel is érdekelté téve őket a színház saját ismeretségi körükben történő népszerűsítésében.

A 18-40 éves korosztály, a tudatos színházba járó közönség, ízlésben, érdeklődési körében jelentősen eltérő csoportokat alkot. Feladatot jelent olyan előadások műsortervbe építése, melyek a lehető legszélesebb körben kiszolgálják az ő igényeiket, még akkor is, ha előre tudható, hogy az adott darab nem a legnagyobb nézőszámot hozza magával, hiszen mint ahogy az elején leszögeztük egy adott előadás nem vonzhat mindenkit egyformán. Ilyenek például a komolyabb hangvételű prózai klasszikusok, a kortárs művek, vagy akár az opera, a balett előadások.

Igyekszünk növelni a színház közösségi tereken, városi rendezvényeken való részvételét, a kulturális vérkeringésben való állandó jelenlét mind azoknak az elvárásoknak igyekszik megfelelni, ami a mai közönségbarát színház és a

színházbarát néző folyamatos kommunikációját, kapcsolatát az előadások megtekintésén túl is támogatja. A színház társulata igyekszik ezeknek az új kihívásoknak megfelelni, újabb kezdeményezésekkel, kreatív ötletekkel ezeket kezelni.

Belső kommunikáció

Minden intézmény működésének alapja, hogy a lelkét és motorját képező munkavállalók elhivatottak legyenek az intézmény céljai és értékrendje iránt. Egy színház esetében ez, ha lehet, fokozottan érvényes. A munkatársak csak akkor képesek a feszített hétköznapi kihívásainak megfelelni, ha energiáikat nem a belső feszültségek feloldása, a feladat értelmezése köti le. Fontos, hogy minden kolléga, - a művészek és a háttérben dolgozók egyaránt -, megértsék és elfogadják a vezetők által kitűzött célokat, optimális esetben azonosulni is tudjanak azokkal. Ehhez minden információt biztosítani kell számukra, ha lehet, személyes tájékoztatás útján. Fontos a kétirányú kommunikáció, olyan alkalmak teremtése, amikor mindenkinek lehetősége van, hogy feltegye kérdéseit.

Természetesen az információáramlást minél többféle felületen kell biztosítanunk. Bevett szokás az információk próbatáblára való kihelyezése, illetve a honlapunk jelszóval védett, csak a dolgozók számára elérhető felületre való elhelyezése. Emellett az egyik internetes közösségi portálon működik egy dolgozói csoport ahol munkával kapcsolatos ügyeket, valamint személyes dolgokat is megosztanak egymással a csoport tagjai.

Elkészült a szervezeti és működési szabályzatunk, melyet a fent említett fórumokon elérhetővé tettünk a kollégák számára.

A színház sajátossága, hogy az itt dolgozók számára nem csupán munkahelyet, hanem egyfajta közösséget is jelent, mely hat a civil életükre is. A nagyvállalatokkal ellentétben itt nem működik HR, nem tartunk meetingeket, vezetői értekezleteket, nálunk társulati ülés, és munkarendi értekezlet van. Úgy vélem, hogy a munkatársak közti kapcsolat tudatos szervezésének túlzásba vitelére nincs szükség egy olyan színházban, ahol a napi légkör megengedi a kötetlen kommunikációt.

Zárszó

Ha megpróbálom *objektíven* értékelni az eltelt négy évet – minden erőfeszítésével, bizakodásával, néha kétségével együtt –, még azt is kijelenthetném, hogy most kicsit hátradőlök a székekben, hiszen „hasítunk”, jók a mutatóink, keresik s nézik az előadásainkat, megy minden, mint a karikacsapás! De pontosan tudom, hogy nem lehet, mert vannak még a fiókban megvalósítandó feladatok, ötletek, tervek szép számmal. Meg kell tartani az eredményeket, szaporítani a sikereket, még változatosabbá tenni a kínálatot a létrehozott értékek megőrzésével. S megújulni napról napra, évadról évadra, kívül-belül, tapintható és érezhető voltunkban egyaránt.

Feltétlenül szükséges a színház további részeinek renoválása, ideértve a színpadtechnikai berendezéseket, az épületgépészetet.

S ami csak érezhető. Most, hogy már teljesen bizonyos lehetek abban, milyen előadások iránt érdeklődik a közönség, milyen műfaj az, amivel a legtöbb néző igényét, ízlését ki tudjuk szolgálni, most már tudom azt is, mi hiányzik, mi az, amire még szükség van. A fő vonal, az intézmény jellege, s egyben az igazgató művészi koncepciója mit sem változik az eltelt négy évhez képest: továbbra is népszínházat kell csinálnunk! De mélyebbre nyúlhatunk az értelmezésben, más látószögeket is kereshetünk a beváltak mellé, kipróbálhatunk oldalágakat, tervezhetünk olyan bemutatókat is, melynek előadásain csak hatvan-hetven néző ül majd. Mert megtapasztaltuk az eddig eltelt idő alatt, hogy van igény erre is.

Pécs, a megye, a régió értékeli és akarja a hagyományosat, szereti a modernt, és szüksége van a különlegesre is.

Pályázatom lapjairól – reményem szerint – pontos képet kapnak arról, hogy az eltelt években is ennek szellemében vezettem a Pécsi Nemzeti Színházat, s a 2016 februárjával kezdődő öt évre vonatkozó dolgozatom is ennek az – eddigi tevékenységgel megalapozott – időszaknak a folytatását ígéri annak érdekében, hogy a színház közönsége minden tekintetben NEMZETI és NÉPSZÍNHÁZAT tudhasson sajátjának.

Ehhez kérem, hogy Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése pályázati anyagom elfogadásával támogasson a Pécsi Nemzeti Színház Nonprofit Kft. ügyvezetői igazgatói posztjának elnyerésében.

Pécs, 2015. április 7.

Rázga Miklós